

na
Sibiu

27

G 235

L

Ad usum simplicem
Schnitz pathologic libi
1789. Die 28. bris

EXERCITIUM DIVINUM

DE
PRÆSENTIA DEI,

Cum
Annexis spiritualibus docu-
mentis de SS. Confessionis, & Eu-
charistiæ Sacramentis utiliter, ac cum
fructu percipiendis.

A
R. P. FRANCISCO ARIAS
Societatis JESU Theologo
Primum Coloniae in lucem datum.

Nunc denuo
A BIBLIOTHECA MARIANA.
Societatis Jesu.

VIENNÆ AUSTRIÆ
recusum

Typis Francisci Andreæ Kirchberger,
Universitatis Typographi 1743.

1402

4554

Providebam Dominum
in conspectu meo sem-
per : à dextris est mihi,
ne commovear. Psal-
mô XV.

PROOEMIUM AUCTORIS
IN EXERCITIUM

DE
PRÆSENTIA DEI.

Quemadmodum Dominus aliquis accuratam omnium facultatum suarum rationem subducturus, primùm eas in varias partes aestimato, conscriptoque singularum prelo, dividit, deinde verò omnes simul collectas ad unam summam revocat: sic nos, cùm hactenus aliquos distinctis Tractatibus multa, variâque ad progressum in vita spirituali faciendum media, atque exercitia copiosè præscripserimus, cogitamus ea omnia hoc libellò ad unum aliquod exercitium, velut omnium Caput, summam, & compendium contrahere. Hoc autem exercitium in eo uno vertitur, ut in omnibus studiis, actionibus & negotiis nostris Deum Optimum Maximum quasi oculis mentis præsentem, nostrâque omnia etiam cogitata insipientem, & spectantem cernamus, ac toto

cordis affectu in eundem feramur. Nam cum in hac vita mortali nobis copia non sit, & potestas clarè, atque facie ad faciem videndi Deum, quod proprium est beatorum cum Christo regnantium, id saltem conitari debemus, ut oculis divinæ fidei, sanctæq; contemplationis eum, quasi præsentem, cum revera, licet invisibiliter, præsens sit, aspiciamus, ac quoties licet, sincero eum amore complectamur. Egimus quidem de hoc sancto Exercitio in Tractatu de Oratione, (a) cum exponeremus, quid sit, præsentem sibi sistere Deum, quàmq; præstans & efficax hoc sit medium ad colligendum animum, divinarumq; rerum Meditationem cum fructu instituendam; verum in hoc opusculo paulò accuratius, fusiùsq; de eodem argumento agemus, quatenus valet ad eximium profectum in omni virtutum genere faciendum, donec ad earum fastigium, hoc est perfectam, & omnibus numeris absolutam cum Deo unionem perveniatur.

CA-

(a) Tract. 5. p. 1. c. 3.

CAPUT I.

*Quam nobile, & salutare exercitium sit,
Deum in actionibus suis præsentem
sistere.*

Permulta quidem præstantissima,
juxta, ac utilissima suppetunt me-
dia, & exercitia ad perfectas vir-
tutes consequendas, nullum ta-
men meò judiciò præstantius, utiliùsve est
hoc ipso, de quo agimus, si quemadmodum
convenit, instituat. Quicquid enim bo-
ni aliis inest, in hoc uno quadantenus con-
tinetur: quicquid cæterorum beneficiò in
vita spiritali efficitur, hujus quoque ope-
râ obtineri potest. Hoc unum servum
Dei & incitat, & excitat, & inflammat,
ut reliqua omnia media reipsa exerceat,
ut subsidia ad veras, solidâsque virtutes
comparandas necessaria, vel salutaria præ-
sto sint, ut lumen divinum, ad illustran-
dam

dam mentem, & robur, ad impellendam voluntatem à præfente divina majestate affiduè impetretur. Atque hac ratione fit, quod diximus, ut hoc exercitium fit cæterorum omnium quasi summa, & anacephalæofis. Si ergo servus Dei, fui profectûs spiritualis cupidus reformidet, ne fortè obliuiscatur tot salutarium mediorum, quæ ad parandam vitæ spiritualis perfectionem necessaria esse, vel à viris piis audivit, vel in libellis, sive meis, sive aliorum lætitavit, meminerit saltem hujus, & reipsa exerceat; hōc enim studio efficiet, ut reliqua omnia, quæ oblivione sepulta videbantur, in mentem recurrant, cū opus fuerit. Rursum, si quis desiderio ardens placendi Deo, ejusque divinæ voluntati in omnibus obsequendi, post perlecta in spiritualibus libris tot documenta, monita, & media ad vitam sanctam, religiosamque ducendam congruentia, animō deiciatur, quasi impossibile sit, tam multas, tamque varias exercitationes usurpare; is animō sit forti & erecto: ecce uno antidoto omnem difficultatem abstersam. Uni huic exercitationi, de qua loquimur, opitulante divina gratia se seriō dedat, ac deprehendet, sic cor suum amore cœlesti accendat: ut omnia illicō media & remedia, tum
ad

ad quasvis virtutes exercendas, tum ad vitia, tentationésque, licèt graves, expugnandas, prout occasio eas obtulerit, ultrò divinitùs sint occurrùra. Deus siquidem ei, qui se præsentem contuetur, & in quem omnem cordis sui fiduciam conjicit, auxiliúmque implorat, opportunè suo tempore, & loco, quid factò opus sit suggerit, luménque, & efficacitatem ad exercenda necessaria media subministrat: nunquam enim Deus cœlestis suæ gratiæ opportunò præsidio eos destituit, qui in suæ divinæ majestatis conspectu & præsentia, quemadmodum convenit, vitam traducunt.

CAPUT II.

Quantoperè in divinis literis, Patrúmq; sanctorum scriptis commendatum sit hoc exercitium, quámq; singulare studium in eo ponere debeat Dei servus sui progressus cupidus.

EX dictis facillè colligere potest Dei servus, sicut curâ, studiòque opus est in omnibus exercitiis, mediisque sanctis ad comparandas virtutes idoneis; ita longè majore, ardentioréq; opus esse in hoc medio de præsentia Dei ante oculos men-

tis ponenda exercitando, eò quòd inter cætera obtineat principatum, ùt sapienter alicubi annotavit B. Dionys. Richelius (b) inter omnia, inquiring, exercitia sancta, hæc præcipua tua cura sit, in eo omnes animi vires extende, ut continenter, id est, sæpè cor tuum ad Deum, rerumque divinarum contemplationem, & amorem subleves. Vis assequi animæ tuæ puritatem? semper habe exaltatum cor tuum ad Deum. Hæc una causa est, tam paucos pervenire ad perfectionem, quòd consumendo tempus in aliis exercitiis mediisque minus utilibus obliviscuntur principalium. Et addit: stude animam tuam conjungere cum Deo, eumque semper habe fixum in memoria, ad illum tua desideria, totumque affectum cordis attolle, & quamvis centies unâ horâ mente distraharis, non ideò dejiciaris animò, sed semper ad institutum redi. Moveant te ad frequentandum hoc exercitium dicta Sanctorum & Venerabilium Patrum, qui omnes communi consensu, quasi ab uno edocti Magistro, videlicet Spiritu sancto, nos ad hoc studium exhortantur. Hucusque Dionysius. Hanc autem doctrinam sancti Patres ex divinæ Scripturæ fontibus hauserunt, in quibus crebrò,

(b) *Contr. in ord. cordis artic. 29. & 30.*

magnâque verborum majestate hoc exercitium commendatur. Atque ut rectius intelligeremus ejus necessitatem, nobilitatémque, altiùsque nostris infingeretur pectoribus, variis formis, modisque loquendi, quibus tamen una eadémque subiecta sit sententia, ad illud nos S. Scriptura incitat, & inflamat, ut cùm David ita loquitur: *Quarite Dominum*, (c) & *confirmamini: quarite faciem ejus semper*. Facies, inquit ibi August. (d) est ejus præsentia. Itaque semper quærere faciem Domini, est versari in ejus præsentia, cordisque amorem, & desideria ad eum convertere. Et alibi idem: *Oculi mei semper ad Dominum*. (e) Oculi animæ sunt, intellectus & memoria, qui cogitationes assiduè, & recolentes Deum, affectum cordis secum pertrahunt. Et hinc colligit, Deum talem quoque expedire à dæmonis laqueis, hoc est, vires subministrare, quò minùs tentationibus succumbat: nam mox addit: *Et ipse evellet de laqueo pedes meos*. Atque hoc est, quod per Sapientem ab omnibus postulat Spiritus sanctus: *In omnibus viis tuis*, inquit, *cogita Dominum*, & *ipse diriget gressus tuos*. In viis, id est, omnibus actionibus internis, æquè ac externis. *Gressus tuos*,

A 5

hoc

(c) Psalm. 104. (d) Aug. ibid. (e) Psal. 24.

hoc est, omnes affectiones, & desideria animi, omniâque exercitia corporis diriget in beatum suæ gloriæ finem, illustrando te, & movendo, ut in omnibus voluntatem tuam conformes divinæ. Nam ut illa verba exponit Dionysius supra citatus, hanc tam mirabilem Dei directionem promeretur is, qui in omnibus operibus suis præsentem Deum contemplantur.

Hoc idem nobilissimum exercitium teste S. Bernardo, (f) B. Paulus commendavit suo discipulo Timotheo dicens: *Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est.* Hanc enim pietatem vult esse continuam Dei memoriam, & assiduam animæ directionem ad intelligendam illius voluntatem, eundemque amandum, & diligendum. Exercitationem corporalem, ut multi Sancti affirmant, (g) Apostolus hic vocat mortificationes, & pœnitentias externas, quibus corpus ad conciliandum, vel promerendum Deum affigitur. Quamvis enim hæ quoque actiones sint præstantes, & salutares, tamen si conferantur cum exercitio divinæ præsentiae, ante oculos sistendæ, dici potest, fructum earum esse perexiguum, ac ut

certis

(f) Ber. ad frat. de mon Dei 1. Tim. 4. (g) Bern. in apol. ad Vilhelm. Anselm in commen-

certis quibusdam hominibus sint utiles, tamennon omnibus sunt, ac nonnullis etiam, aliquando noxiæ. Possunt esse utiles si ad finem salutarem colliment; at si secus fiat, potius impediunt: ac ideò sæpè consultum, eas nunc moderari, nunc omninò non usurpare, uti fusè declaravimus in tractatu sexto de mortificatione. At hoc divinum exercitium, cuivis hominum generi est utilissimum, tum quia spirituale est, & animæ inhærens, tum quia in eo vera pietas, hoc est, Dei cultus exercetur, qui præcipuè consistit in actibus internis fidei, spei, & charitatis. Nam quid aliud est, Deum præsentem contemplari, quàm cor nostrum ad illum elevare, credere in ipsum, sperare, eum concupiscere, amare, ac cum gemitu ad eum suspirare?

Hoc, inquam, Exercitium sanctum ubique sacræ literæ inculcant iis locis, (h) quibus commendant, ut oremus semper, & sine intermissione, útque vigilemus in orationibus. Cogitationes liquidem, & desideria, sunt voces & verba, quibus anima loquitur; & idcirco, quoties præsentem Deum contemplantes, cogitationes nostras, & vota attollimus ad Deum, Verè dici potest, nos orare, & si persæpè

A 6

id

(l-h) *Eccl. 18. Luc. 21. 1. ad Theff. 5.*

id faciamus, vel sæpiſſimè, rectiſſimè dicitur, nos orare ſemper, & ſine intermiſſione. Quamvis enim in divina Scriptura nobis quoque commendata ſit oratio vocalis, ac Eccleſiæ quidem miniſtris inſuper mandata, & præcepta: tamen in locis citatis præcipuè nobis commendatur oratio mentalis, quæ tantùm fit corde. Oratio vocalis habet tempora, horasque certas ab Eccleſia definitas, quibus habeatur. Mentalis non item, ſed omne tempus, & locum complectitur: ſemper enim, & ubique præſentem poſſumus habere Deum, noſtræque deſideria, & vota in eum referre. Quod enim homo creberrimè, & quaſi ordinariè facit, communi loquendi conſuetudine dicitur ſemper facere. Et hoc ſenſu ſancti, hominèſque perfecti illi conſilio vel præcepto de orando ſine intermiſſione ſatiſfecerunt.

Neque hæc attentio ad Deum impedit in ſervis Dei externorum operum functiones, immò magnoperè promøvet, ut diligenter, & perfectè fiant, propter ardorem & zelum, quem Deus huiusmodi hominibus, in conſpectu ſuo verſantibus communicat: immò pro immenſa ſua miſericordia nonnullis tam admiranda, & eximia ſuæ gratiæ dona impertit, ut non modò ſine labore & difficultate, verùm etiam

etiam ingenti suavitate, & facilitate cor suum habereant cum Deo intimè conjunctum, & unitum.

Surius describens vitam cujusdam religiosissimi viri Rusbruchii, (i) commemorat, eum in omnibus actionibus, exercitiisque semper mentem in Deum sublatam habuisse: & verò peculiarem hanc à Deo obtinuisse gratiam, ut quoties vellet, nulla difficultate posset mentem immergere in suavissimam divinitatis contemplationem, Deoque se arctissimè conjungere, sive solus foret, cubiculo inclusus, sive in media sociorum turba, quibuscum conversabatur & loquebatur. Beatus quoque Rutgerus ex ordine D. Francisci, ut est in eorum Chronicis, (k) idem beneficium divinitus erat consecutus, ut nempe præsentem sibi fingeret divinam majestatem, & cum eadem in cordis penetrabilibus familiariter tractaret, sive in choro cantaret, sive in triclinio cibum sumeret, sive cum aliis colloqueretur. Unde & observabatur ab aliis, nunc oculos piè conjicere in cœlum, nunc suspiria, amoris plena ad Deum emittere.

Magnò animò & alacri quisque debet se huic sancto exercitio dedere, ac de-

A 7

pre-

(i) *Præfixa est Rusb. operibus, (k) p. 2. l. 4. o. 52.*

prehendet facile, quàm Deus promptus sit ad sistendum se nobis præsentem, quoties collibuerit, ut eum spectemus, alloquamur, & familiariter cum eo tractemus. Unde, & tanta offert præsidia, auxiliâque, ut quod naturæ viribus videtur arduum, imò impossibile, reddatur cuique facillimum, & suavissimum. Ut aliquis aditum habeat ad Regem terrenum, cùmque eo colloquatur, & tractet, admodum difficile est, nec potest obtineri, nisi favore & gratiâ multorum, imò multis opus est multorum annorum labore, & servitute, antequam ad familiarem cum Rege consuetudinem perveniant: at Deus infinita licet præditus majestate, & gloriâ, semper paratus est quâcunque horâ & momentò in conspectum suum admittere, ut oculos mentis in ipsum conijcere possimus, contemplari pulchritudinem, & magnitudinem, desiderare gloriam, amare bonitatem, degustare suavitatem, familiariter cum eodem conversando, & gratiam aliquam postulando. Neque solum paratus est Deus ad hoc, verum etiam optat, & invitat maximis gratiæ, gloriæque præmiis propositis, ut ita faciamus: nec solum invitat paucos, eosque sanctitate præstantes, ut fuerunt multi veteres sancti, qui totos se noctu, diuque divino

cultui dediderunt, sed omnes fideles, quotquot sincero corde Dei honorem, suamque salutem quærunt. O quam piè & sanctè suò officiò funguntur, qui tantum bonum expetunt, & studiosè quærunt, qui tam honorificum exercitium non negligunt, ut Deum semper præsentem quasi gerant, & ejus consuetudine jugiter fruantur. Verendum certè est eis, qui hoc tam divinò beneficiò in hac vita nti detrectant, in hora mortis occlusum iri portam, velut ingratis, & negligentibus, ad claram præsentis Dei visionem, & contemplationem, quæ solis tunc patebit justis, & beatis.

CAPUT III.

Quemadmodum hac exercitatione animus ad internam orationem comparetur, & Deus duplici ratione nobis coràm proponatur.

DEI servum, cui propositum sit, puras orationes ritè offerre, oportet non modò peccata fugere, supervacuas occupationes, affectionesque, & scrupulorum aculeos tollere; verum etiam magnopere laborare, ut cor, vanis, atque inutili-

utilibus cogitationibus exclusis, bonis, sanctisque occupetur. Est sanè cor nostrum eâ vivacitate, ut nunquam non moveatur, semper agat quippiam, aut agitet. Porro ubi frena ei laxantur, mox præceps fertur in cogitationes terrenas, inutiles, improbas. Danda itaque etiam atque etiam opera est, ut bona potius semper cogitet, atque adeò Deum ipsum, quò utique nihil melius est. Atque hoc ipsum est, animum habere collectum, occupatum videlicet bonis cogitationibus, maximè autem memoriâ divini Numinis, id assiduè attendere, tanquam quod sit non modò coram nobis, sed prorsus, intra nos. Æquum planè est meminisse amici, multis modis de te optimè meriti. *Non obliviscaris amici tui in animo tuo*, inquit Ecclesiasticus, cap. 37. v. 6. & *non immemor sis illius in opibus tuis*. Quod si frequens recordatio amici rectè præcipitur, à quo beneficii aliquid quandoque acceperis, æquum profectò multò magis fuerit, nunquam Dei oblivisci, cujus quovis momentò beneficentiâ gaudemus, dum ipsum esse, vitam, & innumerâ corporis, animæq; bona quovis diei noctisq; articulò ab eo percipimus. Quàm justum est, quàm decet, consentaneumque est omni legi naturali, divinæ & humanæ, vel semper,
vel

vel quàm sæpiſſimè Dei meminiffe, qui ſemper nos amat, ſemper bonis ſuis cumulat? Audi Ambroſium: (1) *Nec ſolus ſufficit de Deo intellectus, inquit, niſi fiat in amore ejus voluntas: imò nec hæc duo ſufficiunt, niſi memoria addatur, quâ ſemper in mente intelligentis, & diligentis maneat Deus; ut ſicut non poteſt eſſe momentum, quò homo non utatur, vel fruatur Dei bonitate, & miſericordia; ita nullum debeat eſſe momentum, quò præſentem eum non habeat in memoria.* Duplex eſt autem ratio, quâ Deum ſemper, ut præſentem intueamur.

Prior eſt, ut ſic certò ſtatuamus, quidquid creata omnia operentur, totum id à Deo, eorum miniſterio effici, tanquam inſtrumentorum, omnémque proinde illi gratiam deberi, ut à cujus manu omnia proficiſcantur. Sapit cibus, ardentem ſitim frigida extinguit, ſol illuſtrat, calefacit ignis, veſtis tegit: ſic exiſtumes, Deum impertiri ſaporem, illum ſatiare, ſitim tollere, illuſtrare, calefacere, tegere. Minimè enim dubium eſt, eſſi id genus effecta ab ipsis creaturis ſunt, multò tamen magis cenſeri debere, eſſe à Deo, quando hic prima cauſa eſt; illæ ſecundæ, & tanquam Dei inſtrumenta. Si quis primarii viri hoſpitiò uteretur, & ejus cauſa ſervi

(1) lib. de dign. hum. cond. c. 2.

vi domestici certatim per se quisque operam illi darent, & heri sui res dispartirent: alius veste, cibô alius, alius equis, viaticô liberali alius donaret; si deinde quæreret, cujus beneficiô hæc haberet, non utique hunc, illûmve servum nominaret; quin etiam, ne mentionem quidem cujusquam illorum faceret, sed à Domino illo se vestitum, cibôque ac reliquis donatum diceret. Iam verò cùm satis constet, creaturas omnes longè alia ratione à Deo pendere, quàm à Domino suo servitia; (neque enim dominus servorum suorum vitam tuetur, neque manibus eos fert, quod Deus creaturis suis præstat, si ne cuius ope nec movere se tantillum possint) meritissimò à nobis exigitur, ut omnes creaturarum rerum actiones bonas, & quicquid per eas beneficii percipimus, Deo attribuamus, profiteamurque & mente, & linguâ, quicquid habemus, id totum ab illo habere. Si te proximus suaviter solatus est, si cognatus munusculum dedit; ad primam mox causam cogitatione provola, quæ & voluntatem, & linguam illorum monuit, & manum; & dicito: Deus me solatus est, Dei donatione hoc munus teneo. Atque eundem in modum facito, quicquid à qualibet creatura acceperis. Hac ratione excitabimur ab iis, & ad perpetuam

petuam Dei memoriam deducemur. Neque hoc præceptum gratitudinem tollit, quam iis debemus, qui nos beneficiis prosequuntur, quandoquidem eandem etiam Deus exigit.

Altera est ratio, Deum perpetuò præsentem intuendi spiritualis magis, iis acomodata, qui in hoc studio exercitationes sunt: quâ videlicet eum sibi adesse attendunt, non in suis effectis, sed in sua ipsius substantia. Id fit, non phantasiæ subijciendo imagines sensiles, tanquam habeat certam quantitatem, formam, colorem, partes varias. Hæc enim corporibus competunt: Deus autem spiritus est purissimus, perfectione infinita præditus, neque in eo quicquam est eorum, quæ in corporatis creaturis aspicimus. Animò igitur, & memoriâ intuendus nobis est, tanquam essentia, bonitas, pulchritudo, majestas spiritualis, magnitudo infinita. Planè quemadmodum piscis sursum, deorsum in mari natitans perpetuò aquam aspicit, quâ quoque se verterit, circumdatus est; sic nos oportet, quoad fieri potest, Deum nunquam non animi oculis intueri, quando ille nos undique ambit, ubicunque sumus: quippe qui ubique adest, extra & intra nos, atque adeo interior est &c.

& corpori, & animæ nostræ, quàm nos ipsi nobis. Christi crucifixi imaginem, quam in cubiculo asservamus, corporis oculis constanter aspiciamus, vicissimque nos ab ea aspici videmus: eundem ad modum animi oculi frequenter tollendi sunt ad Deum intuendum, nobisque persuadendum, nec ad momentum, nos extra ejus conspectum esse posse.

Illud tamen hoc loco animadvertendum, Dei recordationem, quæ intelligentiæ nostræ opus est, & piam voluntatis affectionem, conjungi oportere, & individuum velut societatem constanter retinere. Hoc volo; non esse satis, Deum ut præsentem, intelligentiâ complecti, & inspicere; nisi item accedant ignita voluntatis desideria, & affectiones; sic, ut eum toto cordis desiderio identidem alloquamur, quicquid nos vel torquet, vel deficit, demissè ei aperiamus, fidenter proponamus, opem ab eo, & consilium petamus, &, silente licet lingua, corde, hac, similive ratione alloquamur: O Domine, quàm friget mihi animus in amore tui! imperti mihi tui amorem, eò me prorsus succende, eò animam meam reple, ut te solum diligam, & reliqua omnia tui gratiâ. O Domine, ô Deus meus

meus, quantus animi mei stupor est, ubi de unico, & summo meo bono agnoscendo agitur! quàm deficiunt vires; cùm in id opere tendendum! doce me, Domine, divinam tuam voluntatem, omnibus in rebus agnoscere, roborare me, ut eam sequar: benefica tua manu semper me tuere, ne labar. O mi Deus, & Domine, quando te forti, & suavi vinculo perfectæ charitatis circumplectar? His aliisque id genus verbis pia anima Dominum suum alloqui potest, cùm cum ignitis desideriis plena, & ex imo corde petitis suspiriis anhelans, aspexerit. Huic exercitationi, si diligenter, seriò, constanter inhæserit, tantùm inde operæ pretium referet (si piissimo Dionysio Carthusiano credimus) (m) ut corde in aliud mutato, à mundo vehementer abhorreat; ad Deum autem, & divina totò feratur desiderio. Quæ hætenus diximus, ita intelligas, ut magna animi quiete peragantur, neque corporis ulli motus appareant, aut vocis signa: sic prorsus, ut aliis quoque præsentibus, non tamen animadvertat quispiam, quid intra te cum Deo tuo tractes. Atque ita potest hæc exercitatio semper, & ubique sine interpellatione agitari, tum quoque cùm plateas perambulatur,

(m) *Lib. 1. de contemp. c. 35.*

bulas, cùm operis aliquid facis, cùm scribis, legis, sermones misces. Sunt enim hæc mentis, voluntatisque opera, quæ summa celeritate feruntur: proinde que nihil extrinsecus impedimenti obijci potest, quo minus singulis horis, imò quarta horæ parte, sæpius animum fursum ad Deum tollas, & in eo defigas.

Experientia, usûsque docet Sanctorum omnium (quibus perpetuè Deus coram obversabatur, sibi exactissima quadam ratione conjunctis) quàm facile id sit, ac suave, esseque Dei munus ejusmodi, quod nemini ambientem non concedat.

Fit autem hac exercitatione, ut anima intra sese collecta acquiescat, ac ubi orationi se dare vult, cor ad eam aptum, compositumque offendit, nullis exteriorum rerum imaginibus circumactum, quò quietius, & majore suo fructu divina contempletur. Potest hæc verissimè assertio Sancti Basilii testimoniò confirmari, qui rogatus. Quemadmodum anima semper collecta, (n) nunquam inutilibus cogitationibus distraheretur, respondit (o) Si Davidem imitetur, qui ait: *providbam Dominum in conspectu meo semper.* Itémque: (p) *Oculi mei semper ad Dominum.*

(n) Reg. bre. int. 106. (o) Ps. 16. v. 8.
(p) Ps. 24. v. 15.

Est hæc ipsa divina sententia Abbatis Isaac, ubi de hoc argumento tractat, id est, qua ratione quis quàm optimè ad orationem se comparet, dum ait: (q) *Quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus preparare debemus.* Quò dictò hoc innuit, si quam quietem in oratione optamus, operam dandam, ut eandem omni tempore habeamus. Vult enim seponi omnes superfluas sollicitudines de rebus terrenis, inutiles item fabulas, jocos, risus, vanas, vagasque cogitationes. Causam addit: *Quicquid ante orationis horam anima nostra conceperit; necesse est, ut orantibus nobis, per ingestionem recordationis occurrat.* Verborum, vel sensuum ante oculos imago præludens, aut irasci nos secundùm præcedentem qualitatem faciet, aut tristiari, aut concupiscentias, causasve præteritas retrahere, aut risu fatuo, quod etiam pudet dicere, cujusquam scurrilis dicti, vel facti titillatione pulsari, aut ad priores faciet volitare discursus. Et idcirco, quicquid orantibus nobis nolumus, ut irrepat, ante orationem de abditi nostri pectoris extrudere festinemus. Hæc omnia sanctus Abbas, dignissima sententiâ, quæ & memoriâ, & re ipsa observentur.

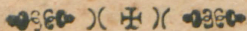
Nequè verò hac, de qua loquimur,

EXCI-

(q) Col. 9. c. 3.

exercitatione, solum rectè orandi facilitatem assequimur. Tanta enim, & tam admirabilis ejusvis est, ut per eam, divina aspirante gratia, animus noster, in salutari timore, & reverentia erga Deum, & magna vitæ puritate confirmetur. Nani quî tandem fieri potest, ut Deum non timeat, & revereatur, qui coram ipso Deo se stare considerat? aut quæ peccata, magna sint, sive parva, non omni sollicitudine declinet, cum meminerit, Deum intentum adesse, ut gratuletur, si rectè; plestat, si perperam agat?

Hinc illud etiam oritur, ut hîc exercitiû Dei servus solatiû, lætitiâ. & gaudiû assidue perfruatur; dum enim Deum sibi adesse videt, simul intelligit opem, & consilium in quavis necessitate, aut incommodo, in eo sibi deesse non posse. Imò quicquid boni optare possit, id totum abundè in eodem invenit. Rectè itaque S. Dorotheus: *Nil, inquit, (r) est, quod animam nostram adeò roboret, reficiat, atque assidua Dei memoria. Idem fatetur Psalmographus, ubi ait: (s) Memor sui Dei, & delectatus sum.*

CA-

(r) Serm. 11. (s) Ps. 75. v. 4.

CAPUT IV.

*De eximiis fructibus hujus divini exerci-
tii, atque imprimis de fructu purita-
tis mentis.*

Quo vehementiùs accendamus ad fre-
quentandum hoc sanctum exer-
citiùm, patefaciemus deinceps aliquos ef-
fectus, quos in anima efficit, ac ut men-
ti firmiùs inhæreant, exempla quædam
adjungemus. Inter omnes autem virtutes,
Deique dona, quæ à veris Dei servis in
maximo pretio habentur, jure principem
locum vindicat puritas cordis, ut quæ
pulcherrimam, jucundissimamque divinæ
Majestati, præbeat habitationem. Unde
vulgò dicitur. (t) Qui amat puritatem
cordis, habebit amicum Regem, nempe
Deum Regem æternum cœli & terræ.
Hanc puritatem & consequi, & conserva-
re possumus, si oculis mentis Deum præ-
sentem contemplemur. Si enim secus fiat,
& homo Dei obliviscatur, nec consideret
se ab eo videri, illum coram se esse, vi-
vere & operari, proximum est, ut quasi
fræno solutus, labatur in peccatum, & in
eo perseveret, secundum illud Psalmistæ.

(u) *Non est Deus in conspectu ejus, inquina-*

B

ta

(t) Prov. 22. (u) Psalm. 9.

ta sunt via illius in omni tempore. Nam ut cogitatio, ita cupiditas inordinata rerum terrenarum est, quæ animam per peccata contaminat, Deumque ex ea expellit. In hoc autem exercitio, quia homo omnes suas cogitationes conjicit in Deum, cogitationibusque proximè succedunt affectiones piæ in eundem, fit ut anima paulatim ab amore rerum terrenarum divellatur, totaque expurgetur, & renovetur. Id Beatus Bernardus in seipso expertus est, quemadmodum humiliter ad ædificationem aliorum ex inspiratione divina quodam in loco confitetur, dicens: (x) *Quæris, cum ita sint omnino investigabiles via Dei, unde adesse nōrim? Vivum & efficax est, mōxque ut intus venit, expergescit dormitantem animam meam, movit & molliovit, & vulneravit cor meum, quoniam durum, lapideumque erat, & malè sanum. Capit quoque evellere, & destruere, edificare & plantare; rigare arida, tenebrosa illuminare, clausa referare, frigida inflammare, nec non & mittere prava in directa, & aspera in vias planas, ita ut benedicat anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto ejus.* Hæc omnia Bernardus, quibus testatur, quæ mirabilia Deus in anima sua operatus sit, quando oculis mentis præsentem eum cernebat.

Ne-

(x) *Serm. 74. in Cant.*

Neque solum in servis Dei id efficit divina præsentia, sed etiam in magnis peccatoribus, ut eorum corda expurgentur à peccatorum noxis: quia dum admoniti nonnihil attollunt caput è lecto peccati, & cœlesti lumine porrò adjuti considerant se in conspectu Dei sui, judicis vivorum & mortuorum versari, qui præsens aspiciat, quoties delinquant, ingenti pudore & horrore peccati consternati non audent amplius illud committere, miranturque suæ superioris vitæ cœcitatem, quod tam temerè & impudenter; haud secus ac si nullus Deus vel judex esset in omnia scelera sint prolapsi.

Prorsus id evenit famosæ meretrici Thaidi, (y) quæ cum Sancto Paphnutio Abbati ad eam in locum secretum, & abditum ingresso dixisset, non posse se videri, nisi à solo Deo, vel dæmone, Abbas verò respondisset. Age si Deus te videt, qua fronte tu in conspectu ejus te purissimis oculis intuentis audebis peccare? Illuc cœlestis luminis radius mentem ejus collustravit, tantoque pudore suffusa est, ac tam capitali odio superioris vitæ scelera prosecuta est, ut in media urbe Alexandrina flammis absumpserit quicquid cor-

B 2

po-

(y) *In Vitis pat. Anton. p. 2. hist. l. 15. c. 10. §. 3.*

poris sui prostitutione lucrata erat, & angustissimæ cellæ, asperrimâ actâ poenitentia triennio, donec spiritum Deo redderet, se incluserit.

(2) Idem accidit S. Ephræm cum alia fœmina peccatrice, quam cum adiisset, rogassetque, an auderet consueta sua peccata in medio urbis Edessenæ committere: ipsa autem respondisset, non audere, quia pudor nimius prohiberet in conspectu hominum talia patrare scelera, subiecit B. Ephræm. Tu scias etiam si in loco occultissimo, & ab hominibus remotissimo pecces, te conspici à Deo ubique præsentem. Si itaque te à peccando deterret pudor, vel metus hominum, multò æquiùs deterrere te debet metus Dei, qui ejusmodi scelera æternis mulctat suppliciis inferni. Quæ admonitio sic perterruit fœminam, ut dolore peccatorum summo tanta in corde intrinsecus in monasterium poenitentiaæ agenda causâ se abdiderit.

Hi sunt eximii præsentia divinae effectus, quando homo ferio eam ob oculos defigit. Qua enim fronte audeat hominem tam perversam & sordidam, qualis est peccatum lethale coram Deo, committere, si ferio sibi persuadeat se in conspe-

(2) *Metaph. in ejus vita. Surius in Februar.*

spectu ejus, qui infinita bonitate præditus
 est, & infinitè execratur peccatum tale,
 consistere? Qua ratione offensæ æternis
 dignæ cruciatibus obstringere, si conside-
 ret se astare ei, cujus justitia est infinita?
 Quem novit nullum peccatum impunitum,
 sive in hac, sive in altera vita, relinque-
 re? quem scit esse justissimum judicem, &
 justè, etiam eum, qui unicum tantum tem-
 poris momentum in peccando consumpse-
 rit, sempiternis addicere flammis: Hæc
 considerans B. Augustinus. (a) *Domine,*
inquit; quando perpendo, quod gressus meos,
semitasque consideras, & die noctique super
eustodiam meam vigilas, omnes semitas meas
diligenter notans, speculator perpetuus, velut
si totius creatura tua cæli & terræ oblitus
tantum me solum considerares, & nihil sit
tibi cura de aliis, Deus meus terribilis &
fortis, timore pariter & ingenti rubore con-
fundor, quoniam nobis magna est indicta ne-
cessitas justè rectèque vivendi, qui cuncta fa-
ciamus ante oculos judicis cuncta cernentis.
 Hucusque Augustinus. Unde intelligimus,
 quantam vim & efficaciam ad cavendæ
 peccata posuerit in consideratione
 divinæ præsentiae.

B 3

CA-

(a) Solil. c. 14.

CAPUT V.

Hac præsentia divinæ contemplatione vincis tentationes, & virtutem perseverantia obtineri.

Contemplatio divinæ præsentia facit, ut non solum à peccatis commissis resipiscamus, verum etiam, ut in illa, antequam fiant, non labamur: dum enim Deum nobis quasi præsentem conspiciamus, & cor nostrum in eum attollimus, accenditur in animis nostris quædam cupiditas omnes spirituales hostes debellandi, nec deest divinitus favor & auxilium. Insultant quondam impii Israëlites senes innoxie Susannæ, comminantes lapidibus obruendam, nisi libidini suæ faciat satis. Videamus, qua via & ratione tantam tentationem expugnârit. Considerabat nimirum se stare in conspectu Dei, Deumque in se oculos defigere, unde tanto terrore pudoréque peccati correpta est, tantæque vi & robore adversus peccandi tentationem erigere animum cœpit, ut nullâ interpositâ morâ decreverit potius honoris & vitæ, cum totius familiæ suæ dedecore iacturam facere, quam consentire peccato. Sic enim respondit. (b) *Angustia sunt mihi undique; Si enim hec egero, mors mihi est:*

(b) Dan. 13.

est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere insidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. O sententiam dignissimam, quæ in omni tentatione dæmonis, vel mundi usurpetur. Potius vitæ discrimen adiero, quam ut in conspectu Dei delinquam.

Miles strenuus, quando in bellico conflictu animadvertit Imperatoris, vel Ducis belli oculos in se intentos, longè ardentius pugnat, quia scit in ejus potestate esse, post partam victoriam spolia, vel officia militaria in bene meritos distribuere. Quid ergo non faciat miles Christi, dum in quotidiana sua cum dæmone, mundo, & carne dimicatione videt in se oculos divinæ Majestatis conjectos? Dum æterna meminit sibi decreta præmia? dum scit in ipso ardore pugnæ sibi affuturas divinarum manuum suppetias? Veritatem hujus rei quotidiana confirmat experientia. Si enim contingat servum aliquem Dei, oblata succensendi, vel indignandi, verbè causa, occasione, immemorem esse superni numinis, nec ordinariè cor suum in Deum elevare, videmus eum facilè prolabi in verba impatientiæ, vel certè in animo perversas agitare cogitationes: si autem cor habeat erectum in Deum, om-

B A

niâque

niâque sua pia desideria in eum referat, obrepentibus similibus tentationibus facile conquiescit, nec finit animum suum perturbatione aliqua concitari, vel succumbere.

(a) Palladius in historia sua Lausiaca commemorat se, cum aliquando adjuncto comite monachum quendam religiosissimum, rerumque divinarum peritissimum, nomine Dioclem, inviseret, inter alia hoc documentum ab eo accepisse, hominem pium, quamprimum à contemplatione divinæ præsentiae cessarit, continuo fieri, vel dæmonem, vel bestiam: bestiam quidem; si succumbat tentationibus carnis, & illecebrarum carnalium: dæmonem verò, si iracundiæ, arrogantiae & similium. Cùmque Pallad. eum percunctaretur, qua ratione posset anima nulla quiete vel cessatione interposita, defixam mentem habere in Deo? Respondit, quotiescunque mens nostra occupata sit in consideratione pia & salutari, quæ ad Deum deducat, tum defixam esse in consideratione Dei. Cùm autem sanctus ille, tantopere in rebus piis exercitatus dixit, hominem simulatque Dei oblitus fuerit, fieri dæmonem vel bestiam, non intellexit id fieri solo lapsu in noxam lethalem cum non facile is contingat servis Dei.

(a) Cap. 8.

sed

sed etiam lapsu leviori immoderatæ cupiditatis, qua aliquo modo similis vel dæmoni, vel bestię reddatur. Quocirca nullo modo convenit servum Dei, ut aliquando negligat, præsentem contueri Deum, impendente tentatione, & dum se occasiones offerunt iræ, impatientiæ, superbiæ, vel tristitiæ mundanæ, aliæque indomitæ perturbationes, divinæ oblivisci præsentis: tunc enim celerrimè, magnæque cum vigilantia cor elevandum est ad Deum, ejusque auxilium implorandum. Nam ut docuit S. Antonius, unicum antidotum ad vincendas omnes dæmonis tentationes præsentissimum est, continuam Dei, cum spiritali gaudio, retinere memoriam: eâ omnes illius laqueos & dolos illicò dirumpi, & in fumos evanescere. Quòd autem & ipsum spiritale gaudium nascatur ex contemplatione Dei præsentis, jam jam ostendemus.

CAPUT VI.

Exercitio divina præsentis acquiri stabilitatem cordis, omnium virtutum perfectionem, & exteriorem munditiam.

INter præstantissima bona, quæ sancta hac exercitatione comparantur, me-

fitò numerari quoque potest, firmitas & stabilitas nostri cordis. Imprimis constat hominem eo fine conditum, ut in hac vita Deo firmissimè conjungeretur per contemplationem, & amorem, in altera verò cœlesti per claram visionem. Postquam autem per peccatum se à Deo separavit; & ad creaturas convertit, quietem suam quærere cœpit in ipsis, nec tamen unquam invenit, quia propter illas conditus non fuit, sed nec earum ulla cupiditatem ejus explere potuit. Unde factum est, ut cogitationes suas, & desideria, nunc in hanc, nunc in illam transferens lapsus sit in magnam cordis instabilitatem, quam deplorat Propheeta Jeremias, dicens: (c) *Peccatum peccavi Hierusalem, propterea instabilis facta est, errans ab uno loco in alium: ac in anima quidem variis rerum terrenarum cupiditatibus, in corpore crebris exiliis, & incarcerationibus divexata. Atque hinc mox consecuta est cordis divisio. Tot enim ejus divisiones sunt, quot res sunt caducæ, ad quas cogitationes & studia sua convertit: & quoniam divisione res destruuntur & consumuntur, factum est, ut eor tandem extingui debuerit morte culpæ & pœnæ æternæ; ut testatur Oseas Propheeta, dicens: (d) *Divisum est**

(c) *Thren. 1.* (d) *Ose. 10.*

eor eorum, nunc interibunt. In hunc calamitosum statum incidunt, præcipuè illi, qui in lethale peccatum sunt prolapsi: hi enim prorsus sunt divulsi à Dei amore, & in anima mortui sunt morte culpæ, & poenæ æternæ impendentis. Incidunt quoque suo modo multi servi Dei, qui quoniam plus æquo addicti sunt amorì rerum terrenarum, ita tamen, ut ad gravitatem peccati mortalis non perreniant, in precibus aliisque actionibus mente distracti sunt, inquieti, mutabiles, inconstantes, & proximi periculo lethaliter delinquendi.

Hæc mala, damnâque nullo efficaciore antidoto averti possunt, quàm hoc sancto præsentia divinae exercitio. Cum enim animus noster crebro cogitationes suas, ac desideria attollit in Deum, conversando cum illo, & quasi familiaritatem incundo, sensim stabilitur, & confirmatur, eò quòd abstractus sit à rebus creatis mutationi & instabilitati obnoxiiis, conjunctus verò personæ divinæ incommutabili & immortali. Quando enim navis in mari ventorum, fluctuúmque hinc inde tam vehementer jactatur, ut periculum sit, ne vel in scopalum impingat, vel submergatur, præsentissimum remedium est, ut fortissimæ alicui anchoræ alligetur, ne lo-

co moveri amplius possit. Sic quando mens nostra in hujus mundi Oceano variis & periculosis cogitationum, cupiditatumque procellis cum discrimine damnationis æternæ exagitatur, saluberrimum antidotum est, eam applicare, & alligare ad anchoram divinæ præsentiae, atque ita paulatim ad stabilitatem & constantiam cordis tanti à sanctis & justis æstimatam, Deoque gratissimam aspirabit. Quam ob rem in verum servum Dei optimè quadrat illud Ecclesiastici. (e) *Homo sanctus manet in sapientia sua sicut sol: stultus autem ut luna mutatur.*

S. Catharina Senensis, (f) solitudinis & secessus amans, cum à parentibus continuis laboribus noctu diuque occuparetur, à Deo docta contra animi distractiones hoc usa remedio est, ut cor suum loco cubiculi haberet, in quo præsentem Deum assidue cerneret, & cum eo colloquia misceret: sic enim obtinuit firmam & stabilem cum illo unionem ut nullo externo labore vel fatigatione distrahi mente posset. Idem consilium postea & verbis & scriptis communicavit aliis religiosæ fœminis, affirmans in cordis cella esse verè regnum Dei per gratiam, ibi Christum cum suis inspirationibus cœlestibus fixisse

(e) 1. 27. (f) *Raimundus in vita.*

fixisse sedem. Felix profectò ille qui cùm hac solitudine vitam traducit, ut tam intus, quàm foris præsentem sibi Deum econtempletur, in eum omnes cogitationes suas, vota & desideria referat: nec enim fieri potest; quin anima illius omnium virtutum, donorumque cœlestium copiâ circumfluat. Quotiescunque enim servus Dei hoc modo ad Deum cor suum elevat, & novo afficitur beneficio, & gratiam ampliorem promeretur, & propius se adjungit Deo, ac proinde & efficacius de ejus lumine, bonitate, fortitudine, cæterisque divinis perfectionibus haurit.

In vita Dosithei narratur, ei inter cætera documenta spiritualia hoc fuisse à Magistro suo S. Dorotheo traditum: (g) *Nunquam in corde tuo memoriam Dei depone, cogita illum semper stare coram te, & te coram illo.* Ipsum autem deinceps omne studium adhibuisse, ut observaret, & ideò nunquam memoriam ejus, five sanum, five ægrum deposuisse, sæpèque in intimo cordis orationibus jaculatoriis ejus opem implorasse. Nonnunquam enim sic breviter precabatur: Domine JESU Christe, miserere mei. Aliàs sic; Fili Dei adjuva me: aliàs aliter, atque hac sancta exercitatio-

B 7

ac

(g) *Doroth. in vita.*

ne intra quinquennium, ex adolescente quondam milite flagitioso, in virum perfectum evasit, dignusque tandem habitus est, qui adscriberetur in numerum sanctorum cum Deo in cœlis regnantium.

Jam verò hæc Dei memoria, hic divinus intuitus, non solum componit & moderatur hominem interiorem soli Deo conspicuum, verum etiam exteriorem hominibus notum. Quemadmodum enim honoratior aliquis Principis famulus nulla alia re commodius in officio continetur, ut honestè composîtè & modestè se gerat, quàm si intelligat se à Domino suo videri, ac sedulò etiam observari: sic nullo alio monito servus Dei efficacius in consuetis pietatis functionibus retineri poterit, quàm si meminerit se in conspectu Dei versari. Sicut astra cœlestia à sole præsente, in quem obversa sunt, omnem splendorem mutuuntur, quo in se fulgeant, & aliis fulgorem subministrent, atque adeò in terris suum effectum habeant. Sic homines justî & pii, qui instar stellarum in Ecclesia Dei collucent, ex continuo Dei, quem præsentem oculis mentis cernunt, conspectu lumine divino illustrantur, omniumque virtutum verarum solidarumque splendorem etiam communicant aliis. Quare meritò dixit sapiens: *Beatus vir,*
qui

qui in sapientia morabitur, (h) & in sensu cogitatet circumspeditionem Dei.

CAPUT VII.

Quod exercitio præsentiæ divinæ lætitiæ & consolatio spiritualis obtineatur.

AD continuandum vitæ spiritualis (i) cursum non exiguum momentum habet, gaudium spirituale, ut alibi fusiùs docuimus: quod ab omnibus Dei servis majorem in modum expetitur, & in summo pretio habetur. Hoc verò tam salutare & spirituale bonum imprimis sancto divinæ præsentiæ exercitio & comparatur & conservatur. Quemadmodum enim qui magnum aliquod discrimen fortunarum, vitæve adiit, vehementer recreatur, si spectandum se offerat illi quispiam, à quo tanto discrimine eximi possit; similiter, sicut, qui audit & cognoscit vocem magni amici, quem annis multis non viderit, magnâ lætitiâ perfunditur, si eum coram videre queat: sic anima servi Dei, dum cogitat, quantis in hoc exilio circumsepta sit periculis atque ærumnis, ubi oculos mentis converterit in Deum immensa bonitate præditum, animadverteritque: eum sibi præ-

(h) *Eccl. 14.* (i) *Trad. 5. p. 2. c. 13. & 14.*

præsentem assistere, paratissimum ad porrigendum auxilium ut ex suis ærumnis emergat, mirificè lætatur, & exultat. & magna consolatione per sanctas divinæ inspirationis voces cor suum affici sentit.

Rex Iosias, quoniam populum Dei multis beneficiis affecerat, & cultum divinum impensè promoverat, jucundissimam nominis sui apud posteros reliquit memoriam. (k) *Memoria Iosia*, inquit Ecclesiasticus, *in compositione odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini.* (l) S. Bernardus de se confitetur, cùm primùm in religionem esset ingressus, se vel solo conspectu magnorum virorum spiritualium: vel etiam recordatione eorundem; si fortè longiùs abfuissent, vel vita defuncti essent tantopere exultasse, ut mens quidem omni devotionis suavitatem compleretur, oculi verò à lachrymis se continere non possent. Si igitur aspectus vel memoria hominis iusti tanto gaudio aliquem perfundit, eò quòd videatur sibi videre virtutes, & dona cœlestia, quibus ille fuit à Deo ornatus, quid non faciet spiritualis intuitus, & recordatio Dei, qua anima contemplatur in eo infinitam bonitatem & pulchritudinem, aliásque perfectiones? Quod non gaudium, quam

(k) c. 49. (l) *Serm. 14. in Cant.*

quam non consolationem, & intimam devotionis suavitatem servi Dei anima plenius buccis hauriet?

Commemorat Simeon Metaphrastes, S. Gregorium Episcopum Agrigentinum in Sicilia, dum esset adolescens, profectum Hierosolymam, ut veneraretur loca sancta, ac tempore Quadragesimæ secessisse in quoddam Palæstinæ monasterium, ibique vidisse monachos rara in Deum religione præditos, quorum alii in divinarum rerum commentatione à terra in altum attollerentur, alii fontes lachrymarum inter precandum effunderent, atque in vitæ puritate, morumque honestate viderentur angeli. Quibus exemplis juvenis permotus cœpit pudore ingenti suffundi, abjicere se & amarè superioris vitæ suæ errata deplorare.

Præfectus monasterio Pater animadvertens ex vultu ejusdē mœrorem, existimânsque id evenisse, quòd longiùs à patria, amicisque abesset, adjuncto sibi alio monacho, remotis arbitris sic affari cœpit dictum Gregorium: Fili, ne animum nimio mœrore obruas, confide in Deo brevi patebit reditus in solum natale, Sed respondit Adolescens; *Non ea causa mei mœroris est, quod longè ab sim à conspectu meorum. Sola enim præsens ubique Dei contemplatio ad illum removendum mihi satis est, dum*
epim

animo cogito me continuè in ejus versari conspectu, satis solatii accipio: id verò unum me contristat, quod hætenus non instituerim vitam homine Christiano, & verè pio dignam. Hoc responso accepto, Patres ab eo digressi sunt, arbitrati non indigere cum sua consolatione, quandoquidem tali exercitationi deditus tam perfectus sit, ut possit etiam solari alios.

Iudas Machabæus, (m) rei bellicæ gloriâ clarus, cum milite suo prælium initurus, quoniam Deum præsentem contemplantur, tanto cum gaudio & alacritate in hostem ruebat, ut quamvis pauci, quàm plurimos opprimerent. Unde S. Scriptura sic loquitur: *Judas & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes, congressi sunt: manu quidem pugnantes sed Dominum cordibus orantes prostraverunt non minùs triginta quinque millia, præsentia Dei magnificè delectati.*

Hæc & alia præstantissima sunt hujus divini exercitii emolumenta, hi sunt admirandi fructus, quos in animis producit viva numinis divini præsentis consideratio. Conetur ergò servus Dei hoc exercitium usurpare quovis tempore & loco. Quoties & noctu evigilabit illicò animæ oculos sustollat ad contemplandam præsentem divinam majestatem, versetur cum illa tanquam

quam amantissimo parente. Idem faciat cum manè è lecto surrexerit. Quod si per publicas vias incedendum, oculos corporales modestè in terram demissos teneat, spiritales verò animi in Deum erigat. Quoties colloquia instituet, vel negotia tractabit cum hominibus unum considerationis oculum defigat in res de quibus loquitur, alterum verò coniiciat in Deum & ejus favorem imploret. Si in morbum incidat gravem, ut consuetum orationum pensum persolvere nequeat, ne angatur, sed earum loco crebrius corpus ad Deum elevet, invocando illum & desideria sua illi exponendo, atque hoc unico labore, sit contentus & quietus: sic enim supplebit omnium meditationum longiorum, aliorumque operum bonorum quæ requirunt integras corporis vires, defectum. Sic faciebat sanctus ille Propheta cum diceret: (a) *Nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio anima. Anima mea desideravit te in nocte: sed & spiritus meo in precordiis meis de manè vigilabo ad te.*

C A.

(a) *Isai. 26.*

CAPUT VIII.

*In hoc sancto exercitio voluntatis affectum
jungendum esse cum consideratione
intellectus.*

IN hoc sacro, divinôque exercitio non solum intellectus occupandus est in contemplanda divina præsentia, verum etiam voluntas, ut affectu in eam feratur, eamque quasi complectatur. Et quoniam voluntatis actiones in hoc exercitio principem locum tenent. speciatim declarabimus, cujusmodi actiones sint, & quomodo exerceri debeant. Nam, ut ait S. Bonaventura, (o) sunt quasi motus, & inflammata cordis desideria, quibus anima anhelat ad perfectam in amore cum Deo unionem, igniti mentis affectus, viva interioris hominis suspiria, quibus invocatur, provocatur, commoveturque divinam majestatem, ut se ad consummatam illam amoris sui conjunctionem admittere velit: sunt denique pia quædam incitamenta & affectiones voluntatis, quibus anima nostra velut alis spiritualibus evolat, & attollit se sursum, ut Deo appropinquet.

Hæc

(o) In Epist. 25. memorial. c, 22. Et in myst. Theol. viâ tertiâ.

Hæc vehementia desideria, affectusque ardentes cordis vocantur aspirationes, quibus anima è terra se attollit in cœlum, hoc est, aspirat in Deum: nam, ut idem Bonaventura loquitur, quemadmodum respirando nulla interveniente deliberatione trahimus anhelitum ex intimis corporis visceribus: sic celerrimè, & nulla quasi deliberatione antegressa aspirando ad Deum: trahimus inflammata quædam desideria ex intimis cordis penetralibus, ut Deo intimè jungamur.

Has aspirationes, vel affectus, inflammatos cordis homo imprimis declarat brevibus oratiunculis, quas vocamus jaculatorias: sunt enim quasi tela vel sagittæ ignitæ ex imo corde profectæ, deinde & succinctis quibusdam colloquiis, quæ anima cum Deo quasi præsentè instituit. Dicuntur autem colloquia, quia sicut anima alloquitur Deum per dicta desideria, sic Deus vicissim loquitur cum ipsa anima, radiis quibusdam divinis illam collustrando, inspirationes sanctas ei communicando, ut magis magisque affectus voluntatis incendantur. Neque verò homo debet interna illa suspiria, inflammataque desideria vi aliqua intrinsecus vel extrinsecus adhibita concitare, sed potius à divina gratia moderato aliquo studio adhibito

bito expectare: quamvis enim homo cooperando cum Deo facere debeat, quod in se est, tamen præcipuè pendere debet ab ope divina, pièque & humiliter orando impetrare, quod ex parte sua desiderari posset.

Etenim, ut alibi docuimus, in servitio divino tres sunt viæ, vel tria Exercitiorum genera. Una est, pertinens ad incipientes, dicta Purgativa. Altera, ad proficientes, dicta Illuminativa. Tertia Unitiva, pertinens ad perfectos. Haud secus sunt quedam aspirationes, quæ valent ad purgandam à vitiis affectionibusque terrenis animam, & sunt viæ purgativæ. Aliæ valent ad consequendas virtutes, & sunt viæ illuminativæ. Aliæ ad impetrandam perfectam unionem animæ cum Deo, & sunt viæ perfectivæ. Qua de causa hoc loco commemorabimus tria aspirationum, & jacula oriarum orationum genera, ex sancti Augustini, aliorumque Sanctorum libris excerpta, ut unusquisque convenienter suæ dispositioni ad manum habeat orationes, quibus in hoc sancto exercitio divinæ præsentia queat ad Deum aspirare. Neque idcirco volo, ut his tantum utatur: poterit enim uti quibuslibet aliis similibus: sed id tantum moneo. præstantiores efficaciorésque eas esse, quas quisque

que

que à Deo motus ex corde suo exprimit, etiamſi non ſint compositæ, ſicut hæ. Nec item volo uſurpari omnes; liberum enim cuique eſt uſurpare quas velit. Et quamvis non ſit niſi una pro qualibet via; tamen, ſi crebrius magno affectu iteretur, ſufficiet ad capiendum huius ſancti exercitii fructum. Facile autem poterunt è memoria recitari, ſi ſæpius perlegantur & repetantur.

CAPUT IX.

De aspirationibus, orationibusque ſaculatoris attingentibus ad viam Purgativam.

Aſpirationes convenientes viæ purgativæ ſunt hæ: Domine JEſu Chriſte, Deus meus & Salvator meus, qui ad ſalvandos peccatores in mundum veniſti, ignoſce mihi, & ſalva me. O Deus meus, quid agam? Quid dicam? Peccavi coram te, & contra te benigniſſime Creator, & dulciſſime Redemptor, miſerere mei Domine. Agnoſco Domine ſcelera mea, ea tibi confiteor, condona illa. Deſtitutus ſum Domine, omni pietate, viliffimus & infirmiſſimus peccator ſum, nihil ſum, nihil ex me valeo, adjuva me Domine, & miſerere mei. Utinam, Domine, nunquam

quam te offendissem. Utinam nunquam ad iram provocassem. Utinam, Deus, semper voluntati tuæ obedivissem, & sanctis tuis inspirationibus satisfacissem. Remove à me, Domine, quicquid tibi displicet in me, & mihi nocet. Propono, Domine, me, adjuvante tua gratia, te non amplius offensurum, occasionesque delinquendi vitaturum. O piissime JESU, misere mei miseri & abominandi peccatoris, qui indignus sum à terra sustentari, & me suscipe per tuam misericordiam ac sanctissimæ vitæ, passionisque tuæ merita, nec non ob benedictæ Matris tuæ Sanctorumque omnium intercessionem. Omnia scelera, & negligentias vitæ meæ, quæ sunt innumerabiles, & gravissimæ conjicio in tui immensi amoris flammam, & infinitam misericordiæ tuæ abyssum, in sacratissima tua vulnera, ut in iis consumantur, mihiq; poenitentiam injungo. Lava me, Domine, tuo pretiosissimo sanguine; quia una gutta illius sufficit ad salvandum totum mundum. Sana me ab omnibus plagis meis, quia tu es fons salutis. Sanctifica me auctor sanctitatis. Deus meus, largire mihi sanctum judiciorum tuorum timorem. Concede mihi, bone JESU, dolorem & odium grande de peccatis meis. Da mihi odium mei
ipsum

ipſius. Da, dulciſſime mi Salvator, ro-
bur ad mortificandas meas paſſiones. Da
mihi, ut rectum judicium de me feram.
Da, ut ſeverè à me exigam pœnas, ad ſa-
tisfaciendum juſtitiae tuæ. Da mihi Salva-
tor, ut quamcunque pœnam, tribulatione-
nem, contemptum libenter recipiam in
ſatisfactionem pro meis delictis. Da ut
potius eligam mori, quàm peccare. Da,
ut non modò timeam, fugiàmque pecca-
ta gravia, ſed etiam levia. Da mihi fir-
miſſimum propoſitum non ampliùs peccan-
di. Da mihi gratiam perfeverandi, &
pœnitentiam totâ vitâ meâ agendi.

CAPUT X.

*De aspirationibus pertinentibus ad viam
illuminativam pro iis qui in cultu
divino proficiunt.*

Aſpirationes, quæ ad hanc ſecundam
viam pertinent, & ſervire queunt
proficientibus, ſunt hæ: adoro te Deus
& Salvator meus, JEſu Chriſte, pro om-
nibus beneficiis tuis. Te laudo, benedi-
co, & glorifico pro omnibus tuis miſeri-
cordiis. Gratias tibi ago, quòd me ele-
geris ab æterno, quod è nihilo creaveris,
quòd hucusque me conſervâris. Quòd
cùm eſſes verus Dei vivi filius me amâſti,
C pro

pro mea salute homo factus & passus. Gratias ago quòd captivum redemeris, quòd perditum vocaveris, & salvaveris, quòd fidei lumine, tuorúmque Sacramentorum thesauro ditaveris. Gratias refero pro omnibus sanctissimæ vitæ tuæ, passionisque mysteriis. (Possunt autem hæ gratiæ ambulando cantari, & quidem particulatim pro singulis mysteriis in sancto Rosario comprehensis.) Gratias ago pro particularibus omnibus beneficiis mihi præstitis. Et hæc quoque ambulando potes expendere, distinctè de singulis gratias agendo, & dicendo: JESU nostra redemptio, amor, & desiderium, &c. Adoro crucem tuam sanctissimam, eamque toto cordis mei desiderio amplector, & quanto valeo honore prosequor. Salvete benedicta vulnera, quæ tu pro me recepisti: quibúsque me tuo cotidi impressisti: Saluto cor tuum vulneratum & pro me patefactum. Absconde me Domine in tuis vulneribus, ut in illis salvare me queam & ab omni malo liberare. In tuo corde reconde me, & in illo contra omnes inimicos me tuere. Scribe in anima mea Domine omnes tuas pœnas & dolores, ut totis visceribus tibi condoleam. Imprime plagas tuas pectori meo, ut totus sim tuo amore sauciatus, Detege Domine
omnes

omnes virtutes, quæ in tua sacratissima vita passionéque relucent, ut in illis omnibus te imiter, & in omnibus perfectè me tibi conformem. O dulcissime JESU, ut possim te imitari, da mihi profundam humilitatem, & perfectam obedientiam. Concede mihi viscera misericordiæ. Pone Domine linguæ meæ frænum, omnibusque sensibus meis. Porrige Domine lumen intellectui, puritatem cordi, spiritum meum corrobora, pacifica, tranquilla, & omnia animæ meæ interiora exhilara. Exaudi me Domine, & postulatis meis annue; nec enim cupio mihi concedi, quæ congruunt propensioni meæ, sed quæ salutem meam, & gloriam tuam rectius promoveant.

(p) Verùm quia Orationis Dominicæ petitiones spectant quoque ad viam illuminativam, summam earum hoc etiam loco ex sanctorum libris describemus. (q) O Pater, qui divinâ tuâ gratiâ gignis filios spirituales, me quoque fac verum filium tuum. Da mihi gratiam, ut in omnibus tibi obsequar, & te tanquam filius sincero amore complectar. O Pater, qui omnibus tuam bonitatem communicas, & in omnes clementiæ tuæ dona summa liberalitate effundis, sicut omnes nos è nihilo

C 2

con-

(p) Bonavent. in myst. Theol. (q) Pater.

condidisti, ita omnes digneris adoptare in filios gratiæ. Da mihi, ut omnes amem velut fratres, eosdémque vera charitate & misericordia complectar. (r) O Pater, *qui es in calis*, licèt enim ubique sis, tamen peculiariter in corporibus cœlestibus tuam potentiam sapientiam, & bonitatem manifestas: in cœlis verò spiritualibus, est, in Sanctis omnibus aliò modò magis speciali habitas. O si anima mea, tuæ gratiæ beneficio niteret, fulgerètque instar cœli, & virtutibus ornata esset quasi stellis: tunc enim sedem oculis tuis gratissimam in ea reperires. (s) O Pater sanctissime, utinam nomen tuum, potentia, Majestas, bonitas, sapientia, vera fide ab omnibus nationibus agnosceretur, & religione, cultùque sancto coleretur, & glorificaretur, perfectàque charitate adinaretur. Utinam, inquam, qui supra omnia es, haberè ab omnibus sanctus, & secundùm infinitam bonitatem tuam diligereris ab omnibus. Nullam siquidem perfectionem, æquè ac bonitatem, in mysterio redemptionis, quod maxime ad te amandum nos obligat, patefecisti.

(t) O Pater clementissime, non regnet amplius in nobis amor mundi, non do-
mi-

(r) *Qui es in calis.* (s) *Sanctificetur nomen tuum.* (t) *Adveniat regnum tuum.*

minetur caro, non imperet dæmon, sed tu solus regna in animabus nostris, tu solus sis lumen nostri intellectûs, & dux voluntatis, nihil sit in nobis, quod à te non moveatur & dirigatur.

(u) O dulcissime Pater, utinam in omnibus possem tuam sanctissimam voluntatem perficere. O utinam omnes indigenæ hujus terræ conformarent se incolis cœli.

(x) O Pater clementissime, præbe animæ nostræ spiritualem cibum, id est, tuum sanctum amorem. Hujus cibi mirabilis est substantia; hoc quotidie opus habemus; hoc corroborantur animæ nostræ, pascunturque donec veniamus ad æterna tabernacula. Sed nec necessaria nobis desint pro toleranda vita corporali, ut tantò ardentius tibi per amorem adhæreamus.

(y) O Pater misericordiarum, dimitte nobis peccata nostra, ob quæ rei facti sumus poenæ æternæ. Quandoquidem scimus te velle ea dimittere, & nos invitare, ut petamus eorum condonationem. Condone igitur Domine nobis non solum peccata gravia, sed etiam levia, quibus te quotidie offendimus, testimoniûmque hujus condonationis nobis trade, quod soles tradere tuis filiis, divinum scilicet amorem.

C 3

(z) Do-

(u) *Fiat voluntas tua.* (x) *Panem quotidianum.* (y) *Et dimitte nobis.*

(z) Domine, postulas à nobis. ut diligamus inimicos nostros, sicut tu eos diligis, & omnem iniuriam nobis illatam remittamus, ut nobis etiam nostra delicta remittantur. Id præstant Domine, viva tuæ Ecclesiæ membra, & fac, ut omnes ita faciamus, ut omnes tecum in gratiam redeant.

(a) O potentissime Pater, præbe mihi contra omnes animæ meæ inimicos, omnesque tentationes victoriam, ut per amorem tibi semper adhæream.

(b) O benignissime Pater, libera me ab omni malo pænæ animæ meæ noxio, ac ab omni re, quæ in hac vita impedire potest perfectam mei cum tua divina bonitate unionem, in altera verò claram faciei tuæ visionem, & contemplationem. Tanta charitate me locupleta, ut immunis esse queam, non solum à cruciatibus æternis inferni, verum etiam temporalibus Purgatorii, non quòd reformidem ob tui amorem aliquid pati, sed ut anima mea, ab omni moxapurior, sit quoque tuis oculis carior, & quando ex hoc corporis ergastulo evolabit, nullâ interpositâ morâ perfruatur conspectu possessioneque infiniti boni, quod tantopere desideravit.

CA.

(z) Sicut & nos dimittimus. (a) Sic me nos indugas. (b) Sed libera.

CAPUT XI.

De aspirationibus pertinentibus ad viam unitivam.

Aspiraciones & orationes jaculatoriæ ordinatæ ad unionem perfectam animæ cum Deo, quæ exercentur in hac viâ unitivâ, hæ sunt. Dulcis Jesu, Deus meus amor infinitus, imple totum cor meum tuô divinô, & fortissimô amore. Inflamma animam tui amoris igne, qui nunquam extinguatur, ut totus ardore ardeam. Occupa omnes animæ meæ facultates tua dulcedine, tuique amoris efficacîâ, donec nulla res eam moveat, nisi amor. O Deus meus, amatum principium & creator meus; ô purissima, æternaque essentia, ac fons infinitus omnis esse. O bonum infinitè amabile, ô fons infinitus omnis boni, ô infinite suavitatis abyssus. O pelagus immensum gaudiorum ineffabile. O Deus meus, in te omnia inveniuntur, quibus ego indigeo, & quicquid desiderare queo, quia alia omnia à te manant & proveniunt. Te solum specto, te unum quæro; quia alia omnia per te optari & quæri debent. Aperi mihi, quia ego te voco; attrahe me, quia te desidero. Fac, ut per amorem unum tecum efficiar.

ficiar. O Deus cordis mei, quando ego te inveniam, qualem desidero? quando perfectè me tibi conjungam? quando per gratiam & amorem supernaturalem me in te transformabo? O Deus meus, vita & gloria mea, quando moriar omnibus mundi rebus, ut perfectè vivam in te? quando renunciabo omnibus rebus, ut resignatus sim omninò voluntati tuæ? Deus meus, rex meus, exiges à me, ut toto corde te amem, da mihi quæso gratiam, ut perfectè, quicquid imperâris, compleam.

O bone JESU, ô spes mea, ô refugium meum, ô cordis mei amor, ô sponse floride, & animæ meæ dulcedo, ô vita mea, ô requies mea, ô gaudium & consolatio mea. Præpara Deus animam meam, munda, & ab omnibus vitiis eam expurga, passionésque omnes in ea mortifica. Adorna eam omnibus tuis virtutibus, amore tuo vulnera, dignam eam fac habitatione tua, ut in ea delitiis illis frui possis, quas desideras habere cum filiis hominum. O altissima & beatissima Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus S. tres personæ, & unus solus Deus verus, doce me, adjuva me, ut te diligam; rege me, ut omnia tui amore faciam. O Pater æternæ, per tuam immensam potentiam, adimple san-

ctis

Etis considerationibus meam memoriam, ut semper sit in te firma & fixa. O Fili Dei vivi, per tuam æternam sapientiam meum intellectum tuò divinò lumine illustra, ac perfectam tuæ veritatis meæque utilitatis notitiam subministra. O Spiritus consolator, amor Patris & Filii, per tuam inexhaustam bonitatem incende totam animam meam perpetuo tuæ charitatis ardore. ut semper & in omnibus rebus quæram tuam gloriam, & tuæ sanctissimæ voluntati me conformem. O clementissime Jesu, Deus meus, charitas infinita, qui vis nos diligere proximum sicut nos ipsos, largire gratiam, ut omnes plenè ex tuo amore diligam. Adjuva Ecclesiam tuam, & fac eam in omni virtute & sanctitate efflorescere. Miserere omnium, quos tuo sanguine redemisti. Purifica, illumina, & perface animas omnium fervorum tuorum. Converte miseros peccatores. Revoca ad unionem cum tua Ecclesia, & gratia, omnes hæreticos, & schismaticos. Doce omnes ignorantes veritatem. Trahe ad fidei lucem infideles omnes. Succurre afflictis in omnibus suis necessitatibus. Conforta omnes mæstos, omnibus Purgatorii animabus remitte pœnam, & gloriam tribue sempiternam. Pro me & omnibus illis tuum pretiosissimum sanguinem

offero, & quicquid fecisti, vel perpeſſus in hoc mundo pro ſalute noſtra fuiſti. Offero & B, Virginis, tuæ glorioſiſſimæ matris, omniũque electorum tuorum merita. Amen.

CAPUT XII.

Quibus mediis poſſit comparari hoc donum, Deum præſentem in actionibus habendi.

HA&enus expoſuimus admirandos hujus divini exercitiĩ fructus, docuimusque quemadmodum practicè uſurpandum ſit, nunc ſupereſt, ut declaremus quibus mediis hoc donum acquiri poſſit. E quibus primũ ſit, ut illud poſtulemus, à Deo; quia donum divinum eſt, descendens à Patre luminum, à quo omne bonum & donum perfectum proficiſcitur, Sicut enim à Chriſto Deo & Salvatore noſtro, omnia alia ſubſidia ad ſalutem opportuna & neceſſaria expetimus, ſic & hoc donum humiliter nobis concedi per ſuam infinitam miſericordiam, paſſionisque ſuæ merita flagitemus, quo ſemper ejus recordemur, ſemper cor noſtrum in ipſum erectum habeamus, ſemper denique quoad divinitatem præſentem con-

tem-

templemur, invocemus, desideremus & diligamus. Hoc donum si obtinuerimus, cum eo facile omnia reliqua, pro adjumento & profectu nostro spirituali, consequemur. Nec dubium illud concessum iri, si magna cum fiducia, vivóque desiderio ad illud aspiremus. Neque ullus, cujuscunque statûs vel conditionis sit, potest jure se excusare, quòd hoc beneficium à Deo postulare non possit; quia ut propter occupationes & negotia aliquis eo non perveniat, ut semper Deum sibi præsentem sistat, tamen poterit aliquoties in die amorem suum in Deum attollere.

Aliud medium ad habendum Deum præsentem esse potest, si signis nonnullis utamur, quorum conspectu tactûve Dei recurat memoria; ut si dictum aliquod muris ejus loci, in quo ordinariè versamur, inscriptum sit, cujusmodi esse possunt: noli peccare, quia Deus videt. Vel illud Sapientis: (c) *In omni loco. oculi Domini contemplantur bonos & malos.* Vel illud David Regis: (d) *Providebam Dominum in conspectu meo semper.* Vel, (e) *In omnibus viis tuis cogita Deum.* Vel illud Tobix ad filium: (f) *Omnibus diebus vita tua in mente habeto Deum.* Possumus &

(c) Prov. 15. (d) Psal. 15. (e) Prov. 3. (f) Job. 4.

& signi loco filum alligare brachio, vel digito. Nam & annulos in iis gerimus, ne temporalium quorundam negotiorum memoria excidat. Sonum quoque campanæ signi vice accipere ipsi possumus, statueréque illum nobis fore loco cœlestis vocis, (g) ut recordemur Dei: (h) in veteri lege præcepit Deus filius Israël, ut in vestium fimbriis vittas gestarent hyacinthinas, quibus conspectis recordarentur mandatorum Domini, ac sancti essent coram Deo: placebit ergò maximè Deo, si quis simili signo memoriam excitet præsentiae divinæ, sic enim faciliùs Deum invocabimus, & amore ejus inflamminabimur ad perfectam præceptorum suorum observationem.

Legimus S. Edmundum Cantuariensem Archi-Episcopum, cùm adolescens operam litteris daret, hoc sanctum exercitium usurpasse, hoc est, mentem elevasse in Deum, eamque ob rem in cubiculo suo effigiem quandam D. Virginis, cum mysterioris Christi circum illam depictis, affixisse, ut eâ inspectâ ad Deum, Deique matrem faciliùs recurreret. Atque hoc medium inter optima, quibus in hoc sancto exercitio uti possemus, censetur, ut si consuetudo confirmet hoc exercitium, adjuvan-

te

(g) Num. 15. (h) Deut. 22.

te divina graria, efficacissimum sit ad habendam semper præ oculis divinam maiestatem.

CAPUT XIII.

De aliis mediis, ut de examine Particulari, & solitudine, & amore cordis.

Aliud medium, valde utile ad retinendam præsentia divinae memoriam, est Examen particulare, ut scilicet cum circa meridiem, aut vesperi rationem exposcimus à nobis conscientia, id quoque excutiamus, an toto die Deum in actionibus nostris habuerimus, & si factum sit, sedulò gratias agamus, Deo, quia singulare Dei donum est, ac proponamus nos idem accuratiùs observaturos diebussequentibus. Si verò secus acciderit, doleamus, & emendatione proposita, poenâ aliquâ culpam expiemus. Hæc enim poena & memoriam illi in posterum renovabit dicti exercitii, & valebit ad impetrandam Dei benevolentiam, ut negligentia corrigatur, & major progressus in hac virtute fiat. Solitudo inest alicui, exempli causa, ingens ædificandi domum: hæc ipsa excitat ejus memoriam quocun-

cunque vadat, ut illius non obliviscatur, hæc facit illum somniare de illa, imò somnum tollit, tollit & cibum. Idem facit cura augendarum opum, educandorum liberorum, sanitatis conservandæ, quando toto pectore eam suscipit. Haud secus si quis ex animo sollicitus sit de obtinenda illa collectione animi, ut Deum sibi statuatur præsentem, tanquam admodum opportuna & efficaci ad salutem, & profectum spiritualem; multò plus, quàm externis signis, vel examine particulari, juvari poteris ad consequendum hoc spirituale beneficium, ut nunquam facilè memoria præsentiam illam deponas. Supra omnia autem media, & remedia, quæ præcipuè ad hoc sanctum exercitium adjuumento esse queunt, est verus Dei amor. Hic enim, ubi in servi Dei corde radices egerit, continenter illum urget, & excitabit, ut cogitationes suas, piæque desideria in Deum præsentem conjiciat, & cum illo assiduè conversetur. Hæc siquidem amoris natura est, si ardens sit, ut magno pondere animam transportet in rem amatam, quo uniatur cum illa, ac unum quiddam cum ea efficiatur. Et quoniam anima suis est instructa facultatibus, hinc fit, ut semper quoque rei amatæ recordetur, semper de ea cogitet, semper eam

eam expetat, & complectatur. Qua de causa dixit Christus. (i) *Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.*

(k) Hinc sequitur: totam hujus exercitii difficultatem & laborem esse in principiis, donec anima pervenerit ad magnum Dei amorem: sin ul atque enim amor possederit cor, facile & suave est meminisse Dei, cogitationesque omnes & affectus in eum attollere. Atque revera in primis initiis, quibus homo seriò incipit servire Deo, solet Deus tantam promptitudinem, & gustum spirituale in hoc exercitio subministrare, ut etiam novus tyro miretur, cur non omnes homines continenter cogitent de Deo, & amore in illum ferantur, ac non excurrant in vias publicas, moneantque ignaros, ut recordentur Dei; quandoquidem tam facilè illa divinæ præsentiae suavitas degustari possit. In hac conjunctione periculum quidem esse videtur, ne tyro ille bonus præsumat de se, ac in virtute longè profectum, suisque laboribus & meritis hoc beneficio ornatum se reputet; cùm non sit nisi particularis quædam Dei dispensatio, & suavissimum divinæ providentiæ artificium. Ut enim tyroni Deus adimat rerum terrenarum

(i) *Matth. 23.* (k) *S. Bonav. in Myst. Theol.*

narum amorem, & difficultates omnes
fortius vincat, quæ solent occurrere in di-
vini servitii primordiis, hanc facilitatem,
& dulcedinem præsentiae divinæ solet illi
communicare. Nam postea, cum animad-
verterit eum mundi amorem exuisse, ac
fortiorem robustiorémque in divino servi-
tio factum, subtrahit illam promptitudi-
nem & suavitatem, quæ in divinæ præsen-
tiae consideratione erat, ut adjuvante di-
vina virtute deinceps conetur etiam cum
suo labore, & difficultate comparare gra-
tiam, quam initio nullo ferè labore erat
consecutus.

Atque hoc tempore admodum conve-
niens est servum Dei non terreri, aut ab
hoc exercitio desistere, sed magno animo
suscipere in se labores, quos Deus ab ipso
postulat. Nec dubium est, si persistat,
eum beneficium hoc possessurum cum ma-
jore perfectione & constantia, quod in
principio nullo labore consecutus fuerat.
Nam dum cum sudore perseverat, & dif-
ficultate, radices agit humilitatis, & ac-
cessionem facit in amore Dei. Unde fit, ut
excellentiore quodam modo divinæ præsen-
tiae donum mereatur, majorique securita-
tae, & firmitudine possideat, quoniam
submittere se, sibi que diffidere; idémque
majori facilitate, & voluptate exercet
propter

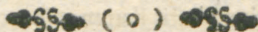
propter gratiæ copiam, & amoris in Deum magnitudinem, quo cor suum obfirmavit, & perfectiùs Deo conjunxit.

O felices & millies beati illi, qui constanter perseverant, donec hoc dono locupletentur. O quantum virtutum meritorumque thesaurum tales invenêre in hoc exilio. O in qualem deliciarum spiritualium thesaurum inciderunt in hæc lachryarum valle? Divina scriptura asserit universam terram optâsse intueri vultum sapientis Regis Salomonis, (1) multosque è remotissimis à Jerusalem provinciis advenisse cum multo labore, & difficultate, ut viderent eum, audirêntque ejus sapientiam. Quam cum percepisset Regina Saba, non dubitavit in hæc verba exclamare: *Beati viri tui; & servi tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Quanto æquiùs, & rectiùs faciunt fideles omnes, qui anhelant ad cernendum vultum Dei, etiamsi nonnullo labore opus sit. Multò enim beatiores servi erunt, qui hoc donum consecuti fuerint, quàm illi Salomonis, utpote qui sermones coram cum divina majestate conferant, qui intellectu suo divinæ sapientiæ radios, in voluntate verò amoris cœlestis flammæ percipiant.

(m) Vo-

(1) 3. Reg. 10.

(m) Vocabat Christus pauperes spiritu, mites, lugentes, esurientes, & sitientes iustitiam, misericordes, mundos corde, pacificos, patienter ferentes persecutiones, atqui has omnes beatitudines solo divinæ præsentiae exercitio consequimur. Hoc fideles fiunt humiles, & sui contemptores, omniumque rerum temporalium; hoc exercent mansuetudinem contra injurias; hoc in se excitant odium in peccata, & amorem rerum coelestium; hoc excitantur lacrymæ laudabiles contritionis, devotionis. Hoc procreat perpetuum & vivum desiderium fruendi Dei, divinorumque bonorum; hoc promovet ad exhibendam omnibus misericordiam. Hoc expurgantur corda ab omnibus vitiis & passionibus. Hoc pax magna & tranquillitas mentis obtinetur & unio cum proximis impetratur. Hoc omnes efficiuntur fortes, constantésque pro toleranda cum patientia qualicunque persecutione. Hoc denique in hac vita consequuntur gratiam & amorem perfectum, in altera verò gloriam, & felicitatem infinitam,
Amen.

Exer-

(m) *Matth. 5.*

Est { Nobile & salutare, quia compendium aliorū. c. 1.
Facile, quia { semper paratus } cap. 2.
Deus { ultro invitat. }

Parit exi- { Facilem orat. & meditationem. c. 3.
mios fru- Puritatem mentis. c. 4.
ctus, vide- Victoriā tentationum. } c. 5.
licet. Perseverantiam. }
Stabilitatem cordis. } c. 6.
Virtutum perfectionem. }
Exteriorem munditiā. }
Latitiā & } Spiritualem. c. 7.
Consolationem. }

Obtinetur. { Petendo à Deo
Signis quæ se- { oculos. }
riant. { aures. } c. 11.
tacitum. }
Examine particulari. }
Seria solitudine. } c. 12.
Vero DEI amore. }
Fortitudine & constantia. }

Exercetur. { Juncta cum intelle- { Suspiria. }
ctu voluntate { Affectus. } c. 2.
per { Desideria. }
Jaculatoriis ora- { Purgantibus. c. 9.
tionibus. { Illuminantibus. }
cap. 10.
Unientibus. c. 11.

R. P.
FRANCISCI ARIAS,
SOCIETATIS JESU
THEOLOGI.

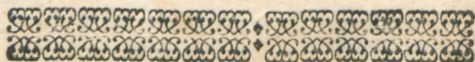
SPIRITUALIA
DOCUMENTA

DE
SS. CONFSSIONIS,
ET
EUCHARISTIÆ
SACRAMENTIS,

Frequenter, utiliter, ac cum
fructu percipiendis.

S. AUGUSTINUS LIB.
DE ECCLES. DOGMAT.

*Quotidie Eucharistia Com-
munionem percipere, nec
laudo, nec vitupero: om-
nibus tamen Dominicis
diebus suadeo, & hortor,
si tamen mens sine volun-
tate peccandi sit.*

R. P.

FRANCISCI ARIAS,
SOCIETATIS JESU
THEOLOGI,

*De frequenti usu & utilitate SS. Confes-
sionis, & Communionis, Liber.*

PRO O E M I U M.

Uia hic liber propter eos in lu-
cem emittitur, qui Deo servi-
re statuerunt, & determinarunt:
ideò media illis proponuntur
quibus adjuti in divino servitio non so-
lùm conserventur, & progressum faciant;
verùm etiam ad eadem bene exercenda
inflammentur. Quapropter cùm omnium
ilorum præceptum atque efficacissimum sit
Sanctorum Sacramentorum usus, id est,
frequens Confessio, & Communio: duo
à nobis opusculi hujus perfectio requirit;
alterum, ut ad frequentem dictorum Sa-
cramentorum usum animas exhortemur,
magna, & admirabilia beneficia proponen-
do,

do, quæ per illum acquiruntur; secundum, ut veram & salutarem ea frequentandi rationem doceamus. Sed quia copiosum de hac re tractatum instituendo, nimium & plus quàm præsens liber ferre posset, excederem; id tantùm attingam, quod nobis in hac materia utilius, & ad eos instituendos magis necessarium videbitur, qui se totos Deo tradere proposuerunt. Id verò fiet, cùm breviter oculis subjiciemus, & demonstrabimus, quàm expediens sit omnibus fidelibus crebrius Confessionis & Communionis Sacramenta accedere; deinde particulares abusus, & occultiores defectus declarabimus, quos hac in parte admittere solent. qui Deo servire deliberârunt.

CONFESSIO- NIS FRUCTUS.

1. Remittit peccata. 2. Consert gratiam. 3. Commutat pœnam æternam in temporalem. 4. Expiat partem panarum temporalium. 5. Mentem refrenat. 6. Conscientiam tranquillat. 7. Recuperat amissa bona. 8. Ex attrito facit contritum. 9. Animæ restituit sanitatem. 10. Exhilarat totum paradysum. 11. Lucratur communionem Sanctorum. 12. Semper aliquid boni à Confessario discit. 13. Contristat vehementer Satanam. 14. Angelum Custodem exhilarat.

S. EUCHARISTIÆ FRUCTUS.

1. Remittit peccata præterita, quæ oblivione exciderunt. 2. Confirmat adversus futura. 3. Debilitat vitiosos animi impetus. 4. Tentationes minuit. 5. Ad pietatis studium incitat. 6. Intelligentiam illuminat. 7. Accendit affectum. 8. Confirmat spem. 9. Debilitati nostræ firmitatem addit. 10. Exhilarat conscientiam. 11. Participes nos facit meritorum Christi. 12. Dat pignus gloriæ. 13. Confirmat cor hominis. 14. Armatur fortes, ut strenuè cum diabolo certent. 15. Perterret inimicum. 16. Alacrem facit ad probas actiones. 17. Mirè adjuvat res adversas. 18. Pœnas peccati minuit.

CAPUT I.

Quàm expediat omnibus sæpè confiteri & communicare.

Cum inter media, quibus homines pii in servitio Dei conservantur, & progrediuntur, magna illos virtute, & frequenti Sanctorum Confessionis & Eucharistiæ Sacramentorum usu potissimum indigere viderem: duo breviter explicare constitui, quæ mihi hæc in parte ad fidelium Deo servire cupientium instructionem necessaria, & literis digna videntur. Primum, quàm conveniens sit omnibus fidelibus, divina sæpè Confessionis & Eucharistiæ Sacramenta accedere. Secundum, quæ peccata occulta, vel abusus in dictorum Sacramentorum perceptione fiant, & admittantur, ac in iis, qui Deo servire statuerunt, reperiri soleant.

Quod ad primum attinet, plures & validissimæ rationes sunt, quæ Christianos omnes ad hæc sancta Sacramenta frequenter, id est, octavo quoque die, vel decimo quinto, aut, si velint, singulis mensibus visitanda, impellere debent. Nam si tales sunt, quibus Deus gratiam fecit, ut ab ulti-

ma sua confessione nullum peccatum admisserint mortale: hoc ipsis valde utile est, ad gratiam quam à Deo acceperunt conservandam, & tam in illa, quàm omnibus aliis virtutibus, donisque cœlestibus proficiendum. Deinde ad gratiam majorem indicem conciliandam, & honorem illius atque Ecclesiæ Catholicæ utilitatem promovendam, uti etiam ad salutem suam certam faciendam, cumulum meritorum amplificandum, gratiam & virtutem uberiores acquirendam; ut tentationes & insidias inimici nostri non solum cognoscant, sed etiam superent. Imò ad facilius & suavius opera virtutum perficienda, hanc vitam majori ope divina transigendam, ac tandem ad hunc mundum, cum salutis fiducia, ampliori conscientie consolatione, & pace relinquendum.

Ob has similes SS. Sacramentorum & plures alias virtutes & operationes; valde servo Dei bonum est iis frequenter uti. Nam licet ab ultima sua Confessione, nullum peccatum mortale admisserit, nihilominus certum est, multa illum venialia commisisse, quorum aliqua negligit, quædam verò ignorat: neque propterea excusatur, quandoquidem illa cognoscere potuisset. Cum verò ab anima ea non propellit, magnum ei detrimentum adferunt, & ad mortalem

cul-

culpam perpetranda disponunt. Ad hæc manifestum est, hominem quotidie à Dæmone, Mundo, propria carne & natura corrupta variis tentationibus impugnari, quæ ipsum in peccati mortalis discrimen adducunt: quia porrò multæ ex illis occultæ sunt & periculosæ, assiduis remediis ad animam suam veniali peccato liberandam; continuo robore ad tentationes omnes propulsandas; & perpetuo rore cœlesti, ad perversam naturæ suæ inclinationem mitigandam, opus habet. Hæc omnia in sanctissimis Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis inveniuntur, quando sæpius frequentantur. Nam etsi contra dicta pericula sint alia medicamenta, nihilominus tamen hæc frequenter adire (si debitò modò fiat) melius & certius est remedium.

De his admirabilibus sanctissimi Altaris Sacramenti operationibus ac virtutibus, quas in sæpe communicantibus operatur, bene S. Bernard, his verbis testificatur: (n) *Duo illud Sacramentum operatur in nobis: ut videlicet & sensum in minimis & in gravioribus peccatis tollat omnino consensum.* Quod S. Vir ab illius affectûs experientia confirmat, quem servi Dei in cordibus suis sentiebant, quibus loquebatur, dicens: *Si quis vestrum non tam sæpè modo, non tam acer-*

D 1

bos

(n) *Serm. de CENA Domini.*

bos sentit iracundia motus, invidia, luxuriæ, aut caterorum hujusmodi: gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo, & gaudeat, quod pessimum ulcus excedat ad sanitatem.

Hæc sancti Bernardi sunt, quæ ab omnibus aliis Sanctis etiam agnoscuntur, atque à sancto Tridentino Concilio confirmantur, (o) ubi ostendit sanctissimum Sacramentum in omnibus iis, qui illud bene dispositi suscipiunt, ejusmodi operationes producere, illos custodire, & ne temptationibus consentiant, defendere; passionum motus componere & continere, inimicos illorum subjugare, vires ad omnia jam dicta conferendo, in recta vivendi ratione fovere & promovere.

Hinc fit, quod in omnibus civitatibus & terris, ubi homines sunt, qui sæpius confitentur, etiam reperiantur, qui se pluribus annis, imò toto vitæ suæ decursu in gratia Dei absque ullius peccati mortalis admissione conservent. (p) Hujus rei testes sunt omnes ordinarii Confessores, & experienciâ discunt tantum bonum fidelibus communicari, qui sæpius & bene dispositi, pretiosissimum Eucharistiæ Sacramentum accedunt. Hujusmodi Christianos omnes

(o) sess. 13. c. 8. (p) Ruffensis Mart. lib. 5. de Euch. corrob. 90.

omnes (etiamsi conscientia illorum mortali peccato careat) ad frequentem Confessionem & Communionem incitare & promovere debet.

Quòd si aliquod ab ultima Confessione admiserunt, multò magis propter rationes suprà adductas, & plures etiam alias, ipsis necessarium est, sine mora ad Confessionem currere: nam hac ratione debent se à peccato mortali extricare, & ab omnibus malis, atque calamitatibus hinc procedentibus, (q) ab odio nimirum & inimicitiis Dei omnipotentis, maledictione divinæ Majestatis, à dura Satanæ & tenebrarum principis servitute, bonorum operum & meritorum jactura, à manifesto graviorum peccatorum majoris cœcitatis, atque obdurationis, imò damnationis æternæ periculo liberare, à quibus omnibus uti & aliis dependentibus se subtrahit, qui statim & debitò modò confiteatur. Quamvis autem à peccato mortali, per solam contritionem, & propositum confitendi tempore opportuno liberari aliquis possit, tamen valde difficile, & in paucis rarum est, absque sanctissimi Sacramenti auxilio, contritione tangi: Nam verus dolor tantum peccati odium requirit,

D 3

ut

(q) Sap. 14. 2. Tim. 2. Gregor. in moralib. 25. cap. 12.

ut per hoc, anima & voluntas magis peccata mortalia, quàm omnia mundi mala & misérias detestetur, tàmque firmum emendandæ vitæ propositum in se contineat, ut statuatur nunquam ulli peccato mortali consentire, quamvis ad bonorum amissionem, vel mortem evitandam conducere,

Adhæc necesse est, ut singularis Dei amor ad hanc peccati detestationem, & vitæ nostræ emendationem præcipuè nos trahat. Quia verò homines primò ab ineffabili charitate communiter non moventur, sed potius à suæ damnationis timore: valde difficile est hanc contritionem absque SS. Sacramentorum adminiculo obtinere: unde fit, ut qui mortali peccato infecti sunt, dum illud non confitentur, ordinariè in eodem hæreant, & omnibus malis (uti diximus) ex tali delicto provenientes subiacent: quod ideò illis ita contingit, quia absque SS. Sacramentorum ope ad internum dolorem communiter non pertingunt, qui ad peccatum mortale depellendum necessarius est: At cum ad Confessionem post peccatum admissum recurrunt, statim se ab illo, & malis ipsum concomitantibus expediunt. Nam quando confessio non solum cum vera peccati detestatione & odio, sed etiam

etiam firmo emendationis proposito fit :
etiamſi præcipuè ob timorem damnatio-
nis ad illud relinquendum quis permotus
fit, nihilominus SS. Sacramentorum virtu-
te gratiam Dei acquirit : quod Theologi
docent, (r) & à Concilio Tridentino de-
ſinitum eſt, attritionem, id eſt, imperfe-
ctam poenitentiam, virtute Sacramenti
contritionem, id eſt, perfectam & meri-
toriam poenitentiam fieri. Nam miſeri-
cordia Dei in nova lege adeò immenſa
eſt, tantàmque virtutem novi instrumenti
Sacramentis tribuit, ut gratiam conferant,
modò nullum impedimentum offendant :
& ſi homo in gratia eſt, illam augmen-
tent.

Hæc ſunt magna illa beneficia, quæ
ſæpè conſistentes, ac pretioſum Domini
noſtri JEſu Chriſti corpus ſuſcipientes
conſequuntur, & graves miſeriæ, à qui-
bus liberantur & immunes redduntur.
Quomodo igitur, qui ſalutis ſuæ cupidus
eſt, à Deo ſervire ſtatuit, tanta dona re-
ſpuere poterit? Qua ratione tantum emo-
lumentum contemnere audebit? Quomo-
do ſe ac frequenti confeſſione, quæ ſalu-
tis & vitæ fons eſt, excuſabit, ſiquidem
per illam à tantis malis, morte, peccato,
pœna æterna liberatur, tantàmque puri-

D 4

ca-

(r) *Seſſ. 14. c. 14.*

tatem, & cœlestem pulchritudinem, tot bona, & tantam gratiam atque gloriam acquirit? Quomodo à crebra sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti perceptione abstinere poterit, quod est panis vitæ, peccatorum mors, furculus virtutum, medicina passionum, infirmitatis nostræ solidamentum, thesaurus gratiæ, dulcissima divinarum consolationum mensa, immortalitatis radix, & omnium bonorum fons. Hæc de prima parte sufficiant, nunc ad secundam, quam præcipuè explicare statuimus, & propter experimentum, quod habemus magis necessariam esse constat, accedamus.

CAPUT II.

*De quorundam defectu, qui sua peccata
in confessione excusant, & quomodo in
hoc seipsos mortificare de-
beant.*

Non gravia & manifesta delicta ostendere proposui, quæ ordinariò in Sacramento Pœnitentiæ ab iis committuntur, qui salutem suam vilipendunt, uti est, Confessionem nullâ conscientie discussione factâ, ad quam quilibet obligatus est, accedere; vel ex timore aut verecundia mundana. gravius aliquod delictum in ea retinere, absque emendationis & periculorum evitandorum proposito confiteri. Nam hæc omnia confessionis fructum prorsus impediunt, & valorem tollunt, imò ad eadem peccata confitenda obligant, præterquam, quòd male confitendo sacrilegium admitatur. Verùm quasdam negligencias & errores patefacere volo, qui ex malis naturæ naturæ nostræ corruptæ inclinationibus oriuntur, & in hominibus, qui salutis suæ cupidi sunt, & bene vivendi propositum fecerunt, reperiuntur, quos deferere, & radices, unde proveniunt extirpare oportet.

Horum unus est, quod homo in Confessione suum peccatum colorando excuset & defendat, ne videatur tam magnum & grave, nec tam turpe ut in se est. Et quidam pro excusatione dicunt, se offensam quam patrârunt declinare non potuisse, quod falsum est: quia Deus neminem ad impossibile obligat. Alii verò ajunt, quòd licet peccato vindictam aliquam, vel rem turpem appetendo consenserint; hujusmodi tamen desiderium subito transiisse, & ab animo expulsum fuisse: quo pacto significare volunt culpam levem esse, etiam si consensus deliberatus fuerit. Attamen certum est, quòd si motibus animi pravis non resisterint, sed consenserint. profectò peccatum admiserunt, quamvis tantum exiguo tempore consensus duraverit. Si autem id, in quo consensum præbuerunt, notabile detrimentum proximi est, vel adulterium aut simile; consensus peccatum mortale erit, licet brevi tempore duraverit, quia non virtute illius, qui consensit, sed ob passionis violentiam quiescentem hoc contigit. Alii innocentiam suam prætendunt, totamque culpam in dæmonem conjiciunt; dicentes hostem infernalem ipsos ad peccatum induxisse. Quidam verò proximum, qui causam illi peccandi dedit, inculpando, se purgant, dicentes

entes se si peccaverint ideò fecisse, quia tam molesti ipsis fuerunt, tam vehementer orârunt & institerunt, ut ab eis liberari non possent, vel quia prius reprehenderunt ipsos, & calumniârunt, vel infortunii sui causa fuerunt; & contra voluntatem ipsorum loqui, aut etiam multò plura in defensionem suam facere coëgerunt. Alii sua peccata palliant, & peiori ratione defendunt. Deoque illa tribuunt. diceutes Deum dedisse illis hanc naturam tam perversam & ad nequitias proclivem, ut quicquid faciant, ut quocunque tandem modo se defendant, nec hoc peccatum evitare, nec his tentationum, insultibus resistere possint. Hoc autem omnino falsum & à veritate alienum est, quia nec diabolus, nec ullus homo quenquam ad peccandum cogere potest, qui cavet, ne deliberatè & voluntariè peccatum admittat, nec Deus in hac vita ejusmodi auxilium & subsidium homini denegat; quod ad peccatum evitandum necessarium est, si eo tantùm uti velit.

Magnus hic defectus originem suam ab hominis superbia & præsumptione ducit, quippe hoc facit, quia magnum se esse arbitrat, & pluris, quàm deceat, ab aliis fieri cupit, aut quia verecundiam & reprehensionem timet, quam ob peccata sua

meruit. Sic enim ait sanctus Gregorius: (s) *Animus superbia elatus, si quid est quod reprehensibiliter facit, mallet silentio tenere, quam voce confessionis aperire. Ex illo quippe lapsus primi hominis hæc augmenta nequitia ducimus, ex quo ipsam radicem traximus culpa. Sic namque ille dum lignum vetitum contigisset; abscondit se à facie Domini inter ligna paradisi, &c. Qui cum argueretur à Domino quòd de ligno vetito contigisset, illicò respondit: (t) Mulier quam dedisti mihi sociam, ipsa mihi dedit de ligno, & comedi.*

Ipsa quoque mulier inquisita respondit, dicens: Serpens decepit me, & comedi, &c. Cumque excusare peccatum voluit vir per mulierem, mulier per serpentem, auxerunt culpam, quam tueri conati sunt: oblique Adam Dominum tangens, quòd ipse peccati eorum auctor extiterit, qui mulierem fecit: & Eva culpam ad Dominum referens, qui serpentem in paradiso posuisset.

His excusationibus duo maxima scelera perpetrarunt: & notabilia damna incurrerunt. Unum est, quod misericordiam Dei retardârunt, quò minus subito illis noxam admissam ignosceret. Propterea enim factum est, ut Deus serpentem non interrogaverit, quia nec ei condonare volebat,

(s) *Lib. 22. mor. ca. 8. in edit. no. 69.*
 (t) *Gen. 3.*

lebat, nec ipse poenitere poterat: verum Adam & Evam interrogavit, quia volebat, ut per dolorem & displicentiam, peccata sua agnoscerent, & absque ullo innocentiae prætextu, simplici ac humili confessione, perfectam delicti remissionem obtinerent. Secundum est ejusmodi, quod excusando se, peccatum suum majus & gravius, quam erat, reddiderint: unde factum est, ut quamvis ob poenitentiam factum postea ignoverit, nihilominus ista remissio pluribus miseriis & gravissimis afflictionibus, totius Mundi scilicet corruptioni, plusquam nongentorum annorum super terram exilio, trium vel quatuor millium annorum in limbo captivitati alligata fuerit. Idem omnibus Adami filiis sua peccata defendentibus & excusantibus contingit, & dum culpam in creaturas, vel miseras & tentationes suas rejiciunt, secreta quadam ratione, in Deum omnium creaturarum atque afflictionum auctorem convertunt: unde peccatum multiplicant & misericordiae Dei, quæ ipsis ignoscere cupit, magnum obstaculum ponunt. Quod sanctus Gregorius optimè his verbis ostendit: (u) *Humani generis vitio & latendo peccatum committere & commissum negando abscondere, & conjunctum defendendo multiplicare.*

D 7

Hæc

(u) *Lib. 22. mor. c. 9.*

Hæc igitur mala inclinatio corrigenda est, clarè & apertè peccatum cum omnibus circumstantiis illud aggravantibus confitendo, totam culpam in nos ipsos reiciendo, & illius veram & totalem causam retorquendo. Nam licèt diaboli mortales tentent, ad malè agendum inducant & incitent: tamen homo semper liber est, & à Deo sufficiens auxilium accipit, ne peccato consentiat, sed resistat, ac propterea totum sibi met, non alicui alteri creaturæ malum imputare debet, dicendo ex affectu se peccatum admisisse, totamque suam esse culpam, quia liberè consenserit: imò etiamsi talia pericula atque occasiones evitare potuisset, non fecerit.

Adhæc potuisse etiam se bene defendere, & orationibus, pœnitentiæ & misericordiæ operibus, colloquiis, ac piorum librorum lectionibus munire, nec his aliisque mediis, quæ Deus ipsi in hunc finem dederat, usum esse, ideòque totam culpam in se redundare, ac omne malum & detrimentum ex se provenire. Nam sancti Joannis Chrysostomi sententia verissima est: (x) *Nemo leditur, nisi à se ipso*, ita ut nullum majus detrimentum sit eo, quod ex peccato procedit. Quòd si homo

(x) *In tom. 5. hom. quòd nemo led.*

ino nunquam peccato consentiret, nunquam reatum incurreret, nec ullo incommodo afficeretur. Cum ergo tam exactè scelera sua confitetur, caveat ne humilis aut valde contritus propter sua delicta videri velit, quia nihil aliud esset, quàm ex una superbia in aliam labi: sed desiderare debet, ut peccator videatur, & ut talis confundatur, objurgetur & reprehendatur, quò citiùs medelam accipiat.

Hujus rei bonum experimentum ac testimonium erit, si homo libenter se accusari, de peccatis suis redargui, & velut peccatorem tractari patiatur: quia si apertè se peccatorem confitetur, & tamen ut talis haberi non vult; signum est illum nec corde perfecto se accusasse, nec confessum esse, quod S. Gregorius his verbis declarat: (y) *Confessionis veritatem probat, cum alter malum quod facimus increpat. Quid si superbè defendimus liquet, quia peccatores nos ex nobis fide dicebamus. Unde summeperere curandum est, ut mala quæ fecimus, & spontè fateamur, & hæc aliis arguentibus non negemus. Superbia quippe vitium est, ut quod de se fateri quisque quasi sua sponte dignatur, hoc sibi dici ab aliis dedignetur.* Hæc sanctus Gregorius, quibus
osten-

(y) *Lib. 22. mor. c. 10. in edit. nova, Cas-
san. coll. 18. c. 12.*

ostendit, qualis intentio illius esse debeat, qui verâ poenitentiâ tactus, absque ulla fictione & excusatione vult confiteri, scilicet non ut justus censeatur, aut velut talis honoretur, sed è contrario confundatur, humilietur, & tanquam peccator corripatur. Tanta est simplicis & humilis confessionis virtus, ut illâ peccator coelos penetret, divinæ Maiestatî se sistat, & infinitam illius misericordiam, ad debita peccatorum suorum remittenda, & bona sibi conferenda inclinet. Sicut pauperes mendici, quò magis suam paupertatem & vulnera piis hominibus patefaciunt, eò amplius illos ad compassionem movent, & plures eleemosynas accipiunt: sic etiam peccatores, quò plus malitiam suorum peccatorum detegunt, gravia illa æstimant, & de illis sese accusant: eò magis summi Dei clementiam ad commiserationem, ac pretiosa gratiæ dona tribuenda inflectunt.

Regius Propheta David optimè profectò hanc Dei naturam cognoscebat, cùm diceret: (2) *Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo; multum est enim: Non defendit, nec diminuit, sed apertè confessus est, ut divinam clementiam ad hoc ipsi condonandum flecteret.* Hujus rei

(2) *Psalms. 24.*

rei optimus testis est Lâtro ; (a) qui in cruce pendens , non solum peccata sua absque ulla defensione , & in alios reiectione agnoscebat & confitebatur , verum etiam se ipsum accusabat : intelligens se poenam promeruisse , uti socio suo dicebat : *Nos digna factis recipimus.* Ideò ob humilem hanc & poenitentiam plenam confessionem , statim peccatorum suorum veniam accepit : eodémque instanti tam à culpa , quàm poena absolutus , ad paradysum deductus fuit.

Talis est veræ confessionis effectus ; qui ab animo humili & contrito procedit , Deum placat , & ad iram atque indignationem , quam contra transgressorem conceperat , deponendam inducit : interminationem poenæ æternæ mutat , atque in misericordiam , dona gratiæ & gloriæ convertit. Meritò igitur Deum cum regio Propheta Davide orare debemus : (b) *Domine , non declines cor meum in verba malitiae , ad excusandas excusationes in peccatis.*

CAPUT III.

*De culpa quæ incurritur, cùm aliquod
peccatum in confessione verbis dubiis, &
nihil tale quid significantibus
manifestatur.*

Qui sæpiùs confitentur, solent in aliud vitium impingere, quod ab eadem radice originem ducit; cùm videlicet sua scelera verbis aut vocibus, nullam culpam aut peccatum significantibus patefaciunt, utpote quando dicunt: Confiteor de his meis imperfectionibus & delictis, quòd exiguam patientiam, humilitatem, charitatem habuerim, orationes meas cum majori attentione non dixerim, linguam meam & oculos meliùs non custodierim, turpes & inutiles cogitationes celerius ab animo meo non ejecerim, hoc vel illud opus cum tanta humilitate & charitate, quanta potui, non absolverim, verba quædam otiosa & obmurmuratione plena protulerim. Hæc & similia verba, nullam culpam aut peccatum significant; nam cùm homo contra id ad quod obligatus est agit, aut quod facere debet, & injunctum est intermittit; culpa vel peccatum est: sed omnia ista ab eo revera proferri possunt.

sunt, qui id, ad quod tenébatur, penitus executioni mandavit, etiamsi quicquid facere potuisset, & melius perfectiusque fuisset, non fecisset; non enim Deus homines sub pœna peccati mortalis, aut etiam venialis semper ad faciendum quicquid possunt, aut quod melius & perfectius est, obligat. Itaque, si quis peccata sua his tantum verbis absque ulla alia explicatione confiteretur, absolvi non posset: quia ne unum quidem peccatum apertè manifestasset.

Verum quando is, qui sæpe ad confessionem accedit, dubium aliquod peccatum detegere cupit, nec certus est, an illi consenserit, & in repellendo negligens fuerit; tunc nequaquam reprehensione dignum est, hujusmodi inter confitendum verbis uti, modò alia sua peccata clarè & distinctè aperiat. Quòd si non recordatur se ab ultima sua confessione hoc delictum commisisse, aliud quoddam anteaactæ vitæ confiteri potest, ut absolutio aliquam materiam inveniat. Ubi verò peccata sua certa, & à se admissa fuisse novit; hac loquendi ratione nequaquam utetur, sed potius manifestis & significantibus verbis confitebitur dicendo: fateor me in custodia cordis mei negligentem fuisse, otiosas cogitationes non
ita

ita studiosè, ut debebam, repulisse, tam attentè & devotè, ut oportebat, orationi non vacasse, motibus iræ, superbix, odii & invidiæ, cum tanta patientia, humilitate & charitate, sicuti obligatus eram, non restitisse, pigrum ad bona opera fuisse, quædam facienda omisisse, alia verò facta non ob tam sanctum finem, ac teneor; id est, ad gloriam Dei præstitisse: sed è contrario à voluntate & inclinatione prava motum, honorem, ac delectationem in illis quærendo me ipsum spectasse. Ego nimio desiderio & aviditate corporis, in cibo & potu, vestitu & recreationibus, neglectâ temperantiæ regulâ commoditates appetivi. In adversitate, naufragio, & afflictione occurrente, nimiam displicentiam & animi mœrorem concepi, nec me divinæ voluntati, uti oportebat, conformavi. In iis, quæ ex voto obtigerunt, propter honorem, laudem, voluptatem, vel delectationem, quam adferebant, nimis vanè gloriatus sum, nec ad gloriam Dei & salutem animarum retuli. Linguam meam non tam diligenter, ac tenebar, refrenavi. Me absque necessitate, & animarum utilitate laudavi, curiosa inquisivi, & inania verba protuli.

Hæc & similia quotidiana sunt delicta, quæ sæpius in una hebdomada, imò uno die committunt, qui Deo diligenter & sollicitè serviunt, (qui enim hâc curâ soluti vivunt, in alias multò graviores noxas cadunt) & talibus verbis confiteri debent, quibus culpam suam patefaciant. Verùm desiderium accusandi se, uti oportet, demissio animi, dolor & pœnitentia sceleris, lumen quod ex spirituali profectu acquirunt, perspicuè ante oculos mentis has & similes offensas constituet, & verba ad explicandum, uti convenit, tam gravia & atrocia suggeret: quia in sancto Confessionis Sacramento peccator contra seipsum testimonium deponit, testis autem judicialiter examinatus, veritatem apertè manifestare tenetur. Imò quod amplius est, ratione Dei contra seipsum Advocatus constitutus est, qui omnem pro suæ causæ justitia rationem adducere, & certò, & clarè iniquitatem ac partis adversæ delictum manifestare debet.

Cùm ergò peccator in hoc foro ejusmodi hominum personam sustineat, necesse est, ut omnem peccati gravitatem declarando & confirmando fidele testimonium contra seipsum proferat; causam Dei prosequatur, omnes rationes adferat, quæ ipsum ad amorem & præceptum illius servandum obligant;

gant; debito cum dolore suam ingratitude-
dinem. malitiam, & quicquid illum inten-
dere potest, agnoscat. Tunc Deus infin-
tâ suâ misericordiâ motus, hominem ma-
nu apprehendit. advocatum & protecto-
rem se constituit, sententiâque in favo-
rem illius profert, partim ab omnibus suis
peccatis liberando; partim à confusione &
pœna æterna, imò & temporali vindican-
do, quam suis delictis promeruerat.

Itaque quiddam in hoc judicio admirabi-
le contingit, quòd videlicet peccatori cri-
mina cùm occultantur, neque prout oportet
ad lucem educuntur, in judicio Dei de-
tegenda & propalanda reserventur, ut tunc
in terribili illo tribunali puniatur, ac in con-
spectu cœli terræque confundatur. Quòd
si jam illa bene confiteatur, & cum decenti
contritione manifestet, ita cooperit & oc-
culit, ut nunquam in suam confusionem
vel pœnam Deo vel hominibus nota sint fu-
tura. Nam cum illo ita se gerit, quasi nun-
quam offendisset; libenter illum etiam in-
tuetur, cum simili charitatis affectu deside-
rat tanta liberalitate & abundantia de
thesauris gratiæ & gloriæ Participem facit,
ac si nunquam illum ad iram provocasset.
Quàm bene Regius Propheta David huc allu-
debat: (c) *Beati quorum remissæ sunt iniqui-
tates,*

(c) *Psalm. 31.*

tates, & quorum testā sunt peccata, testā dicuntur, quia non ampliùs in rerum natura sunt, & quamvis essent, nunquam tamen contra peccatorem producerentur.

CAPUT IV.

De abusu qui committitur, cùm peccata venialia absque dolore vel corrigendi proposito in confessione deteguntur.

IN quibusdam Dei servis, qui sæpiùs confidentur, & à peccato mortali abstinent, aliud vitium reperitur; quòd venialia quidem peccata manifestent, sed interim eorum motus atque inclinationes in se ipsis vivere patiantur, nec perfectā pœnitentia & contrariis operibus extinguant, atque hac ratione confitentur, & se ex consuetudine absque ullo pœnitentiæ motu, id est, vero dolore, aut firmo emendationis proposito accusant. Ita de verbis otiosis, voluntaria distractione, curiositate in eo, quod oculos & reliquos sensus concernit, de excessu in cibo, potu, somno & risu; de otio, temporis iactura, concessis corpori nimis commoditatibus, jocosis mendaciis, de murmuratione in rebus parvis, acedia, tepida oratione, Missæ auscultatione confitentur, idque antequam corde doleant, & verum

rum melioris vitæ propositum statuunt. Est autem hæc negligentia valdè noxia, partim quia qui sua peccata absque vero illa deferendi proposito confitetur, remissionem illorum non consequitur, sed in anima remaneant, illam magis debilitent, & ad periculosiorem lapsum disponant: partim, quia qui hic ratione confitentur, denuò impingant; quippe talis confessio (quoad peccata) ficta est, quandoquidem se verbis accusant, nullumque in animo culpæ odium concipiunt, nec absolutè illius semitam deferere proponunt.

Quòd si omnia peccata venialia, quæ in confessione dicuntur, hoc pacto, id est, sine vero emendationis proposito manifestentur; prorsus simulata, ficta & nullius valoris est. Propter has causas valde necessarium est (sicut plurimi S. Doctorum ostendunt) servis Dei, (d) diligenter sua venialia peccata ante confessionem expendere, apud se pro delictis in Deum admissis habere, (e) ac verè & fortiter se nunquam repetituros proponere. Quod si in eadem sæpius recidant, (f) cum eodem proposito frequenter resurgant; & licèt singulis vicibus in idem peccatum relaberentur, toties idem sta-

(d) *D. Greg. Papa p. 3. adm. 34.* (e) *D. Bernar. in ser. de cena Dom.* (f) *D. Th. 1. 3. q. 87. ar. 23. & in 4. d. 16. q. 2. ar. 2;*

statuant, nec animum despondeant, aut desperent: sed potius laudem Deo & gratiarum actionem persolvendo se humiliant, qui semper ad recipiendum illos & ignoscendum paratus est. Nequaquam existimare debent, hujusmodi confessiones propter frequentem ejusmodi peccati recursum inutilis esse: quia magnum illis fructum adferunt. Quotiescunque enim ad poenitentiam cum tali emendationis proposito redeunt, majorem gratiam, plures virtutes, & dona cœlestia consequuntur; majores vires accipiunt, quo sibi caveant, ne graviora facinora committant; bonam adversitatum partem declinant, quas passi fuissent, nisi ad confessionis Sacramentum recurrissent, & suorum delictorum remissionem procurassent. Quòd si ex humana imbecillitate servus Dei, firmum in animo propositum fugiendi omnia venialia peccata non sentiat, ad minus statuatur, majora quædam & magis noxia declinare. Sin autem tantæ infirmitatis esset, ut illud quoad venialia peccata ab ultima confessione non experiretur, quia valdè communia sunt, eique difficile ac molestum foret evitare, crimen aliquod adducat, de quo antea confessus est, majorémque displicentiam & firmiorem emendandi voluntatem habet: ut hac ratione confessio perfecta & sincera sit,

gra-

gratiámque revera mereatur : ad hoc enim consequendum , necesse est hominem ad minimum quædam delicta patefacere , quæ & displicent, & firmo emendationis proposito amplius committere non vult.

Cura autem peccata venialia cum tali dispositione confiteri debeant, ejusmodi causa est : (g) quòd cum homo venialem noxam contrahit, anima inordinatè ad creaturas se convertat, dum voluptatem quam ab illa percipit, plus quàm Deum amat, & potius suam, quàm illius voluntatem sequitur. Ut ergò vitium istud expellat, atque ad primum suum statum redeat, oportet internum aliquod opus peccato admissò contrarium facere. Ejusmodi autem dolor est, vera culpæ patratae detestatio, & firmum nunquam illam reiterandi propositum, vel similis valoris aliquid; quale amoris Dei aut devotionis actus, vel sui ipsius esset oblatio, ita peccato veniali repugnans, ut si in memoriam illi veniret, statim detestaretur, & corripere. Quicumque sua peccata hoc modo dispositus confitetur, certus est illum subito remissionem omnium consequi.

Singulare profectò Dei beneficium est, quòd homini tam efficax & suave remedium, uti hoc est, concesserit. Unde quid
anima

(g) *D. Tb. p. 3. q. 87. a. 6. in 4. d. 16. q. 2. ar. 1. & q. 3. a. 2.*

anima unico veniali delicto infecta paradysum ingredi nequit, sed ab omnibus vel in altera vita expurgatam esse necesse est: meritò divino hoc medicamento uti debemus. Quando igitur octo vel quindecim dierum spatio evoluta, venialia delicta ab ultima confessione admissa. Confessario manifestanda sunt, primò omnium diligenter nobiscum expendere debemus, considerantes illa coram Deo, & contra divinam ipsius voluntatem peccata esse, quæ animabus nostris magnum detrimentum adferunt, nos à præstantium Dei bonorum participatione impediunt, & temporali aliqua pœna vel afflictione dignos fuisse, quia consensum illis dederamus.

Magnum igitur dolorem & pudorem in nobis concipiamus, quòd talia commiserimus, firmiter proponentes de cætero similium periculorum barathrum evitare, & de illis in tali dispositione confiteri. Quòd si non omnia, sed graviora solùm, quæque majorem verecundiam pariunt, detegamus: tamen oportet nos de omnibus dolere, & statuere quòd illa nunquam reiterare velimus. Hac ratione à terribili purgatorii igne liberabimur, & copiosam gratiam cum majori conscientiae puritate obtinebimus, atque ex hoc exilio migrantes, citius ad celestem civitatem perveniemus. *Non*

enim, ut S. Joannes ait, (h) intrabit in eam aliquod coinquinatum.

CAPUT V.

De negligentia qua conscientia ante confessionem discutitur, & incommodis inde provenientibus.

QUAMVIS homines devoti, qui se Deo sæpiùs reconciliare consueverunt, communiter in conscientia sua debito modo examinanda, minimè negligentes sint, ut ipsorum confessio valeat, nec opus sit illam repetere: nihilominus tamen in multis incuria quædam singularis est, quæ poenitentiae fructum retardat. Illa autem est, quòd conscientiam ante confessionem valdè leviter percurrant, nec animarum suarum penetralia ingrediantur, nec multorum peccatorum latentium curam agant; quæ etsi valdè gravia sint, non tamen illa cognoscunt, nec confitentur, quia malitiam occultam habent, vel virtutis similitudinem præseferunt.

Ad hanc rem, quæ magni momenti est, intelligendam, considerandum est, quædam peccata ex malitia fieri; ea nimirum quæ homo talia esse cognoscit, & scienter admit-

(h) *Apoc. 21.*

admittit, etiam si ab aliqua passione non magna incitetur; quædam ex infirmitate sunt, ea videlicet, quæ quidem ut talia cognoscit, sed à passione aliqua aut vehementi tentatione inductus committit: alia per ignorantiam, quorum natura hominem latet. Cum ergo omnem diligentiam adhibet, ut ediscat aut intelligat, quod ipsum scire convenit; & tamen nullum invenit, qui doceat, à peccato excusatur: verum cum non studet ut sciat; interrogando ac consulendo illos quos deberet, neque mediis necessariis utitur ut à Deo illuminetur, & in eo quod facere tenetur ab hominibus instituat, nullus excusationi locus relinquitur, si quid committit quod peccatum sit, & contra præceptum sub peccati mortalis pœna obligans facit, transgressio ipsius mortalis erit; Sin contra venialis culpæ mandatum agit, ejus delictum pariter veniale censebitur, quamvis non tam grave, quàm si ex malitia scientiæque perpetrasset. Hæc nobis in constitutione quadam Ecclesiastica his verbis à S. Augustino ostenduntur: *Non omnis ignorans immunis à pœna est: ille autem ignorans potest excusari à pœna, (i) qui à quo disceret non invenit: quod scire non studuit, & quod dignam facultati*

E 3

tati

(i) August. de q. vet & nov. Test. c. 67. De lib. arb. ca. 22. tom. 1.

tati comparanda ad rectè faciendum operam non dedit; hoc animæ deputatur in reatum.

Ex quo sequitur multos Christianos in gravia peccata lapsos esse, quamvis ob socordiam ignorantiam laborassent, & quia ipsos latebant, nequaquam confitebantur: imò quidam usque adeò mente capti sunt, ut se viam virtutis tenere, & recta ad cœlum tendere pro certo arbitrentur, cum interim ab illo deflectant, & directo itinere ad æternam damnationem descendant. Quapropter bene Sapiens ait: *Est via quæ videtur homini recta, (k) & novissima ejus ducunt ad mortem*, quasi dicat: Quidam inter homines vivendi modus est, qui justus apparet, quædam opera sunt, mores & conversationes, quæ bonitatis speciem præseferunt, sed ante Deum nullam prorsus habent: quia illis permixta sunt peccata, quæ ad ruinam pertrahunt. Quæ sint autem ista, & quibus remediis occurrendum sit, in sequentibus ostendemus.

CA

CAPUT VI.

De quibusdam peccatis. quæ ex ignorantia committuntur, & multi ignorant, nec consentiuntur: quia id discere negligunt, quod scire tenentur; & de socordia in caritatis & justitiæ operibus

UT magnum hoc malum melius cognoscatur, & convenientioribus remediis præveniatur, utile admodum erit, nonnulla ex occultis istis peccatis in lucem adducere, quæ ex culpabili ignorantia fieri solent, & ob materiæ gravitatem aliquando sunt mortalia. Communiora tantum proferemus, ut ex his reliqua comprehendantur, & detegantur.

Quædam exterius magis sensibus subiecta, & ad cognoscendum, si quis observare velit, facilia sunt; alia paulò subtiliora, occultiora, & ad intelligendum difficiliora. Primi generis hominum negligentia est, qui ea, ad quæ propriè ob dignitates & officia sua obligati sunt, intelligere & facere prætermittunt. Sunt diversi hominum status & munera; quidam potentes Domini sunt, alii Gubernatores, alii Judices, nonnulli Scabini, quidam

E 4

Mer

Mercatores, alii in Prælaturæ, vel Sacerdotii gradu sunt, multi Religionis aut Matrimonii statum sequuntur. Omnes hi ordines & dignitates, præter mandata Christianis omnibus proposita, & aliis majoribus obligationibus, tam jure divino, quàm humanis legibus & constitutionibus confecti sunt, quarum notitiam habere, & mentem executioni mandare tenentur. Huic alia quædam conjuncta est, quòd videlicet parentes & præceptores filiis, servisque suis doctrinam Christianam non instillent, nec operam dent; ut sacrum audiant, jejunii & orationibus vacent, quo perniciosos ipsis ludos, nocturnos discursus non prohibeant; pessimam & inanem jurandi consuetudinem, & ab Ecclesia diebus prohibitis lacticiniorum usum non interdican; quòd peccandi occasiones non tollant: & qui servos habent, quòd homines cum fœminis, filios adultos cum ancillis, sponfas cum sponis, cognatos cum cognatis; quòd filios suos tempestivè matrimonio non tradant, aut contra voluntatem nuptui collocent; servorum suorum præter omnem juris divini æquitatem nuptias impediant, nec fideliter suoque tempore illis & operariis suis satisfaciant, nec promissa servant.

His defectibus sæpè mortale peccatum incurritur, quorum tamen nulla ratio habetur. Istam peccati speciem similiter juramenta induunt, cum per animam, regni cœlestis partem, parentes, & filios, ita me adjuvet Deus, vel salvet, juratur. Imprecationes etiam aut maledictiones sine voluntate implendi juramentum nonnunquam cum rei dubiæ affirmatione provera, interdum absque veritatis vel falsitatis examine jurare, quod multi bonitatis nomen sibi vendicantes haud perpendunt: & tamen hoc est falsum juramentum dicere, quod ex natura sua mortale peccatum est. Multi etiam jurant, se bonum aliquod opus in evidentem proximi sui utilitatem facturos, certa officia fideliter administraturos, & illius leges non transgressuros, & secretum ipsis communicatum servaturos, nec in ejusmodi statu munera, nec majora stipendia, quàm constituta sint, recepturos; & quando contrarium egerunt, nec se mortaliter peccasse, & perjurii reos esse animadvertunt, nec etiam de illis confitentur.

Ex altera peccatorum specie, quorum malitia occulta est, hæc sequentia sunt, ex adulatione Principes, prælatos, & magni nominis viros laudare, illorum mala opera extollere, & superbiæ ac volupta-

tum ad inventiones excusare; amicos suos commendare, illis dignitates, officia secularia vel ecclesiastica procurando, quibus indigni sunt, quia conditionibus à jure vel civili, vel ecclesiastico requisitis carent: apud vel æquivalens ad certi officii administrationem concedendam, quod gratuito conferri deberet, vel ob beneficium præstitum, ad quod faciendum quis de jure & ratione muneris sui tenebatur, accepisse: opera caritatis & misericordiæ tam spiritualia quàm corporalia, in iis prætermittere, quibus lege divina obligamur. In lusu & vanitatibus, cibis, aliisque rebus superfluis bona expendere, quæ Deus ad opera caritatis facienda dedit; aliorum peccata, cum commodè fieri potest, reprehendendo, aut superioribus manifestando non impedire, vel sanè bonam illis, instructionem, consilium, aut elemosinam non impertire, præsertim cum Princeps aut Domini sunt; Magistratum vel Prælaturam aliquam gerunt, qui non solum ratione caritatis, sed etiam justitiæ ad vitia subditorum suorum corrigenda, reprehendendo & punienda, vel etiam quantum in ipsis est impedienda obligati sunt.

Ad hoc peccatorum genus (quorum malitia licet magna sit à paucis cognoscitur)
multæ

multæ iniquitates referuntur, quæ fiunt, quando debita tempore constituto non persolvuntur, vel contra creditorum voluntatem injustè retinentur; quando secretæ confederationes vel monopolia instituuntur, cum emptoribus in damnum vendentium, vel cum vendentibus in emptorum detrimentum conspirando; aut cum in bonorum publicorum distributione aliquis à contributionibus & oneribus, ob favorem & amicitiam eximitur, unus gravatur, alter sublevatur; aut cum res aliqua à pueris vel aliis emitur, vel lusu acquiritur, qui nullam vendendi vel alienandi potestatem habent; cum fideliter & quàm primùm fieri potest, testamenta executioni non traduntur; bona pupillorum & minorennium commissa malè expenduntur; injustæ causæ sustinentur, & in dubiis non laboratur, ut æquitas causæ cognoscatur, bona cum intentione non inquiritur, qui veram justitiam manifestet, ne aliis molestus sit.

CAPUT VII.

De quibusdam diversarum superstitionum peccatis, quæ sæpè non cognoscuntur, & ex ignorantia culpabili non manifestantur.

IN gravioribus peccatis, quorum malitia parum hominibus cognita est, diversi superstitionum modi numerari possunt: uti est quibusdam superstitionis rationibus præterita, furta videlicet vel alia crimina aut scelera occulta, vel cogitationes cordium scrutari, futura quæ nullò modò naturalia sunt, (l) sed à libero hominum arbitrio dependent; vel fortuitos rerum eventus, ad quos quædam liberæ hominum actiones necessariae sunt, id est, matrimonia, bonorum acquisitio vel jactura, adventus alicujus vel discessus, fortunæ vel adversitatis progressus, quòd aliquis ad talem locum iturus trucidabitur, vel lapide obruetur, navigando tale flumen submergetur, (m) & similia; multa indagare, quæ solum Deus cognoscere potest: ubi homo per signa cœlestia, lineas,

(l) *Deut. c. 18. Lev. c. 19. (m) Concil. Trid. Sess. 23. Aug. de doct. Christ. l. 2. c. 21. & 22. & de civit. li. 5. usque ad 6. & c. 10. Amb. in Enam. li. 4. c. 4.*

neas, vel dispositionem manuum, somnia, fortes, avium cantus, corporis humani motus vel hujusmodi modos scire desiderat; sanitatis integritatem, vel contra aliquod vulnus medicinam, quorundam tantum verborum prolatione, aut signorum talium efformatione, vel alicujus sepulturae, aut similium rerum apud se conservatione expectare, quæ nullam ad hoc virtutem naturalem habent, neque in hunc finem à Deo ordinatae sunt: similiter benedictis rebus uti, omnem earum vim circumstantiis aut vanis caerimoniis, quæ nec profunt, nec obsunt adscribendo; ut ad temporalia bona à Deo obtinenda talia verba vel orationes & non alias in certo numero, & ne quidem majori aut minori, tali die, & non aliis, cum tot candelis, tali forma & colore factis, similibusque nullius aut exigui valoris rebus recitare, quibus orationis effectum attribuunt & non devotioni & spiritui quibus preces fiunt, nec divinæ providentiæ quæ hominum necessitates magis, uti oportet, ad suum honorem; animarumque salutem dirigit. Ad has & similes superstitiones, multi ex ignorantia culpabili perveniunt, arbitantes culpam aut nullam, aut levem esse, quæ tamen valde gravis est, & severè à sacra Scriptura sanctisque Pa-

tribus reprehenditur. (n) Imò à sacris etiam canonibus damnatur, tanquam id ubi clam fœdus cum diabolo initur, & communiter accedit, ut animas circumveniat.

(o) Sic S. Papa Sixtus V. omnes vanas has scientias non ita pridem condemnavit, atque maximis pœnis propositis earum usum his verbis prohibuit: excepta scientia quæ de futuris naturalium virtutum effectibus, omnes aliæ quæ rerum futurarum, vel fortuitò, vel per accidens contingentium scientiam profitentur falsæ, vanæ, & perniciosis dæmonum tentationibus, qui se occultè his rebus immiscent, subjectæ sunt. Itaque Astrologi, & Planetarum inspectores per futilem stellarum generis & natiuitatis hominum scientiam profitentur, & de statu & vivendi modo, quem homo tenebit, & de ipsius honore, divitiis, filiis, sanitate, morte, protectione, inimicitis, vinculis, & aliis eventibus fortuitis, bonis, vel malis, judicare, & quædam pro certo affirmare posse jactitant; Deum graviter offendunt, decipiuntur, aliosque in errorem adducunt. Similiter omnes alii qui hujusmodi artificiiis; secreta

(n) *D. Th. 1. p. q. 215. a. 3. & 2. 2. q. 95. ar. 5. & 96. ar. 2. & 4.* (o) *Sixtus V. in proprio motu.*

ta & futura ex signis in manibus, aqua, aëre, igne, animalibus, fortilegiis vel aliis similibus judiciis penetrare volunt, homines vani, leves, curiosi, à communionem Dei remoti sunt; & quicumque virorum aut mulierum talia ex ipsis sciscitantur & credunt, votum in Baptismo emissum violant, & contra Christianam fidem agunt. Addit præterea, quod non solum has artes prohibeat, mandans, ut iis utentes puniantur, quando hominibus non solum res eventuras esse pollicentur; sed etiam simpliciter & absque ulla alia certitudine tali modo futuras affirmant. Hæc sunt S. Patris nostri verba, qui supra Prælatis & fidei Inquisitoribus præcipit, ut in tales graviter animadvertant, defendentes insuper omnes libros, ejusmodi scientiarum tractationem continentes.

CAPUT VIII.

De peccatis quæ lusu committuntur, & de levibus ac noxiis rebus, in quas plurimi ex ignorantia culpabili incidunt.

L Usum cartarum, taxillorum: alearum, & similibum rerum, quæ fortunæ tribuuntur, in horum peccatorum ordinem & numerum referre poterimus. Et quidem

dem notandum est, (p) lusum per se, & simpliciter, absque ulla circumstantia consideratum nequaquam peccatum esse, ita ut bonis conditionibus affectus in usum deduci possit, quando videlicet aliquis labore & honestis occupationibus fessus, interdum ludum aliquem licitum, ad animum recreandum & statim ad intermissum opus virtutis redeundum assumit; taliter ut nec malum aliquod exemplum, nec scandalum inde oriatur, nec inordinatus finis spectetur. Hinc fit, ut lusus aliqui, quamvis non usque adeò mali videantur, nihilominus ita fiant, ut valde gravia peccata sint, & à multis qui nulla ratione mortaliter delinquere vellent, liberè continentur: & licet multa noxia crimina perpetrent, imò in quædam mortalia incidant, tamen illa non cognoscunt, nec talia esse arbitrantur.

Verùm ante omnia considerandum est, tempus donum esse pretiosum, à Deo liberaliter mortalibus non solum ad opera virtutis exercenda, sed etiam æterna bona, propter quæ creati sunt, promerenda concessum: & tamen homines illud consumere, nec solum exiguum momentum, sed multas horas, plures dies noctesque hujusmodi vetitis lusibus contra

divi-

(p) *D. Tb.* 2. p. q. 168, a. 3.

divinum beneplacitum applicando perdere: & quod amplius est, quicquid his & improbis rebus insumunt, id totum orationi detrahere, quæ ipsis valde necessaria est, ut se in servitio divino (uti dicemus) conservent. Nunquam enim lusor ad orandum, id est, nec quando ludit, nec ante vel post lusum bene dispositus est, quia lusus ipsum penitus rapuit, animum ejus invasit, & occupavit.. Pluribus similiter honestis exercitiis tempus hoc suffuratur, ad quæ eum Charitas vel Justitia, tam ob animæ suæ salutem, quàm sibi ratione statûs & officii commissorum perfectionem obligat, unde cæteri magnam sæpe afflictionem sustinent.

Præterea notandum est, divinum esse præceptum, peccuniam ad hominis, familiæ ipsius sustentationem, aliósque fines honestos necessariam, à singulis labore manuum, artibus & liberalibus scientiis vel commercio licito in publicum pariter bonum vergens comparandam esse, uti Deus Adamo dicebat: (q) *In sudore vultus tui, vesceris pane tuo.* Quod certa ratione ad omnes pertinet, quia quilibet honesto quodam labore sustentationem quærere debet. Qui ergo ludit, hoc Dei mandatum violat, inani & impio fortunæ modo

(q) *Gen. 3. D. Tb. 2, 2. q. 164. a. 2. ad 3.*

do lucrari cupiens, & (uti ajunt) quia solùm ipsi alea vel charta bene successit, vel favit. Hinc fit, (r) ut Doctores lucrum ex lusu veniens turpe nominent, quia inhonesta ratione instituitur. Et sicut Scriptura S. de his qui bona unde vivant honestè lucrantur ait: (s) *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit*: Ita etiam è contrario de illis, qui mediis iniquis facultates suas acquirunt, deque bonis hac ratione acquisitis, loquitur: (t) *Nil proderunt thesauri impietatis*. Ubi impietatis thesauri omnes ii nominantur, qui per injustitiam aliàmque fraudem comparantur: talis est lusus qui solùm ad lucrificiendas pecunias instituitur, & hujusmodi pecunia nihil possidenti prodest, sed maximè nocet. Nam præter damnum, quod animæ illius qui lucratus est infert, tales non solùm in nihilum rediguntur, sed etiam velut nix ante solem diffuent: & peccatum lucrantis pecuniam causa erit majoris jacturæ bonorum, quæ vel in possessione illius qui lucratus est, aut illius hæredes subsequetur; quod revera afflictio est qua Deus illos punit, qui bona mediis illicitis acquisiverunt.

Deinde

(r) *D. Tb. 2. 2. q. 118. ar. 8. ad 4.* (s) *Psalm. 127.* (t) *Prov. 10.*

(u) Deinde haud controverti debet, quin hoc (secundum Philosophorum & Doctorum opinionem) malum & illicitum sit, siquidem Deus nullibi lusum ad bona vel pecunias lucrificiendas instituit; sed diabolica inventio & humanæ perversitatis est astutia. Quapropter verendum est, ne in talibus hominibus adimpleatur quod Micheas Propheta dicit: (x) *Adbuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis*: quia illum in fine cum suis bonis tanquam ignis consumunt. His addas alia quæ malitiam lusus ostendunt. Etenim certissimum est eum qui lusui addictus est, frequenter sibi ipsi & aliis horum peccatorum causam esse, quòd videlicet ludant, pecuniâsque expendant, quarum nec domini, nec veri sunt possessores. Nam ad parentes & uxores ipsorum pertinent, vel eas creditoribus, vel familiæ sustentandæ debent, aut fraude vel dolo aliquo, aut iniquis quibusdam contractibus consecuti sunt, cui revera satisfacere non possunt.

Lusores etiam multorum inanium & falsorum juramentorum, discordiarum & contentionum origo sunt, quòdque ex lusu irati & furiosi effecti uxores, filios, servos, imò parentes proprios malè tractent: popu-

(u) *Arist. 3. Eth. D. Tb. 2. 2. q. 12. a. 2. ad 2.* (x) *Mich. 6.*

populus scandalizetur, & justitia in contemptum veniat, quia illos non punit: tandem hac ratione impediuntur, ne has pecunias, quas miserè pro servitute diaboli lusibus exponunt, in obsequium Jesu Christi conferant. Et quamvis juxta SS. Patrum expositionem, divinum mandatum sit, (y) ut in magna & communi pauperum necessitate ex superfluis eleemosynæ fiant, id est, de eo quod reliquum est, posteaquam Christiana honestas suo statui satisfecit: & ut in extrema necessitate etiam de eo quod ad vitæ sustentationem necessarium est tribuatur: quicquid nimirum post suam suorumque curationem ad vitam alendam necessarium superest: erogetur: tametsi enim in hoc casu præceptum de eleemosyna facienda, secundum communem Doctorum sententiam sub mortali peccato obliget: attamen hujusmodi homines pauperes suis pecuniis audent defraudare, & in lusus convertere.

Sicut ergò in omnibus his casibus divinum & naturale jus violant; ita expressè con-

(y) *D. Amb. Luc. 12. & hab. c. sicut hi d. q. 7. Aug. in ep. ad Maced. &c. quid dicam 14. q. 4. D. Tb. 2. 2. q. 23. a. 5. & q. 66. art. 7.*

contra jus Ecclesiasticum, & Civile faciunt, quod gravi multa proposita, chartarum, similésque lusus, tanquam Reipublicæ perniciosos prohibuit.

His tam manifestis rationibus patet, exercitium lusus, quod pluribus exiguum malum esse videtur, non solùm valde perniciosum, sed etiam radicem esse, ex qua multa peccata prodeunt. Nam hinc spectandarum comœdiarum curiositas profluit, ubi magna hominum utriusque sexus multitudo præsens est, multaque turpia exhibentur: uti & Taurorum periculosas venationes aspiciendi, vel tripudia aut choreas visitandi sollicitudo: quæ omnia cum natura sua non sint mortalia, à multis nihili æstimantur, nec evitantur, quantumvis homines probi haberi velint. Certum tamen est, in his lethalis peccati occasiones reperiri, quæ infirmos frequenter in errorem inducunt. Quamobrem valde necessarium est, ut omnes qui salutis suæ curam gerunt, Deum precentur, quatenus illis oculos mentis aperiat, ad mortiferum venenum sub mundanæ voluptatis auro latitans, & multitudinem eorum intuendam, qui cum animarum suarum jactura, tanquam navibus confractis, in hoc mari submerguntur, quod secularibus hominibus usque adeò tranquillum esse

se videtur. Et si quidem in hac illuminatione humiliter petenda perseveraverint, à Deo illam accipient, & in hac cognitione perfecti magistri evadent. Veruntamen gratiam dictam expectantes iis, qui illius experientiam habent, fidem adhibere, huiusmodi occasiones diligenter subterfugere, & in hoc sese mortificare debent, à Deo offensarum omnium, quas in talibus rebus ignoranter fortè admiserunt, veniam postulando, & cum Davide dicendo: (2) *Delicta iuventis mea, & ignorantias meas ne memineris: sed perfectam omnium tribue remissionem.*

CAPUT IX.

De aliis peccatis occulterioribus superbia nimium, obstinatione, & propria voluntate, quæ multi ignorant, atque ex ignorantia culpabili Confessario non manifestant.

PEccata hæcenus enumerata, quæ ex ignorantia culpabili committuntur, exteriora, sensibilia, & cognita sunt facilia: sed alia sunt subtiliora, quæ in penetrabilibus animi latitant, & à plerisque virtutis

(2) *Psalms. 24.*

tutis amatoribus, Deoque seriò servire cupientibus perpetrata sunt, at ob negligentiam suam advertere nequeunt. Quamvis autem non semper, majori tamen ex parte mortalia sunt, & valde noxia, imò talia, ut omni, qua possibile est diligentia, non secus ac mortalia peccata, sint fugienda.

Ex horum numero est, certa quædam animi elatio, qua homo se in corde suo magnum, aliisque meliorem esse perversa opinione arbitratur: præsumptio intellectus, qua propriam suam opinionem, & judicium nimis magni facit, & plus quam æquum, ac honestum sit, obstinatè sequitur: propriæ voluntatis superbia, qua valde irrationabiliter propositum suum diligit, & in omnibus aliorum consensum desiderat: præsumptuosa, & nimia virium corporis vel animæ confidentia: levis operum, & judiciorum Dei æstimatio: immoderata alios vincendi cupiditas: perversa de bonorum illorum, quæ ad nos nihil pertinent mœstitia: clandestina honorum & dignitatum ambitio, vel consecratio: in castigatione corporis, jejuniis, vigiliis, & aliis pœnitentiis, propria sua voluntate, inscio patre spirituali, assumendis indiscretio: pravum spiritualitatis desiderium, quo quis externum quippiam appetit,

tit, ut ab hominibus videatur, aliquid peregrinum, & singulare desiderat, ut præ aliis conspiciatur, admirationi sit, & pluris fiat.

Hæc sunt occultiora, & magis spiritualia, vel subtiliora peccata, quibus homo frequenter abundat, & omninò subjacet, nec tamen cognoscit, aut confitetur: quia sicut fures ad domum aliquam spoliandam venientes, primò lumen extinguunt, ne videantur; ita cùm hæc peccata animum ingrediuntur, & violenter ibi dominantur, lumen gratiæ, & rectæ rationis suffocant, atque extinguunt, ne videat, vel quicquam intelligat.

Hanc admonitionem omnes sancti Doctores, & maximè venerabilis Richardus his verbis inculcat: (a) *Sed quis vetustam & inclytam superbiam, quis occultas ejus radices, atque subtiles cogitationes, quibus ut plurimum latenter irrepit, & etiam nescientibus subrepat, nisi Deo susurrante (id est, occultè revelante) cognoscat?* Rationem autem reddendo, quare omnia alia peccata tantò manifestiora sint, quò majorem gravitatem secum trahunt, & fastus tantò amplius se occultet, & tegat, quò major est subdit: *Quæ quantum in mente dilatatur, tantò minus cognoscitur, quia mens*
per

(a) Rich. de S. Viç. in Cant. cap. 7.

per hanc amplius evocatur. Latet in anima superbia, & hoc ipsa nescit, sed Deus hoc videt, qui occulta conspicit, & propterea gratiam suam subtrahit, vel non concedit. Hucusque Richardus cum Sanctis omnibus testatur, quædam abdita peccata in penetralibus animæ reperiri, quæ ne quidem homo cognoscit, & inter omnia superbiam maxime latebras & angulos amare.

Nec mirum est, Deum hac formidabili afflictione peccatores visitare, & permittere, ut in peccatum ipsis ignotum labantur: Nam illos hac ratione tractat, qui antea quædam delicta commiserunt, taliæque esse animadverterunt, nec tamen verè poenituerunt. Quocirca in hujus audaciæ, & impudentiæ poenam, qua ipsum scienter, atque ex pura malitia graviter offenderunt; patitur ut hac indignationis suæ sagitta peccatores vulnerentur, quæ una ex maximis calamitatibus est, quas in hac vita immittere solet, quo scilicet plenis velis, aut animo dissoluto (si ita dicendum est) in peccata corruant, quæ ob negligentiam talia esse ignorant, ibique absque ulla poenitentia jaceant, donec in illis sæpe moriantur. Ita sanctus Gregorius inquit: (b) *Ex poena culpa est, videre bonum, quod agere debeat, & tamen implere non posse.*

F

se?

(b) *Lib. 14. moral. 9. 15.*

se: & rursum, ex graviore pœna culpa est, quod agere debeat, nec videre.

Multa in sacris litteris hujusmodi latentium peccatorum exempla sunt, quæ ex ignorantia fiunt, & tamen à Deo peccatori imputantur, ac horrendè admodum puniuntur: è quibus duo præcipua tantum ad hujus rei veritatem demonstrandam proponemus. (c) Jussit Deus Saul Regem ad terram Amalecitarum proficisci, ut illos everteret, dixitque ne ulli homini, aut bestię parceret, eò quòd nullam misericordiam cum Israeliticis de Ægypto descendentibus, sed omnem crudelitatem exercuissent. Accingit se itineri, homines & animalia, prout in mandatis acceperat, internecioni tradidit, sed Regi Agag vitam concessit, aliàmque meliorum animalium bello acquisitionum partem conservavit. Non putans se hac in parte peccare: quod enim ad Regem attinet, illi sub specie humanitatis misericordiam fecerat; quantum verò ad greges, illos externo religionis prætextu reservarat, ut Deo sacrificaret. Cum autem Samuel Propheta ipsum de divini præcepti transgressione redargueret, respondebat se observasse, & perfecisse quæcunque ei Deus mandaverat. Et quamvis malè egisset, quia sui muneris

non

(c) 1. Reg. 15.

non erat Dei præcepta juxta suum beneplacitum exponere, nec ob humanitates, vel religionem, aut obsequium Dei contra illius sermonem quicquam agere: tamen non putabat, se hac in re offendisse, sed bene fecisse: & quod non arbitrabatur, esse peccatum, hoc illi Deus meritò, ut grave crimen imputavit, eumque regno privando, respuendo, & turpiter mori permittendo, severè punivit.

Ira Dei permisit, (d) ut David numerandi populi, & lustrandorum sui regni bellatorum voluntatem conciperet; quod executioni mandavit: sed peccatum illud maximum, tam ipsi, quàm toti populo noxium valde fuit; tum quia hunc numerum inire opus non erat; tum verò, quòd species quædam superbiæ, & arrogantiae esset, uti à S. Gregorio uberius explicatur. Contra legem erat, (e) quæ jubebat, ut cum populus ingruente aliqua necessitate recenseretur, quilibet certam elemosynam in obsequium tabernaculi offerret: at quamvis hoc facinus tam grave foret, & tot rationibus legi divinæ repugnaret, nihilominus David non putabat, se tam graviter deliquisse, donec afflictionem vidit dira peste populum consumere, ut jam tum septem millia hominum mor-

F 2

tun

(d) 2. Reg. 24. (e) Exod. 30.

tua essent, cùm peccatum suum, illius gravitate considerata, agnosceret, dicerétque: *Peccavi valde in hoc facto, quia stultè egimini-
mis.* In ejusmodi autem peccatum lapsus est, qui præsumptioni cuidam radices in animo suo agere permisit, cùm se contra hostes suos tam potentem & gloriosum esse cerneret: & ob hanc culpam & populi peccata, Deus illum in ejusmodi ignorantiam, & cœcitatem labi passus est, ut sceleris, quod operabatur, magnitudinem non agnosceret.

Sicut ergò Saul & David ista scelera, gravitatem illorum ignorantes, perpetrârunt: ita multi ex ignorantia culpabili, uti diximus, in satis gravia incidunt, & quidam nunquam illa cum Saule animadvertunt, & confitentur, sed in eis moriuntur, & pereunt: nonnulli cum Davide in eorum cognitionem veniunt, & tandem pœnitentiam agunt. Ut igitur nos à tali cœcitate præservemur, vel si ceciderimus, inde possimus resurgere; amplectamur, subitò remedia, quibus uti debemus.

CAPUT X.

*De remedio valde utili contra occultorum
peccatorum vulnus, quod est quotidie
conscientiam examinare, & de
modo examinis.*

Postquam ostendimus, quam grave delictum sit, conscientiam ante Sacramentum confessionis negligenter examinare, quantumque ex hac negligentia mali proveniat, dum videlicet culpæ homini ignotæ reatus incurritur: necesse est, quædam media demonstrare, quibus hæc indiligentia vincatur, & detrimentum aver-
tatur.

Primum est, ut homo in se cogitationem reflectere non gravetur, ad omnes animæ angulos perscrutandos: & à Deo lumen ad sui ipsius cognitionem postulando. Hic aliquantulum moretur, motus & appetitus animi cum operibus inde procedentibus observet. Et quia molestum est, & difficile, studiosè & attentè interiora animæ, & exteriora corporis tacite considerare; necesse est, ut hunc laborem suscipere, istasque difficultates evincere firmiter statuatur. Verum ut consuetudine hæc bene & promptè facere addis-

cat, nequaquam illi satis esse debet, quod jam ad confessionem iturus semel se examinet, sed quotidie antequam cubitum concedat, locum privatum petere, ibique coram imagine rationem eorum, quæ toto diei decursu cogitavit, loquutus est, & fecit, diligenter ab anima sua exigere debet, omnem noxam à se commissam pœnitentiæ lacrymis abluendo. (f) Ita B. Job agebat, sicuti declarat, dicens: *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.* Ac si dicere voluisset: ut tuum judicium, atque punitionem præverterem, omnibus diebus me dijudicavi, & affixi: quia S. Vir non potuisset opera sua bene examinare, nisi id sæpius præstitisset.

Et licet David regia dignitate insignitus, gubernando regno distentus, magnisque negotiis impeditus esset, nihilominus tamen, sui hac in parte memoriam non deposuit, sed singulis noctibus secedebat, ut hoc scrutinium exerceret, quicquid contra Dei voluntatem admiserat, defleret, prout indicat, dicens: (g) *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* & alibi ait: (h) *Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam*
spiritu

(f) Cap. 9. (g) Psal. 6. (h) Psal. 76.

Spiritum meum. Hujusmodi autem conscientiae lustratio, seu examen in quatuor partes distribuitur.

In primo gratiae Deo ob beneficia collata persolvuntur, quod nimirum nos ex nihilo ad imaginem & gloriam suam creârit, conservârit, è servitute in libertatem vindicârit, & Christianos fecerit: patienter toleraverit, & ad poenitentiam expectârit: & præcipuè, quod hoc die nobis vitam concesserit, vires, auxilium, sanctasque inspirationes ad bene operandum immiserit, à multis peccatis, & adversitatibus eripuerit, in quas ob humanam infirmitatem, & inimicorum nostrorum fraudes incidissemus.

In secundo gratiam poscimus ad peccata nostra cognoscenda, quæ illo die; vel toto vitæ nostræ tempore commisimus, non tamen confessi sumus, aut ex oblivione, & ignorantia lacrymis poenitentiae abluimus. Fatemur nimia nos ignorantia & cœcitate laborare, ut bene nos ipsos cognoscamus: & quod donum hoc ab infinita Dei misericordia per Jesu Christi merita descendere debeat, quæ humiliter imploramus, ut peccata nostra intueamur, & defleamus.

In tertio per omnia opera, verba & cogitationes illius diei discurrendum, & diligens

liger circumspiciendum est, an aliquid mali fecerimus, vel bonum opus, ad quod obligati sumus, omiserimus, & num opera bona malè executi fuerimus, id est, si vindictæ desiderio aliquem reprehendimus, vel punivimus, vel iracundè pauperibus aliquid denegavimus, aut orationes sine attentione persolvimus. Verba ipsa studiosè consideranda sunt, num quis absque necessitate juraverit, vel obmurmuraverit, mentitus fuerit, otiosas aut iracundiæ plenas voces effutiverit. Quod ad cogitationes attinet, dispiciendum est, utrum quis superbiæ, iracundiæ, avaritiæ, & propter aliorum bona tristitiæ cogitationes senserit, de rebus suis inanem lætitiā conceperit, laudem vel honorem mundanum ambiverit: investigandum an his aliisque cogitationibus malis subito repulsam dederimus; & quia voluntati divinæ adversantur, auxilium à Deo cum earum detestatione implorandum.

In quarto de omnibus peccatis toto illo die commissis, sive illa magna, sive parva sint, conteri, toto corde dolere, culpam, ut Dei offensa est, diligenter expendere; & interius magna cum indignatione dicere oportet, utinam hoc non fecissem. Et quamvis homo sæpius idem peccatum reiterasset, non tamen propterea desperare,

rare, aut ultra modum contristari; debet; sed seipsum humiliet, & à Deo, qui peccatores ad se redeuntés suscipit, per mérita passionis ipsius, benigno animo, & firmâ consequendæ misericordiæ fiduciâ, veniam postulet. Quod si offendat, se illo die gravius aliquod delictum admisisse, oportet ut tanquam sui ipsius iudex, aliquam satisfactionem, vel pœnam sibi iungat; qualis est jejuna-re, aliquid de quotidiano victu sibi subtrahere, eleemosynam facere, ter Symbolum Fidei, vel Salve Regina, in honorem SS. Trinitatis, vel trium horarum, quibus Dominus in cruce pependit. extensis brachiis recitare, aut quinques terram in quinque vulnerum Domini venerationem deosculari.

In quinto examine, firmiter apud animum suum homo proponere debet, se peccata sua correcturum, nec illa pro mundi bono amplius commissurum: & quamvis millies in eadem incideret, toties tamen emendationem proponet. Verùm cum illa deferere, & relinquere statuit, haud propriis viribus inniti debet, ut hoc propositum exequatur, sed omnem suam spem in auxilium Dei conjiciet, quod per passionis mérita ab illo consequetur. In fine orationem Dominicam ad Deum diriget, misericordiam, & ad vitam corri-

F 5

gen-

gendam auxilium postulando: deinde Salutationem Angelicam ad B. V. Mariam adijciat, rogando illam, ut in omnibus rebus sua advocata esse dignetur.

Hoc est quotidianum examen, quod hominibus (cùm hac ratione illud exequi student, nec unquam quovis etiam negotio occurrente intermittunt) adeò utile est, etiamsi per quadrantem tantùm horæ duraret, ut difficulter explicari queat. Per hoc ignorantia culpabilis pellitur, & sibi homo ab occultis vitiis inde pullulantibus cavet; quia studet, ut in veritatis cognitionem perveniat, Deusque illam ipsi manifestat. A spiritali etiam infirmitate, cœcitate, & maculis, quæ peccata commissa in anima sua reliquerant, liberatur, & à Deo novum robur, lumen & animi decorem accipit, atque in servitio divino quotidie proficit.

Hac inquisitione & examine, præcepta, & admonitiones, quas Dominus noster nobis in Evangelio tam frequenter & apertè inculcat, executioni mandantur: (i) *Vigilate & orate, quia nescitis diem, neque horam, qua Dominus vester venturus sit: Estote parati, quia qua hora non putatis filius hominis veniet.* Hac conscientia

(i) *Matth. 24. & 25. Luc. 12.*

scientiæ indagine, sibi ipsi homo intendit, à præteritorum scelerum periculo atque obligatione liber evadit, & de futuris sibi prospicit: conscientiam suam ad moriendum disponit, etiamsi illa nocte viveret, uti revera possibile est, & contingere potest, ut quis morte subitanea extinguatur, unde qui vitæ suæ rationes non examinasset, ad pœnas æternas ire; qui autem debito modo conscientiam cum peccatorum dolore discussisset, salvari posset. Ad hanc inquisitionem doctrina & Sanctorum omnium exempla nos invitant, incitantque, singulariter autem S. Basiliius his verbis: (k) *Qua singulis diebus feceris opera, ea vesperi tecum ipse commemora, & cum iis, quæ feceris pridie, conferto: Studiosèque operam dato, ut melior indies magis ac magis existas. Processum in virtutibus facito, ut hoc modo Angelis efficiare propinquior.*

F 6

CA.

(k) *De abdicat. vel renunt. seculi.*

CAPUT XI.

De alio singulari remedio ad occulta peccata eliminanda, & confessiones majori cum fructu instituendas, quod est certum habere Confessarium, cui ordinariè confiteamur.

Aliud medium est, quo adversus peccata, remedii loco utetur: docti videlicet, & bonæ conscientiae Confessarii, aut Patris spiritualis assumptio, cui ordinariè & sæpius peccata confiteatur, & in rebus dubiis consilia sua communicet. Quapropter nunquam Confessarius absque necessitate mutandus esset, sed certus, stabilis, & electus retinendus, cui suam conscientiam prorsus manifestet, omnium suarum actionum, non solum peccatorum sibi cognitorum, sed eorum etiam, de quibus dubitat, rationem reddat, nec tantum vitia, verum & omnia sua bona opera, poenitentias, & sui ipsius mortificationes ipsi patefaciat, ut in omnibus rebus ad id dirigatur, ubi major Dei gloria reperitur.

(l) Quod si Confessario nihil aliud, quam peccatorum remissio incumberet, (m) nequaquam

(l) C. omnis utriusque sexus. (m) Guiliel. Paris, de Panib.

quam tamen inconueniens esset alternis diebus, aut vicibus confiteri: At quia parentis, præceptoris, medici officium & vices subire debet; decet ut pœnitentem id omne doceat, quod in illius animæ salutem vergit, radices & causas peccatorum cum motibus & perversis affectionum inclinationibus cognoscat, ut vulneribus remedium oportunum applicet, pristinamque sanitatem restituat. Oportet etiam, ut confitentium bonos mores, & propensiones sciat, eos ad virtutem promoveat, pœnitentias, & corporis afflictiones calleat, quo moderationis regulam hac in parte servandam ipsis ostendat: media insuper præscribat, quibus pœnitens in servitio Dei contineatur, ac proficiat, statimque executioni mandet.

Ut ergò Confessarius hisce muneris sui partibus optimè satisfaciat; necesse est, ut pœnitentis perfectam ac plenam cognitionem, atque experientiam habeat, uno die hoc, altero verò isto medicamento, quam diu opus erit, utatur: investigando num suis consiliis & remediis aliquid proficiat; quæ omnia bene fieri nequeunt, nisi pœnitens ordinarium Confessarium semper accedat. Cùm aliquis discipulus artem aliquam à docto quodam, & experto magistro discit, magni interest, illum ab uno

instrui : nam si uno die unum, sequenti
 verò alterum accedat ; quicquid ab uno
 scientiæ haurit, apud alterum amittit. Et
 cum ægrotus unius Medici docti & experi-
 ti operâ ad gravem suam infirmitatem cu-
 randam utitur ; magni refert eundem me-
 dicum in patiente suo curando persevera-
 re : quippe si uno die ab uno, altero au-
 tem ab alio curetur, sanitatem impedit,
 & sæpè accidit, ut ab uno tantum retar-
 detur, quantum ab alio promoveatur.
 Idem in arte bene vivendi, & sanando-
 rum animorum scientia contingit. Qua-
 propter plurimi etiam refert hominem ali-
 quem doctum, & discretum Confessarium
 ordinariè habere, & retinere, ut conti-
 nuè animam instruat. S. Bonaventura id-
 ipsum his verbis declarat: (n) *Confessorem
 eligas compassionem, probatum in temptationibus;
 & in via continentia se exercentem, cui sæ-
 pè confitearis, & aperias omnes defectus cla-
 re & lucide, & stimulos, quibus molestaris.
 Sit ille discretus, charitativus, humilis, &
 intelligens, sic quod possis ad ipsum confiden-
 ter recurrere, & sciat tibi remedium adhibe-
 re. Quod ad piorum operum, corporis
 afflictionum, & omnis generis visitatio-
 num, divinarumque consolationum, ma-
 nifestationem tali ordinario Confessori fa-
 cien-*

(n) *De purit. Confess.*

Sciendam attinet; S. Dorotheus, S. Moyſes Abbas, (o) aliique Sancti tanquam de re magni ponderis nos admonent, quo anima ſine errore proficiat, & Dæmonis fraudes atque impoſturas fugiat.

Loqueri autem de Confefſario ordinario; quia legitimæ cauſæ occurrere poſſunt, ob quas poenitens alteri confiteri, vel prorsus quem habebat mutare, aliūque accipere deberet, cui ordinariè conſcientiam ſuam patefaceret. Et ſiquidem non ex levitate, ſed neceſſitate, vel rationabili aliqua cauſa fiat, haud reprehendi poſteſt; maximè ſi talis eſt, quia ordinarius Confefſor abſens ſit, vel haberi non poſſit: tunc enim non ſolū bene factum eſſet, aliū accedere, verū etiam omit- tendo graviter peccaret. Imò ſi in ordi- narii & cogniti Confefſoris abſentia, con- ſuetam quis confeſſionem intermitteret, & à ſolita frequentia confitendi reſiliret, ma- lum indicium eſſet: nam hac ratione ſigni- ficaret, ſe in confeſſione ſua propriæ ſen- ſualitatis affectum, non autem Dei volun- tatem; & magis temporalem conſolatio- nem, quàm veram animæ ſuæ ſalutem quærere: ſiquidem abſente ordinario Con- feſſore, alterius operâ facilè uti potuiſſet.

Qui

Quicumque igitur desiderat, & seriò animæ suæ salutem per unius Confessoris ordinarii scientiâ præditi, & pii frequentationem quærit, omnia illa incommoda subterfugit, quæ ab ignorantia culpabili descendere diximus, omnesque errores in rebus ad salutem suam pertinentibus declinat. Nam sicut Confessarius Domini nostri Jesu Christi locum tenet, & fidelis anima ipsum accedit, non secus, ac si ad pedes ipsius Jesu Christi se abjiceret: ita etiam & ad bonitatem supremi Domini, & ad promissionum suarum fidelitatem spectat, ejusmodi animam instruere, & in rebus ad salutem necessariis illuminare; quandoquidem illam per media quærit, quæ in Ecclesia instituit, tamque humilis, ac bene disposita in conspectum ipsius venit: quod Dominus Deus ad omnium hominum consolationem, & securitatem, miris exemplis confirmavit.

(p) Magnâ ignorantiam Moyses laborabat, cum solus populi difficultates dijudicare vellet, sicut hoc præstare non poterat, ita multos sine auxilio dimittebat: Verum Deus Sacerdotem in terra illa, nomine Iethro excitavit, per quem bonum illi consilium impertivit. (q) David etiam sibi licitum arbitrabatur Domino templum ædi-

(p) *Exod. 3.* (q) *1. Reg. 7.*

ædificare, & illius voluntatem esse putabat: sed meliorem ei mentem per Nathan Prophetam suggessit. His exemplis ostendit Deus, se Christianos ea, quæ ad salutem animarum, necessaria utiliâque sunt, libenter docere, & ab ignorantia & errore per Sacerdotes servosque suos, maxime verò per Confessarium ordinarium, & poenitentiae Sacramentum vindicare. Nam (r) licet Moyses Deo tam familiaris esset, ut ei (sicut S. Scriptura refert) facie ad faciem, id est, per excellentissimam contemplationem loqueretur; Et quamvis David tam fideliter servivisset, ut alta ei mysteria revelaret: nihilominus multa illos aliorum adminiculo discere voluit, quo humilitatem exercerent, dum alios sequi debebant, qui in aliis inferiores essent.

Ad hæc aliud considerandum est, (quo Deus homini mediante Confessore veritatem patefaciat, & verum salutis iter ostendat) valde scilicet necessarium esse, ad confessionem cum tali intentione & fine, prout oportet, accedere, ut veritas nimirum cognoscatur, quæque ad salutem animæ magis necessaria sunt, intelligantur, etiamsi molesta, & difficilia sint. Deinde orandus est Deus, ut Confessario suggerat, quicquid ei dicturus est: nam si
quis

(r) *Exod. 35.*

quis illum accedat cum desiderio intelligendi solum, quæ grata sunt: & quia veritatem illi manifestaret, si voluntati ipsius responderet, eandem verò reticeret, si adversaretur; in hujusmodi casu sæpe in pravæ intentionis punitionem contingit, Deum Confessario non permittere, ut illi veritatem, vel quod expediens est, manifestet, sed potius contrarium dicat. Ita per Ezechielem Prophetam comminatus est, dicens: (s) *Homo si alienatus fuerit à me, & venerit ad Prophetam, ut interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per me. Et cum erraverit, ego Dominus decepi Prophetam illum: juxta iniquitatem interrogantis; sic iniquitas Prophetæ erit.* (t) Hoc Regi Achab multisque aliis contigit, qui, ut ex operibus manifestum est, decepti fuerunt, quia consilia in rebus salutem animarum suarum concernentibus, mala cum intentione quæsierant, Quapropter valde necessarium est, ut qui à Deo illuminari, & auxilio Confessarii verum salutis iter seriò ingredi cupit; illum cum sincero, & deliberato proposito, magnoque desiderio accedat, qui ea, quæ divinæ voluntati magis placeant, & animæ suæ necessaria atque utilia, dicat, ostendat & præscribat, etiamsi sensualitati propriæ

(s) Cap. 14. (t) 1. Reg. 22.

priæ repugnarent, & ad perficiendum idificilia ac molesta essent.

Tali modo Deus omnem ipsi veritatem demonstrabit, & per gratiam atque auxilium divinum levia atque facilia reddet ea; quæ difficilia & molesta videbantur. De hac Dei benignitate erga illos, qui tam bonam intentionem, ac propositum habent, sancti tam certi fuerunt, ut Venerabilis Richardus de S. Victore confidenter dicere audeat: (u) *Dæmones revelationes in aliquibus operantur, quas curiosi & simplices mirantur; & venerantur. Bonorum re-cta & sana est intelligentia, &c. rectos gressus pedibus suis faciunt, quia cuncta cum consilio faciunt, & non solum peccata sua, sed etiam occultas suggestiones cordis in confessione exponunt. Non enim potest errare, qui cum consilio vivit, nec ab inimico decipi, qui suggestiones detegit.* Quod Richardus ait, id generaliter à bonitate divina expectari potest, & in iis, quæ ex obedientia iunguntur, manifestius evadit: nam si alia ratione licita, nec mala sunt, quamvis Superior illa præcipiens ex ignorantia, vel malitia erare possit; nihilominus inferior hac in parte obtemperans errare non potest, dum id, quod præceptum est, executio-

(u) *In Can. 6. 39.*

cutioni mandat, quia voluntati divinæ satisfacit.

CAPUT XII.

De alio notabili medio, ad occultorum peccatorum detrimentum evitandum, & præteritarum confessionum defectus emendandos, id est generali confessione diligenter facienda.

PRæter dicta media aliud valde excellens est, quo se Dei famulus ab occultis peccatis ex ignorantia culpabili provenientibus, multisque aliis incommodis suprâ commemoratis, liberare potest omnium videlicet peccatorum à tempore, quo quis peccare potuit, admissorum generalem confessionem instituere. Ad hanc verò faciendam, hebdomada aliqua eligenda esset, ad conscientiam omnibus aliis impedimentis, & curis postpositis examinandam, omnia præcepta Dei percutrenda, totiùsque antea actæ vitæ scelera, quorum recordari poterit, studiosè recogitanda, & demum confitenda: quod ei auxilio & industria Confessarii ad hoc delecti valde facile & jucundum erit, ac brevi temporis spatio præstare poterit, etiamsi plures anni recolendi forent.

Quòd

Quòd si quis in præcedentibus confessionibus, peccatum aliquod mortiferum ex verecundia, aut inani timore reticuit, vel quia conscientiam suam, ut confiteretur, examinare noluit, vel confessionem absque emendationis proposito fecit, tunc omnino necessarium est, & à Deo præceptum, ut generali quadam confessione facta, omnia peccata antè confessa, id est, tam ea, quæ in confessione imperfecta, & mala recensuit, quàm universa alia, quæ postea confessus est, denuò Confessario suo manifestet: verùm si bene præterita delicta detexit, certum & evidens est; illum nec ad generalem confessionem instituendam, nec ad repetendum aliquod peccatum, semel bene declaratum teneri. Et quamvis nec ad id faciendum quisquam obligatus, nec ullo præcepto ligatus sit; tamen divinum & salutare consilium est, & admirabilis meriti opus, ob diversas rationes in lege divina, & experientia fundatas, uti breviter enumerabimus.

Inter alia, quæ homini ad humilitatem conducunt, præcipuum est suiipsius, propriæ infirmitatis, ignorantiae, & maximè suorum peccatorum cognitio. (x) Quamobrem S. Augustinus humilitatem suiipsius cognitionem appellat: quia ex hac tanquam

(x) *Tract. 25. in Joan.*

quam ex radice pullulat. Et S. Bernardus inquit, (y) humilitatem sui ipsius tanquam rei abjectæ contemptum esse, à vera sui cognitione ortum. Quando igitur homo in generali confessione omnia sua crimina recolit, & intuetur, majori cum attentione, & distinctius omnes suas infirmitates, ignorantias, impietates videt, ideóque humilior fit, seipsum uti merebatur, deprimat, & tanquam anathema contemnit.

Adhæc omnem suam ignorantiam & malitiam homini tali, qualis ipse est, patefacit, in omnibus se reum facit, reprehendi, puniri, & pro meritis poenitentiam subire cupit. Et sicut hæc opera sunt, quibus homo seipsum vincit, despicit, & tanquam rem abjectam tractat: ita fit, ut in ipsius corde humilitas incrementum accipiat, propter quam Deus altissimus, ad humiles etiam exaudiendos, eisque gratiam, lumen & consolationem tribuendam inclinatur: hujus humilitatem considerans, nova ipsi & ampla gratiæ dona concedit, quibus animam suam adornat, novósque divinæ claritatis radios ad animam transmittit, ut gravia ei peccata manifestet, quæ vel ex ignorantia aut temeritate omiserat.

Insuper inter ea, quæ hominem ad hujus vitæ molestias, morbos, misérias, in-

(y) *Tract. de gra. humilit.*

ju-

jurias, persecutiones, & Dæmonum tentationes patienter tolerandas impellunt, optimum est, cognitio & consideratio suppliciorum, quæ propter admissa scelera commeruit. Cum enim levia solum peccata examinat, & confitetur, quæ ab ultima sua confessione patravit, nec aliàs commissa expendit, consideratque; non tam libenter afflictionem, vel injuriam tolerat, in rebus minimis conqueritur, & contristatur: cum generaliter confitetur, & conscientiam suam perscrutatur, animadvertit se tanquam abyssum iniquitatum factum esse, animamque suam velut apostema considerat, unde tot peccatorum sordes egressæ sunt; tunc punitionis, quam meruit, magnitudinem ventilat, & poenam inferni, etiamnum nimis exiguam arbitrat, ad sua peccata in Deum admissa justè punienda; atque ita ex animo se ad omnia supplicia, & hujus mundi adversitates patienter tolerandas offert, nec de ullo occurrente malo conqueri audet, eò quòd respectu demeriti sui exiguum esse videat. Sanctus Gregorius Papa, qui sanctitatis speculum fuit, absque ulla culpa injustam Mauriti Imperatoris persecutionem, & contumeliam sustinuit; at cum S. Vir perpendebat, quàm graviter Deum, minus ac debebat sincerè & perfectè illi
ferre.

serviando, offendisset; tanta cum patientia injurias istas ferebat, ut ad ipsum Imperatorem scriberet: (2) *Credo quia* ^{ob} *idem omnipotentem Dominum, tantò vno amplius placatis, quantò me et malè servientem districtius affligitis. Quòd si adeo levium peccatorum cognitio causa erat, cur Sanctus iste sibi persuaderet, se ob illa quasvis tribulationes meruisse, ad easque æquò animò perferendas excitaret; quantò plus tot & tam gravium peccatorum consideratio divino lumini conjuncta efficiet, quo Deus hominem illustrat, & homo generalem confessionem instituendo cognoscet, se omnes afflictiones promeruisse, quas illi Deus in hoc mundo immitit, easque se patienter ferre debere.*

Præterea cùm Christianus homo particularia beneficia & mitericordias à Deo acceptas, diligenter considerat, valdè ad amorem illius, & gratiarum actionum incitatur: quod in generali confessione accidit, cùm quis sua peccata attentè recolendo, & se de illis accusando, magna mitericordiæ beneficia à Deo accepta ponderat, & notat, qui calamitates ab ipso varias avertit, tot eum damnationis æternæ periculis liberavit, maxima cum patientia injurias divinæ suæ majestati illatas

(2) *Lib. 4. c. 31. ad Max. Imper.*

tas tulit, & tam benignè tot peccatis indulgit; qui licet absque ulla intermissione tam diu, tam audacter & impudenter in offendendo numine perseveraret; nihilominus misericordissimè incomparabilia beneficia contulit, eodem tempore, quo illum exacerbabat, suisque sceleribus contemnebat, idem Dominus ipsum conservavit, bene per creaturas suas tractavit, sanctis inspirationibus visitavit, & patri æterno merita passionis pro ipsius salute obtulit: qui justè ipsum millies ad infernum cum aliis peccatoribus deturbare poterat, & tamen non præstitit, sed expectavit illum, à Dæmonum insidiis defendit, & potenti sua dextera laqueis peccatorum eripuit, æternæque damnationis obligationem relaxavit.

Horum omnium veritatem generalis confessio ante oculos ipsius ponit, cum totius vitæ suæ peccata revolvit, & efficit, ut se de illis accuset. Hac cognitione Dei benignissimi amore inflammatur, qui ipsum præstolatus est, tantæque cum longanimitate sustinuit, qui bene accepit, blandimentis delinivit, & ad se tanta charitate, ac suavitate pertraxit, denique omnia ei delicta condonavit: ita ut revera Deo laudes, & gratiarum actiones, propter gratiæ dona sibi ab alto collata per-

6

sol.

solvere, ac misericordias illius cum Deo
vide his verbis decantare possit: (a) *Non
quia Dominus adjuvit me: paulò minus habui-
tasset in inferno anima mea.* (b) *Benedictus
Dominus, qui non dedit nos in captione-
dentibus eorum. Anima nostra sicut passio-
erepta est de laqueo venantium. Laqueus
contritus est, & nos liberati sumus: pro-
pterea in te semper requiescam.*

Hoc etiam addendum est, quòd dum ge-
neralis confessio instituitur, anima majori
cordis compunctione à Deo tangatur, a
lumine illustretur, peccata etiam uberius
cum dolore defleat, & vehementiori con-
tritione de illis satisfaciat, pro quibus in
præcedentibus confessionibus non dolue-
rat, nec pœnitentiam, uti oportebat, ege-
rat. Atque ita fit, ut homo hac nova
præteritorum peccatorum detestatione,
cum novo emendandæ vitæ proposito pla-
nè immutetur, & in servitio Dei progre-
sum faciat. Supradictæ rationes, & aliæ
similes perspicuè ostendunt, quanta bene-
ficia, & utilitates anima ex generali con-
fessione diligenter, & debitò modò facta
percipiat: ipsa etiam experientia tam evi-
denter demonstrat, ut qui illam fecerunt
fructum quem illâ consecuti sunt, omni-
bus mundi bonis commutare nollent.

(a) *Psal. 93.* (b) *Psal. 123.*

Ulte

Ulterius adhuc perpendendum est, etiam si generalis confessionis bene institutæ emolumenta tanta, & tam excellentia sint; tamen in ea excessus fieri posse: quando videlicet quis semel aut sæpius illam vel ordinariam docto Confessario fecit, & nihilominus rursus instituere cupit; non propter veras causas jam declaratas, id est, maiorem sui humiliationem, aut vitæ cum firmiori proposito renovacionem; sed inanem timorem, & scrupulum, quo se nimirum malè confessum esse, & hac ratione tranquillitatem mentis recuperaturum, arbitratur. Quando igitur in tali casu prudens Confessarius videt, illum tantummodo ad generalem confessionem instituendam, solo scrupulo incitari; non expedit facere. Non enim scrupuli, vel vani timoris superandi modus in ejus apprehensione, sed in repulsione, & contrariæ opinionis assumptione consistit. Unde Confessoris hac in parte officium est, discernere, quid scrupulus, & quæ vera causa sit ad confessionem de tota transacta vita faciendam, quidque pœnitens facere debeat, ostendere. Ex altera verò parte contriti est, fidem Confessario adhibere, & obedientiam præstare, ut hac ratione pacem & tranquillitatem mentis acquirat.

quam obtinere non poterat, cum proprium sensum & consilium sequi volebat.

CAPUT XIII.

De peccatis, quæ frequenter communicantes impediunt, quò minus superabundantem illius fructum percipiunt.

Quemadmodum inter eos, qui sacrosancta fidei Christianæ Sacramenta sæpius accedunt; quidam reperiuntur in omnibus virtutibus ex frequenti Altaris Sacramenti usu admirabiliter proficere & progredi: sic etiam inveniuntur alii, qui nec, prout æquum esset, in virtute crescant, nec fructum ullum faciant, quantumvis sacram Communionis mensam absque mortalis peccati conscientia frequentent; nec denique eas in se operationes divinas sentiant, quas experiuntur, qui cum debita præparatione accedunt. Propterea valde necessarium est, horum incommodorum causas, & contraria remedia ostendere. Duæ communiter in huiusmodi hominibus causæ reperiuntur: una est remorationis atque exigui progressus, quod ex usu, id est, nulla eius, quod acturi sunt consideratione prævia, SS. Sacramentum petant, ex jejuna nimirum con-

sue

constantine, qua communicare, aliâque facere solent, quod tantum est, ac si dicerent. Ad Altaris Sacramentum accedere cupio, quia alii idem præstant, & ego jam assuetus sum: taliter me gerere volo, qualiter probi viri faciunt. Altera, quòd homo peccata venialia ultrò committat, quorum nec vindictam sumit, nec emendationem proponit. Quæ cum à piis & timoratis hominibus, ex inadvertentia committuntur, nequaquam detrimentum illud adferunt; sed ea tantum, quæ à tepidis, & in obsequio Dei frigidis facile perpetrantur: qualia magnæ distractiones, vanæ cogitationes, mendacia jocosa, pravæ obmurmurationes, atque impatientiæ, risus leves, superflua vestimentorum, ciborum, recreationum, & oblectationum sollicitudo, & curiositas, nimia locutio, magna suiipsius reputatio, æstimatio vel laudatio, honoris, & humanæ laudis ambitio, rerum novarum desiderium esse possent.

Cum hæc & similia peccata venialia scienter patrantur, nec Deus contritione verâque emendatione placatur; supratactis detrimentis animum afficiunt, & maxima ex parte hujus Sanctissimi Sacramenti fructum impediunt. (c) Ratio ex Sanctorum

G 3

Pa-

(c) D. Tb. p. 3. q. 80. ar. 10. & in 4. d. 9. q. 1. 2. q. 2. ar. 1. q. 3. Bonæ. in fascic. 1. 6.

Patrum doctrina est, quia ad hoc Sacramentum magna cum devotione eundum est, aut saltem id præstandum, quod obligatio hac in parte requirit, priusquam magnis & copiosis beneficiis frui possimus quæ Deus hac ratione impertiri solet. Sanctissimum enim Eucharistiæ Sacramentum devotè adire, nihil aliud est, quam cum vivo desiderio, & voluntate placendi Deo accedere, & sese divino ipsius servitio, cum spirituali cibi istius fame & appetitu revera mancipare. At quia hic devotionis spiritus ex rerum divinarum meditatione, & conscientiæ puritate in anima producitur, ut SS. Viri testantur, & experientia docet: (d) ita fit, ut homo, qui sine bona dispositione ab orationibus, & meditationibus proveniente, & venialium peccatorum animam refrigerantium, distractionemque inducentium depulsione, omnem huius Sacramenti fructum non percipiat. Hæc ratio ut notatu est dignissima, sic à Bonaventura refertur, cum ait: (e) *Communicaturus proba te ipsum ex quantâ charitate, & quali fervore accedis: non solum enim mortalia vitanda sunt, sed etiam venialia peccata, per negligentiam & otium multiplicata, & etiam per inconsiderationem*

(d) D. Tb. 22. q. 28. art. 8. (e) De præp. ad Misam, c. 5.

ae per distractionem dissoluta & male consuetudines, licet non occidant animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem, & obnubilatum, & ineptum ad celebrandum, etsi dicti pulveres, & stipula venialium, per afflatum spiritus, & flammam charitatis ventilentur, & consumantur, exarrescente igne cordis, & ex consideratione propria vilitatis. Ideo cave, ne nimis tepidus & inordinatus accedas, & inconsideratus, quia indignè sumis, si non accedas reverenter, circumspice, & considera.

Hæc S. Bonaventuræ verba sunt, quibus causas manifestat, quæ frequenter communicantes impediunt, quò minus fructum & utilitatem percipiant, quam alias acquirerent. Et licet communis & vera opinio sit, his occasionibus, quæ mortale peccatum non accedunt, fructum sanctissimi Sacramenti penitus non amitti, verum etiam gratiæ incrementum acquiri; attamen certum est, illos gratiarum & virtutum multitudinem atque copiam perdere, quam animabus meliori dispositione præparatis largiebatur, aliisque admirandis operationibus privari, quas in iis producere solebat, qui puriores ac magis devoti comparebant.

CAPUT XIV.

Quomodo anima peccatis venialibus expurganda sit, ad maiorem ex sanctissimi Sacramenti perceptione fructum percipiendum.

EX supradictis colligitur Servis Dei sæpè communicantibus addiscendum esse, quid ad errores hujusmodi corrigendos, & impedimenta removenda facere debeant. Non solum videlicet peccata mortifera omni studio evitare, sed etiam (quantum in ipsis est) venialia per sui ipsius mortificationem diminuerè. Ea namque vera ratio est, qua maculae omnes eluuntur, & peccata leviora inde pullulantia refecantur. Cum hac puritate mensam Domini accedere potest, uti S. Chrysostomus auctor est, dicens: *Cum timere, & summa puritate ad ipsum accedamus: & quando ipsum videris propositum, dic: Propter hoc corpus non sum ego amplius terra & cinis: non sum amplius captivus, sed liber: propter hoc spero me accepturum caelos, & omnia bona, quae in eis sunt, vitam immortalem, Angelorum conditionem, cum Christo consuetudinem.* Hæc Chrysostomus. At S. Gregorius Papa subtilius multoque faci-

facilius explicat, & perpendit: nam cum Christianos omnes monet, ut se à peccatis expurgent, quò maximum Sacramentum suscipiant, non solum peccata mortalia, quæ illius fructum impediunt: sed etiam venialia, quæ copiam diminuunt deponenda, insinuat. Id autem talibus verbis refert, ut digna sint, quæ observentur. *Salutis fructum non percipiunt, in comestione salutaris hostiæ, qui ea, quibus se repleverant, flagitia portant in mente, quia etsi Sacramentum ore percipiunt, virtute Sacramenti nequaquam replentur. Non saturantur ergo, nisi famelici, qui à vitiis perfectè jejunantes, divina Sacramenta percipiunt in plenitudine virtutis. Et quia sine peccato electi etiam viri esse non possunt, quid restat, nisi ut à peccatis quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacuari quotidie conentur? nam qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, etsi minima sunt peccata, quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei merito auferuntur fructum interna saturitatis. (f) Hac repletionem nos evacuari Paulus insinuans, ait: Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Quid enim est hoc loco probare, nisi evacuatâ peccatorum nequitia, se probatum ad Dominicam mensam, & purum exhibere? Qui ergo quotidie delinquimus, quotidie*

G 5

(f) 1. Cor. II.

quotidie ad penitentia lamenta curramus, quia ipsa sola virtus est, qua evacuat, quod in ventri anima culpa coadunat, quia quò studiosius mundamur lamento penitentia, eò uberiores divini gratia fructus recipimus in spiritali refectioe. Hæc D. Gregorii verba sunt, in quibus subtiliter distinctionem inter detrimentum peccatorum mortalium, quibus hujus SS. Sacramenti fructus planè impeditur, & homo novum æternæ damnationis judicium incurrit: atque inter venialium perniciem ponit, quibus, nisi pœnitentiâ fuerint deleta, magna ex parte admirandus Sacramenti effectus retardatur. Seriò justos exhortatur, ut quotidie horum peccatorum fordes deponant, maximè priusquam ad hoc divinum epulum se conferant: nam quò puriores erunt, eò copiosiores donorum, & gratiarum cœlestium fructus colligent, & in animis præsertim divinam satisfactionem, atque interiorem dulcedinem sentient, quæ Deum inquirentibus communicatur.

CAPUT XV.

*Quomodo ad multos fructus ex S. Commu-
nione percipiendos, recollectione & matu-
ra deliberatione præparatio facienda,
& qua meditatione ad hoc
utendum sit.*

SECUNDA ratio, quam Servi Dei tenere debent, ejusmodi est, ut ante sanctissimi Sacramenti sumptionem se recolligant, quò decenter orationes suas fundere, cœlestiâque meditari possint. Licet autem quævis materia ad eam devotionem provocandam, quæ ad communicandum requiritur, assumi queat; nihilominus tamen sequentes meditationes ad hoc sunt aptiores.

(g) Consideret hujus institutionem in ultima cœna factam, quo pacto Deus à cœna surrexerit, vestem exuerit, linteo se præcinxerit, flexis genibus discipulorum pedes laverit. Deinde postquam ad sedem suam rediisset, panem & vinum acceperit, benedixerit, & infinitâ suâ potentiâ in pretiosum corpus & sanguinem suum commutârit, quæ cum anima & divina sua persona unita erant: & post sumptionem, ut multi ex sanctis attestantur, statim propriis suis manibus, omnibus Apostolis id-
G 6 ipsum

(g) D. Bonav. in fasci. c. 7.

ipsum amoris pignus distribuit, & similiter faciendi, id est, consecrandi corpus, & fidelibus dividendi potestatem contulit. Hic immensa filii Dei beneficentia, & superabundans liberalitas attentè Christiano consideranda est, quòd se modo tam admirabili in cibum dare voluerit, ut nos sibi arcto charitatis vinculo conjungeret, hac ratione infirmitates nostras sanaret, & ad sui similitudinem sanctos, puros, divinos, & spirituales efficeret.

Hac consideratione magna fames, vivumque hujus vivifici panis desiderium excitandum est, cum firma voluntate vitæ datori in omnibus obediendi, qui illum cum tanta charitate sumendum exhibet. Expendat etiam attentè, & maximam illam puritatem ad hunc cœlestem cibum degustandum necessariam ruminet: siquidem Dominus suorum Apostolorum pedes, jam tum in gratia Dei, & à lethali peccato immunes existentium lavare voluit, quo puriores effecti sacram synaxim perciperent, & occultè (uti S. Bernardus ait) (h) insinuaret, se nimirum illos à peccatis venialibus purificare: nam concupiscentiæ animi, quæ rebus terrenis facile adhærent, sunt illius pedes, quos purgare oportet, ut cœlum ingrediamur. Hinc cuilibet la-

bo

(h) *Serm. de iana Dom.*

borandum, ut de omnibus peccatis mortiferis, & venialibus, contritionem cum emendandæ vitæ proposito acquirat; & considerandum, quàm turpem & detestabilem istis sordibus se reddat. Deinde quanta integritas necessaria sit ad tantam Majestatem suscipiendam: nam etiamsi mille annis devotis orationibus, sanctis operibus, & omnium Sanctorum meritis ad eam se præparasset, parum tamen esset, imò nihil ad recipiendam, uti convenit, unde timor & reverentia concipienda est. Sicut enim ab amore desiderium, & prompta voluntas descendit, ita ex sancto timore reverentia procedit, cum qua communicandum est.

(i) Secunda consideratio, qua servus Dei se ad sanctam Communionem cum devotionis affectu disponere potest, est ejusmodi: (k) ut dignitatem, & celsitudinem Domini, quem suscipere intendit, studiosè in memoriam revocet: quia ut primùm verba consecrationis prolata sunt, panis sub speciebus hostiæ consecratæ antea existens, virtute confessionis, vel transubstantiationis in corpus Jesu Christi transit, & panis esse desinit, ita ut creatura, locum creatori cedat: & ubi panis erat, illie corpus Jesu Christi succedit, qui in purissimæ Virginis

G 7

Ma-

(i) *D. Amb. de Sacra. lib. 6. c. 1.* (k) *Cont. Trid. Sess. 13. c. 8.*

Mariæ utero ex spiritu sancto conceptus est. Quia utem caro Christi sine sanguine vivere nequit; sanguis similiter in pretiosi ipsius corporis venis est. Et sicut corpus sine anima non vivit, gloriosa anima adest, in qua sapientiæ, potentiæ, & gloriæ Dei ineffabiles thesauri reconditi sunt. Adhæc quia corpus & anima Jesu Christi Deus & homo est: & ita qui sub speciebus panis & vini continetur, idem infinitæ Majestatis & Magnitudinis Deus est.

Utile etiam esset hoc verbum (Deum suscipiam) diligenter perpendere: sed ut melius intelligatur, quis sit Dominus, quem recipiet, ante portas cœli cogitatione consistat, præsentem illum consideret, & gloriam, ac pulchritudinem summæ istius Majestatis contempletur, quomodo infinita sua bonitate omnes cœli cives immensa charitate inflammet, perpetuæ suæ pulchritudinis intuitu exhilaret, & beatificet. Aspiciat etiam, qua reverentia Angeli, & Beati omnes usque ad summos Seraphinos eorum ipso utantur, quo pacto illum adorant, laudent, magnificent & diligant. Et postquam aliquanto tempore in admiratione tantæ amplitudinis, gloriæque hæserit, ad seipsum oculos mentis reflectat, & cogitet; quòd lingua sua, & corpore eundem hunc Deum, ad cujus Maiestatem
atto-

attonitus stabat, suscepturus sit; animo suo infinitum hoc bonum, civitatem Dei lætificans, comprehensurus; supremum omnium rerum Creatorem, ad cujus Majestatem Seraphini, omnesque cœli incolæ, magna cum reverentia in terram se abjiciunt, conspecturus, & sub speciebus atque accidentibus istis tacturus, velutque cibum visceribus suis excepturus sit: quod Dominus hic, amore victus & pellectus, nunc ad ipsum veniat, ut in sui amorem rapiat, & ad se convertat; de thesauris gratiæ & gloriæ suæ participem faciat, & de terra in cœlum assumat. Ex hac meditatione, magnus erga S. Communionem amor & reverentia interiùs exurget: Quis enim tantam bonitatem amore non complecteretur, quæ tam multa propter hominem fecit, & tali ratione amari expetit? Cùm ipse peccator sit, nonne infinitæ Majestati omnem honorem cum sancto timore exhibebit, ante quam (sicuti cogitatione perspexit) Principes cœli ob reverentiam tremunt?

(1) Inter convenientiores, & magis communes præparationes, quibus anima ad

(1) *D. Bonav. de præparat. ad Miss. c. 6.*
& in fasci. c. 7.

ad hoc sanctissimum Sacramentum suscipiendum disponetur, erit Dominicæ passionis meditatio : quia una ex præcipuis causis est, cur venerabile hoc Sacramentum institutum fuit, ut nimirum Redemptoris nostri passionem, & quicquid pro nobis passus est, & fecit, tanquam vivum & præsens in memoria & affectu nostro servaremus: quod in sanctissimæ Missæ sacrificio & communione proponitur, Quamobrem conveniens, & propria ad S. Communionem dispositio est, unum ex præcipuis passionis Dominicæ mysteriis attentè considerare, & aliquid temporis in eo sincerè meditando impendere.

Hinc sanctum, uti suprâ diximus, contritionis, timoris, gratitudinis, amoris affectum. & nostri ipsius abnegationem impetrabimus, in qua præparatio ad communionem necessaria prorsus consistit. Meritò igitur aliquantulum laborare debemus, ut, quod Dominus JESUS pro nobis passus est, diligenter meditemur: siquidem tam promptè hoc præstitit. Ejusmodi meditatio tam potens est, & utilis, ut per eam nos aptos reddamus, ad sanctissimi Sacramenti operationes admirabiles consequendas: ad quam nos subtiliter S. Cyrillus his verbis cohortatur: (m)

Quod

(m) *In Joann. l. 4. c. 17.*

Quare pias, quæso, cogitationes suscipias, studio-
se sanctæque vivas, & benedictione participes
qua (mihi crede) non mortem solum, verum
etiam morbos omnes depellit. Sedat enim,
quum in nobis maneat Christus, sapientem
morborum nostrorum legem, pietatem corrobo-
rat, perturbationes animi extinguit, nec in
quibus sumus peccatis considerat: sed agrotos
curat, collisos redintegrat: & sicut pastor
bonus, qui animam suam pro ovibus posuit,
ab omni nos erigit casu. Hæc Cyrillus.

Igitur Servus Dei ad S. Communionem
eum pura intentione, & sanctis cogita-
tionibus accedat, ut nimirum Jesu Chri-
sto, per amorem perfectum, tanquam cum
animæ suæ sponso uniatur, voluntatis
suæ motus sanentur, vicia perfectius ex-
purgentur, poenæ quas incurrerat, re-
mittantur, accepta beneficia recognoscat,
in tribulatione solatium, & refocillatio-
nem inveniat, tentatio vincatur, & sin-
gulare aliquod gratiæ donum acquiratur.
Deinde cum attentione, reverentia, fame,
& desiderio ab amore proveniente, illuc
se conferat, & quicquid cupit, obtine-
bit: quia hic est bonus ille Pastor, qui
promittit, & dicit: *Venite ad me omnes
qui laboratis, & onerati estis, &
ego reficiam vos.*

CAPUT XVI.

De exteriori reverentia, humilitate & modestia, qua S. Communio sumenda est.

ETſi interior animi devotio, quæ ad S. Communionem requiritur, præcipua ſit; & tantò magis, quod illius exercitium ab interiori proficiſcatur; nihilominus tamen Deus etiam exteriorem poſtulat. Quapropter omnes illos defectus, qui committi ſolent, hîc declarabimus, & opportuna remedia indicabimus.

Quidam Deo ſervire, & frequenter communicare cupientes, pretioſis & pulchris induti veſtibus, ornamentis, & mundo eleganti, vultu & capite adornato, manibus chirothecis impeditis ad S. Communionem ſe conferunt; & ut melius ſtatum ſuum tueantur, ſoli communicare, vel propterea locum ab aliis ſeparatum eligere volunt. Hæc omnia debitæ huic Sacramento reverentiæ atque humilitati, qua comparandum eſt, adverſantur. Ipſa reverentia poſtulat, ut veſtimento ſimplici, vultu modeſto, manibus compoſitis ad hanc ſanctiſſimam menſam accedatur. (n)

Nam

(n) 1. Tim. 2.

Nam si S. Paulus ad orationem solum faciendam id requirit, quando magis in hac actione sacratissima observandum est? Humilitas vult, ut homo se indignum reputet, qui hujus sacræ mensæ particeps fiat: secum cogitet, quemlibet communicantium meliore loco hac in re dignum esse: admiretur & erubescat, quòd ei minimus in hoc sacro convivio concedatur. (o)

Nam si Dominus vult ut ad hominis mortalis mensam ituri, & terrenos cibos degustaturi, tanta cum humilitate accedamus, ut inferiorem locum eligamus: multò magis hæc humilitas observanda est, cum ad hoc sacrum epulum accedimus, ubi institutor ipsemet cibus est qui sumitur.

Alii etiam ad altare venientes, nimis vultum suum demittunt & tegunt, nec os suum ea ratione, quæ ad sanctissimum Sacramentum suscipiendum decet, aperiunt: hinc fit, ut Sacerdos S. Communionem prorrecturus, in mentum vel labia, aut aliam quampiam partem vultûs offendar, hac ratione pars aliqua frangatur, & in terram corruat. Perpendat ergo aliquis, quantus hic defectus sit: cum sub qualibet parte visibili, quantumvis exigua illa sit, gloriosum JESU Christi corpus sit, tam integrum, tantæque cum majestate, quan-
tam

tam in cœlo ac tota hostia obtinet. Quapropter ut omnia hæc mala evitentur, & decens gestus servetur; oportet, ut communicaturus, vultum apertum, directum, & quietum teneat, appropinquante Sacerdote silentium fervet: non enim tunc verbaliter, sed corde solum orandi tempus est. Eo autem momento, quo sacram hostiam suscipere cupit, moderatè os suum patefaciat, linguam ad labia usque educat, eaque benedictam hostiam excipiat; quam nec frangere, nec dentibus contedere, sed relinquere debet, donec paululum humida evadat, atque ita modestè & reverenter deglutiat. Nam si æquum est, ut bonum aliquod externum opus bene & honestè fiat; quantò magis hoc, quod tam divinum & pretiosum est, atque ad tantam Dei gloriam cedit. Ideo huc præcipue D. Pauli sententia spectat, cum ait: (p) *Omnia autem honestè & secundum ordinem fiant in vobis.*

CA-

(p) 1. Cor, 14.

CAPUT XVII.

De modestia & quiete, cum qua ad S. Communionem eundum est: & de gratiarum actione, quam Deo post Sacramentis perceptionem persolvere debemus.

Alius defectus est valde notabilis, in quem plerique eorum cadunt, qui ad SS. Sacramenta frequenter accedunt, quòd videlicet nimia cum festinatione & inquietudine ad Altare properant: vix enim templum ingressi sunt; aut à Confessario recesserunt, quin protinus ad S. Communionem ire velint, & quod adhuc perijus est, vix Sanctissimum Sacramentum perciperunt, quin nulla quiete sancto cibo concessa, nullis gratiis hospiti cœlesti, quem susceperunt, persolutis, Ecclesiam egrediantur, fabulas tractare incipiant, vel aliquid aliud omni devotione carens faciant. Hujusmodi defectus bona ex parte sanctissimi hujus Sacramenti fructum impediunt; ideò remedia opportuna adhibenda sunt.

Sola necessitate excepta, ob quam homo ante Communionem expectare, aut post illam quiescere nequit, communiter id

id quod sequitur observare debet. Ut nimirum cum modestia & quiete, mensam Dominicam adeat, omnes sollicitudines & curas terrenas Deo resignando seponat: cor suum in hoc bonum, infinitum quod suscipiet, penitus conjiciat, rogando, ut animam suam, tali humilitate, puritate, & charitate ornet, uti oportet, hac ratione se invitet. Si potens admodum & dives Rex ad hospitium unius miseræ viduæ veniret, nequaquam expectaret, donec illa palatium adornasset ubi quiescere posset, sed aliquos ex servis suis ad hoc faciendum præmitteret. Quis te Domine potentior est & ditior, qui es Rex regum & Dominus dominantium? quæ verò creatura miserior animâ meâ? Si ergo ad eam divertere cupis, mitte SS. Angelos tuos, qui eam præparent, purgent, illuminent, & taliter disponant, qualiter Superiores Angeli Inferiores adornare solent: mitte divinæ tuæ gratiæ dona & perfectiones, divitias tuas cœlestes, quibus decora & pulchra reddatur, sicuti ad tam magnificum hospitem suscipiendum convenit. Quia verò Domine, mens hac in parte laborare, & quicquid potest præstare debet, mitte illi sufficiens auxilium, & gratiam, quæ in omnibus tuæ divinæ voluntati suaviter & alacriter obedire doceant.

Hac oratione ad Jesum Christum facta, sanctissimam Virginem Mariam, aliosque sibi devotos Sanctos communicaturus implorabit, humiliter petendo, ut hujus desiderii effectum suis precibus impetrare dignentur. Ut autem sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum cum decenti quiete suscipiatur, omnes anxietates animi cavendæ sunt, quas scrupulosi quidam & tempore communionis, ob exiguam aliquam omissionem sentiunt, & nihili omnino æstimare debent. Sunt autem ejusmodi, cum post communionem animadvertunt, se plures hostias accepisse; quod tamen nec plus, nec minus est, quàm si unicam tantum, imò dimidiam suscepissent: quando ad sacrum pignus deglutiendum, linguam suam retrahunt, & dentes tangere, vel certè iis adhærere permittunt; cum antequam hostia descenderit, abluionem, quæ ad illius ingestionem promovendam porrigitur, sumunt. Tales ergò scrupuli contemnendi sunt, ne attentio & devotio tunc temporis exercenda, propter illos retardetur.

Post communionem, ad unius horæ quadrantem in Ecclesia plus minus commorabitur, si longiori tempore nequeat: atque ob maximum sibi à Domino beneficium factum, gratiis persolvendis impendet, novâ-

váque ab illo beneficia postulabit, ut ei de cætero melius serviat. Si amicus, parens, aut propinquus alicujus ex Indiis, cum magno divitiarum thesauro veniens, domum suam hospitii gratia diverteret, idque solo amore, quo eum complectitur ductus, id est, ad gazas suas cum eo dividendas hoc faceret; certum est illum si hunc per ostium ingredi viderit, nequaquam per posticum egressurum, sed diu apud ipsum mansurum, de illius adventu sibi congratulaturum, & ea quæ contigissent narrantem auditorum. Cum magnifica dona, & pretiosa munera oblata de manibus illius acciperet; gratias ei toto pectore & voce sublata persolveret: quando autem liberalitatis terminos illum transire cerneret, quicquid sibi vel familiæ suæ necessarium foret, ab eo postularet.

Idem nobis cum Domino nostro JESU Christo agendum est, qui quoniam pretiosum ejus corpus & sanguinem suscepimus, ex cælorum Indiis, cœlestibus, divinis, & inæstimabilibus thesauris abundans venit: & ex puro autem amoris affectu animas nostras accedit, ut eas locupletet: dona sua & gazas dividere incipit, & multò plura conferre paratus est. Non ergò illius memoriam tam citò deponamus, nec aliis cogitationibus locum demus: idem enim

caim esset ac si Dominus per unam januam ingrederetur; quod indecorum & inhonestum esset: sed cum illo maneamus, congratulentur nobis de ipsius gloria & servitute, quam Sancti in cœlo, & Justi in terris ei præstant: de omnibus beneficiis quæ in nos contulit gratias agamus, & maximè, quòd modo tam admirabili & occulto, ad animas nostras diverterit. Qua de causa diligenter consideremus, quisnam ille sit, qui venit; quia Deus est infinitè perfectus; intueamur, ad quem veniat, quia homo peccator est, à quo frequenter gravi injuria affectus est; quid ad veniendum impellat, sola enim charitas est & desiderium salvandi peccatores; cur veniat, quia ut illum non solum meritum & fructuum passionis ac mortis suæ, sed etiam præstantissimorum donorum, gratiarumque participem faciat, quas toto vitæ suæ tempore laborum difficultatibus & doloribus incomparabilibus promeruit.

Posteaquam servus Dei, hæc bene expenderit, omnia ei passionis suæ merita, cum omnibus virtutibus in illa relucentibus, in gratiarum actionem, & beneficiorum memoriam offerat, & huic firmiter adhærendo, bonum etiam propositum ac firmum emendandæ vitæ desiderium præ-

sentet : insuper etiam omnium suorum peccatorum & culparum veniam poscat, quas commisit, cum Sanctissimum hoc Sacramentum, tali cum puritate & devotione, quali oportebat, non suscepit, postea omnes suas ei necessitates, ignorantias, delicta, omnesque alias misérias & calamitates proponat, ac nova beneficia, gratias, virtutes, & particularia dona postulet; tam pro se, quàm Papa, Rege, omnibusque iis qui Rempublicam Christianam, in spiritualibus & temporalibus gubernant: simul etiam pro communibus & particularibus Ecclesiæ Catholicæ calamitatibus, fidei, Religionis, & sanctitatis incremento, conversione infidelium, & emendatione fidelium oret: idemque pro omnibus iis faciat, quibus vel obstrictus est, vel ex devotionis affectu favet.

Adhæc servus Dei diligenter retinere debet, nullam inter omnes diei & noctis horas ad meditandum, orandum, & dona atque gratias à Deo petendas, meliorem hac ipsa esse, in qua post sanctissimi Sacramenti susceptionem, Jesum Christum sibi præsentem habet, non solum per divinam, qua ubique est, sed etiam per sanctissimæ humanitatis præsentiam, quæ consumpta est, & revera in suo corpore tam diu manet, quàm diu venerabiles Sacramenti species consistunt & durant. Quan-

Quando Dominus noster in mundo corporaliter adhuc erat, in omnibus illis locis ubi agebat, singularia beneficia hominibus præstabat, qui bona & firma fide ipsum tangebant, aut se illi commendabant. (q) Ad domum Zachæi divertit, & ex usurario justum illum Abrahæque filium effecit. (r) Ad ædes Matthæi venit, & ex telonario sanctum & Apostolum creavit. (s) Transiens plateas, à fœmina tactus fuit, quæ fluxum sanguinis patiebatur; & quamprimum sanitatem illi restituit. (t) Quicumque illum juxta mare Galileæ ambulantes tetigerunt, ab infirmitatibus suis, quibus tenebantur, expediti fuerunt. (u) Cùm in templum venisset, accesserunt ad eum cæci & claudi, atque illis visum, his gressum restituit. (x) Quando ad pedes montis versabatur, venerunt ad eum, qui immundos spiritus habebant; & ab illis liberati sunt. Omnes infirmi ad eum recurrerunt, tam diu laborârunt, donec illum tangerent, virtusque ab eo exivit, & sanavit illos. Quod tunc videntibus omnibus mortali corpore circumseptus agebat, hoc nunc spiritualiter & occultè in sacra hostia inclusus præstat: nam omnium eorum ani-

H 2

mas

(q) *Luc. 19.* (r) *Matth. 9.* (s) *Ibid.* (t) *Matth. 14.* (u) *Matth. 21.* (x) *Luc. 6.*

mas, ab omnibus morbis & infirmitatibus sanat, qui viva fide & devotione illum suscipiant; & qui præsentem in suo corpore habentes accedant, orationibus & ardentibus desideriis tangunt; eos ab omnibus languoribus liberat, pretiosis donis, singularibus beneficiis & consolationibus afficit.

Hinc & ex hujus rei experimento fit, ut plurimi, posteaquam hoc sanctissimum sacramentum susceperunt, tam studiosi sint in sensibus suis continendis, & cogitationibus in Dominum, quem susceperunt, conjiciendis, gratias ob beneficium sibi præstitum agendis, novæque gratia postulanda, qua illum majori cum fervore amare, & diligentius observare possint; & omnibus aliis rebus à memoria sua exclusis, imò velut extra se positi, ac in Deum penitus rapti, nolint alteri rei quàm huic adhærere: ita ut tunc omnis alia cura ipsis molesta & gravis sit, hæc verò jucunda, & quæ adeò mentem consolatur, ut cum ipsorum, vel aliorum necessitates propriusque status ac conditio permittit, facile in his gratiarum actionibus diu immerentur. Quia verò sancta hæc desideria, & laudabile, aut firmum hoc propositum operibus probantur, ista gratiarum actio postulat, ut homo post Communionem,

nem, & gratias ex animo Deo perfolutas, opus aliquod virtutis suscipiat, quod tempore & loco ad id accommodato faciat. Quamobrem illo die signum aliquod charitatis vel misericordiae proximo, in tanti beneficii honorem pro facultate exhibebit, cujuscumque esset, esurientes pascere, aegrotos invisere, mœstos consolari, ignorantes docere, vel aliud aliquod misericordiae operum corporale, aut spirituale præstare. Nam rationi consentaneum est, ut quo die Rex gloriæ, ei tam excellens amoris sui pignus dedit, & tam ineffabilem misericordiam præstitit; reipsa etiam amorem suum erga proximum ostendat, aliquod misericordiae & compassionis signum exhibeat; siquidem amoris Dei vera probatio sit, qui à nobis secundum ea, quæ sanctus Joannes ait, requiritur: (y)

Et hoc mandatum habemus à Deo, ut

qui diligit Deum, diligat &

fratrem suum,

H 3

CA

(y) 1. Joan. 4.

CAPUT XVIII.

*Quomodo illegitima sacra Communionis
omissio, profectum spiritualem impediatur:
nec illam propter spiritus tepiditatem, aut
devotionis sensualis defectum inter-
mittere oportet.*

INter eos, qui Deo servire cœperunt,
ideoque hac sancta & laudabili con-
suetudine frequenter communicandi utun-
tur, plerique sunt, qui semel atque ite-
rum in hebdomada, aut decimo quinto die
communicandi morem, de Confessariorum
suorum consilio intermittunt. Qui ab illis
inducti hoc faciunt, optimè agunt, quo
obediant, & spiritualium suorum Patrum
consilium sequantur, quia nullam virtutis
jacturam facient: nam quod ipsis ab una
parte denegatum videtur, si se humiliter
& obedientiæ accommodent, hoc à Deo
ex altera remuneratur, qui novam gratiam
confert, & talem dispositionem, in qua
semel ex Confessariorum suorum consilio
ad Communionem euntes, majorem gra-
tiam & consolationem accipiunt, quàm si
sæpius propria spontè hoc facerent, uti
postea intelligemus. Verùm de iis loquen-
tes, qui non ex Patrum spiritualium præ-
cepto

cepto, sed propria sua voluntate, & placito mensam Dei negligunt, quam tamen accedere solebant, & Confessarii eorum approbabant; dicimus eos qui solum ex tepiditate aut negligentia ita faciunt, (sicut revera est, quia negotia sua intermittere, aut laborem, qui in præparatione est, subire nolunt, vel bonæ vitæ, uti laudabilis & sancta consuetudo postulat, nullam rationem habent) de peccato manifestis rationibus redargui & convinci; quandoquidem sine causa tantum bonum omittant, quod & honorem Dei concernit, & animarum suarum salutem vehementer tangit, prout in hujus tract. principio ostendebamus.

Alii sunt, qui à S. Communione, ob alias causas abstinent, quæ vero similiores esse videntur, nec tam facile delictum aut culpam latentem produnt, nec damnum quod inferunt manifestant. Inter eos quidam aliàs à Deo in S. Communione desiderati fuerunt, quos spirituali fame, vivoque hujus sanctissimi Sacramenti desiderio cum particulari lumine ad hoc divinum Mysterium contemplandum, & cum fervore spiritus, charitatis & devotionis suavitate suscipiendum præparabat, divinos illis adhuc in ea motus & consolationes cœlestes, admirandam conscientiae

pacem & tranquillitatem, suaves admodum contemplationes, cum promptitudine & magnis ad quodvis opus bonum viribus tribuendo.

Cùm ergo hi omnibus istis donis, se privatos esse cernunt, nec ampliùs desiderium aut affectum communicandi; sed debilitatem, animique mœrorem sentiunt, nec lumen ad hoc, & alia Myſteria contemplanda habent; nec fervorem, aut devotionem ad hoc ſanctiſſimum Sacramentum ſuſcipiendum, ſed ariditatem & tepiditatem experiuntur, nullum in S. Communionem guſtum aut conſolationem ſpiritualem percipiunt, & poſt illam nihil fervoris atque alacritatis ad benefaciendum, ſed in orationibus moleſtiam, & ad omne virtutis opus tarditatem inveniunt. Cùm inquam has magnas in ſe ipsis mutationes advertunt, arbitrantur ſe ad menſam Dei accedendam malè diſpoſitos eſſe, nec voluntati divinæ placere, ut ſanctiſſimam Euchariftiam percipiant. Et quia ad illam magna devotio requiritur, qua ſe carere jam nôrunt, nulla ratione ad eam accedendum exiſtimant: hinc fit, licet illos Confeſſarius ad hoc nihilominus faciendum moveat; in animum tamen ſuum inducere nequeant, id ſibi convenire, vel expedire.

Itaque ad intelligendum, quid hac in re agere debeant, considerare deberent, hanc immutationem, quam in animis suis experiuntur, Dei visitationem esse, qui desiderat, ut quemadmodum ad sanctissimum Sacramentum ire & per divinæ virtutis præsentiam, quam in suis pectoribus sentiebant & experiebantur, quodvis opus bonum præstare studebant, cum eos præveniret, gratiæque suæ donis visitaret; ita nunc illud accedant, & se ad omne virtutis opus, per simplicis fidei, non tamen charitate, sed sensibili affectu, quem antea experti sunt nudæ demonstrationem excitent, animosè in servitio Dei, solum à bona sua voluntate, quæ amoris præcipua pars est, impulsæ, absque ullo gustu vel alia consolatione progrediantur, quæ eum placet; ex charitate oriuntur, bonaque opera leviora ac faciliora reddunt. Si hac ratione ad S. Communionem eant, opera sua facientes, & in piis suis exercitiis perseverantes, à fide & bona voluntate inducti; fidelitatem quam Deo debent, observant: quippe non solum tempore prosperitatis, sed etiam adversitatis & tribulationis: non tantum tempore lætitiæ & consolationis, verum etiam tristitiæ & desolationis serviunt.

Deinde hoc sciant: tali modo sacram Eucharistiam percipientes, & in adversitate ac desolatione ita servientes, Deo satisfacere, rem gratam præstare, honorem exhibere, non minorem, sed potius majorem gratiam & gloriam, quàm prosperitatis & visitationis tempore promereri, modò perseverantes, hac ratione se vincant, abnegent, & propter Deum mortificent.

Insuper sciendum est devotionis defectum, (2) cujus mentionem fecimus, qui S. Communionis impedimentum sit, voluntarium esse, & à negligentia vel incuria oriri debere, quia nimirum homo id præstare renuit, ad quod obligatur, ut devotè communicet. At cum non ex arbitrio voluntatis oritur, quia homo à Deo adjutus, necessariis mediis ex sua parte utitur, conscientiam suam confessione & peccatorum tam gravium quàm levium contritione purgando, orationibus & meditationibus ad S. Communionem se præparando: tunc ariditas mentis nequaquam uberem sacræ communionis fructum impedit. Nam etiamsi anima sensibili devotione careat, nihilominus principalem & substantialem illius partem habet, quæ in puritate & bona voluntate, cum vero placet

cendi Deo, & mandata illius adimplendi desiderio consistit.

Similiter etiam considerare debent, quòd sicuti hæc immutatio, quam in animis suis sentiunt, divina probatio & tentatio est, & in sanctorum Sacramentorum perceptione, bonorumque operum exercitio perseverantes, quam Deo debent, fidelitatem servant; ita etiam arbitrari eos oportet, S. Communionem præter allatas rationes omittere, & in piis exercitiis tepescere, tentationem esse dæmonis; ut eos videlicet sanctissimi Sacramenti fructu & bonorum operum meritò spoliet, & his impugnationibus, fraudibùlque aditum ad animas sibi patefaciat. (a) Nam sicut præclarus belli Dux Holofernes, ad Bethuliam quæ resistebat subjugandam, canales quibus aqua ex fontibus ad urbem deducebatur effregit, & hac ratione ferme subjugavit, nisi Deus miraculosè illam custodivisset: ita principes tenebrarum, animadvertentes à Jesu Christo, omnium gratiarum fonte per SS. Sacramenta, totum nostræ adversus ipsos defensionis auxilium descendere, hos coelestes meatus, & divinos canales libenter nobis aliquo impedimento posito destruerent, ne ad illos accedamus

(b) Palladius scribit, insignem quandam
 foeminam conjugatam, saepius ad SS. Sa-
 cramenta ire solitam, ab homine quodam
 ad Deum offendendum sollicitatam fuisse:
 sed nulla ratione illius cupiditati consenti-
 re voluisse. Cum verò ad incantatorem
 consilii petendi gratiâ se contulisset, qui
 artibus diabolicis consensum illius extor-
 queret, etiam valdè constanter restitisse,
 nec unquam assensum præbuisse. Tandem
 diabolus qui animam vulnerare non po-
 terat, coepit exteriorem istius mulieris spe-
 ciem immutare, atque adeò deturpare, ut
 omnibus illam spectantibus, non foemina,
 sed jumentum aliquod videretur. Quapro-
 pter conjunx una cum uxore Macarium con-
 venit, qui illam aquæ benedictæ asperio-
 ne à præstigiis liberaret, ut etiam fecit,
 & causam ob quam dæmon in eam pote-
 statem habuisset, esse dixit: quod in SS.
 sacramentorum participatione tepida fuis-
 set, & jam quinque septimanis à mensa
 Domini abstinuisset. Ideò S. Vir ad con-
 tinuandum hujus sacri convivii usum,
 his eam verbis amanter compellans hortae-
 tur: noli unquam purissimorum Jesu
 Christi Sacramentorum Communionem neg-
 ligere, quia hoc tibi infortunium propte-
 rea accidit, quòd quinque hebdomadarum
 spatio

(b) *in hist. Lausiat. in vita S. Macarii*

spatio prætermiseris: hoc est, quod diabolus petit, cum mentibus suggerit, ut sacram mentem relinquant, quo auxilium & SS. Sacramentorum subsidium eis subtrahat, & tunc debiles & negligentes faciat, suis tentationibus & fallaciis superet. Verum his insultibus servus Dei resistere, nec propterea S. Communionem intermittere debet.

(c) Dominus noster Jesus Christus, beatæ Catharinæ Senensi idem instillavit, Cum enim pluribus annis, propter mentis ariditatem, & contra sanctissimi Sacramenti fidem magnis tentationibus oppugnata fuisset, & forti animo semper, inagnaque cum perseverantia, sanctorum Sacramentorum usum, piarum orationum, ac bonorum operum exercitium continuando restitisset, tandem ab illo semel visitata fuit, inter alia dicens, eum qui bonâ conscientiam sanctissimum Sacramentum perciperet, gratiam consequi, etiamsi absque devotionis affectu faceret, & contra illius fidem impugnaretur, vel aliis tentationibus vexaretur, modò improbet, non minùs insignes ejusdem fructus percipere, nec solum animam hujusmodi tentationibus resistendo, plus lucrari, verum etiam sacram illam mensam adeundo, plus promereri,

H 7

(c) B. Cathar. in libr. ab ipsa scripto.

rerī, quàm si magna cum suavitate & consolatione communicaret. Quod intelligendum est, cùm devotionis defectus non ob culpam vcl negligentiam hominis, sed ob divinam probationem & permissionem oritur, uti antea ostendimus.

C A P U T XIX.

*Quòd sacra Communio propter scrupulos,
& inanem timorem nequaquam omittenda sit.*

A Ii sunt, qui nondum hanc in animis suis vicissitudinem experti sunt, sed bonam conscientiam habentes contra confessoriū voluntatem ac consilium; à S. Communionē, propter scrupulum aut vanum timorem abstinēt, quia nimirum se indignos esse putant, qui tam sèpè Angelorum pane vescantur, majorémque se Deo reverentiam abstinendo exhibere arbitrantur. Hujusmodi tentatio magis noxia est, cùm Sacerdotes invadit: quippe non illos tantum sanctissimi Sacramenti fructu; sed etiam totam Ecclesiam incruenti sacrificii utilitate privat. Certa namque est sancti Bonaventuræ, aliorumque sanctorum doctrina, dum inquit: (d) *Cùm Sacerdos non*
ba

(d) D. Bonav. li. de prop. ad Miss. c. 8.

habens legitimum impedimentum celebrare omittit, tunc quantum in ipso est, privat Trinitatem laude & gloria, & Angelos letitia, peccatores veniam, justos subsidio, & grato in purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Christi spirituali beneficio, & seipsum medicina & remedio contra quotidiana peccata & infirmitates.

Adversus hanc tentationem remedium est, Confessario fidem adhibere, contra ejusmodi scrupulum laborare & pugnare. Adhuc considerare duobus modis convenientem & dispositionem & reverentiam ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum percipiendum adferri posse. Earum una talis est, qualem dignitas & puritas quam suscipimus meretur, & qua divina ipsius Majestas dignissima est: hac autem ratione nullus ad sacram Eucharistiam percipiendam, satis se dignè & reverenter præparare potest, quantumvis ad finem usque mundi, cum omnium justorum in terris viventium, & Sanctorum in cælo regnantium sanctitate & reverentia, se præpararet. Altera ratio, qua cum debita dispositione & reverentia mensam Dei accedendam dicimus, est ejusmodi, quando acceditur, iis prius omnibus absolutis, quæ Deus à nobis sub virtute præcepti requirit: & hoc modo omnes dignè & reverenter

renter accedunt, qui cum tali dispositione, quam demonstravimus, veniunt: Deus enim per infinitam suam misericordiam, nostræ infirmitati condescendens, nos amplius obligare noluit: quia verò prudentis & timorati Confessarii est, judicarenun poenitens debito modo, uti supra dictum est, sit dispositus; omni alia remota cogitatione, confidenter illud consilium sequi poterit, maximè, quia Deus variis testimoniis demonstravit, suam esse voluntatem, ut homo talem scrupulum & formidinem, salubri consilio vincat.

(e) S. Petrus cognomine Cœlestinus (qui postea ex pauperulo Monacho, ob magnam sanctitatem Papa fuit,) non tantum hoc timore percutus, quia peccatorem se indignum esse, & virtutibus carere putabat, sed etiam ob alias causas à celebrando Sacro, & sacra communione frequentanda abstinuit; postea quendam religiosum Confessarium suum consuluit, qui eum ad timorem hunc superandum, & Missæ sacrificium offerendum inflammavit. Paruit consilio, ac Dominus noster JESUS CHRISTUS apparuit, atque illum ad idem faciendum excitat, & magnam lætitiā atque consolationem sensit. Alius sanctus
vit

(e) *Petrus de Aliato, Card. in ejus viis vitæ
Jur. in Maio.*

vir Narniensis Episcopus, nomine Cassius, quotidie Missæ sacrificium celebrabat, seque in lacrymis inter ipsa sacrificiorum arcana mactabat. Et quia ob hunc timorem, ne unum quidem diem præterire sinebat; quin sacrum diceret; S. Gregorius ait, Deum illi per sanctum Presbyterum, cui apparuerat; hæc significari voluisse: (f) *Age quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua, & retribuam tibi mercedem tuam.* His Sanctorum visitationibus & consolationibus, manifestum fieri Deus voluit, divinam suam esse voluntatem, ut omnes sui servi sanctissimum Sacramentum sæpius accedentes, doctorum virorum hac in parte consilium securè amplectantur, illisque acquiescant: siquidem Sancti eandem rationem tenuerunt, quam Deus comprobavit.

CA-

(f) *Libr. 4. dial. c. 56.*

DE FREQUENTI
CAPUT XX.

De mediocritate. quæ in communione retinenda est, ne quis excedat, vel contra necessariam reverentiam peccet, & quomodo iudicium docto Confessario relinquendum sit.

Quemadmodum aliqui in magnum animarum suarum præjudicium (uti supra dictum est) frequentem Communionem omittunt: ita etiam ex altera parte quidam excedunt, volentes sæpius, quam conveniat, mensam Domini accedere. Nonnulli ad hoc faciendum incitantur, propter communem opinionem & estimationem utilitatis, quæ in S. Communionem percipitur: alii propter consolationem & suavitatem, quam aliàs in suavissimi huius Sacramenti perceptione senserunt: cæteri ex levitate, cum alios imitari cupiunt, ut bonam opinionem de se conceptam conservent, ne aliis virtutibus minùs ornatî putentur: propterea ægrè ferunt, conqueruntur, atque ex impatientia irascuntur, cum ipsis S. Communio denegatur, quod signum apertum est, eos non bono zelo, sed ex levitate ad hoc impelli. Quare huius capitis doctrina omnibus
istis

istis utilis erit : quia res magni momenti est , & ad gloriam Dei vergit , cùm in hoc sacro exercitio justa ratio , absque ulla extremitatum transgressione servari potest

Quod ad primum attinet , certum est seculares sive virilis , seu foeminei sexus sint , in hoc nulla ratione opinionem suam , voluntatem , consolationem , vel inclinationem sequi , sed consilio & directioni atque judicio sui Confessarii parere debere. Nam si Religiosæ vitæ institutum , & obedientia quam Superioribus exhibent , terminum & mensuram observandam posuit ; æquum est , qui nullam privatam Religionem profitentur , Confessarius ipsorum animarum notitiam habens , regulam quam sequi debent præscribat. Quem autem ad hoc eligent , doctus , expertus , & pius erit , ne poenitentis consolationem , sed quicquid ad honorem , obsequium Dei , & animarum salutem convenientius est , spectet. Nec poenitens etiam importunitate , precibus vel aliis rationibus studebit Confessarium in suam sententiam pertrahere (hoc enim modo non ei , sed ille ipsi morem gereret , judiciûmque ac Patris spiritualis consilium supervacaneum esset) sed illius arbitrio se committere , ut quod ipsi secundum Deum magis expediens erit , præ-

præscribat, manifestè declarando, se iudicio illius acquieturum. Caveat ergo ne Confessarium hac in re sibi blandientem quærat: nam ob hanc perversam inclinationem, Deus ipsum in errorem labi permittet, uti nonnullis accidit, qui plures Confessarios consulunt, ab uno ad alium recurrentes, & aliquem investigantes, qui auribus suis consentanea dicat; cum autem talem inveniunt, solus ipsis placet, omnibus aliis anteponitur: At falluntur, quia voluntatem Dei relinquentes, suam sequuntur.

Ut igitur Servus Dei hac in parte securus sit; necesse est propriam eum voluntatem atque opinionem contemnere, & solum in se divinæ voluntatis perfectionem desiderare, quod ad serviendum illi convenientius est. Præterea Confessarii sui Ordinarii consilio utatur: qui si non satis idoneus videatur ab alio consilium postulet, non quia sibi magis blanditur, sed quod Doctorum iudicio in illo prudentia & discretio necessaria reperiatur. Oret Deum, quatenus in os & cor Confessarii sui ejusmodi consilium inmittat, quod ipsum ad sanctam suam servitutem, quantum fieri poterit, directissimè ducat, & ad maiorem Dei honorem; animarumque salutem vergat. Hoc peracto, magna cum tranquill-

quillitate & obedientia consilium quod dabitur suscipiet, confidendo Deum, quando aliud ipsi magis expediens fuerit, Confessario tunc suggesturum.

Lutgardis religiosa erat, singulisque octo diebus communicare solebat, (g) prout ei S. Augustinus concesserat. Cum autem Abbatisa ejus nimium esse arbitraretur; (h) præcepit ei, ne tam sæpe ad mensam Domini accederet, lubentérque obtemperavit: sed Deus divina permissione effecit, ut Abbatisa intelligeret suam esse voluntatem, virginem illam sanctam, talem consuetudinem continuare: Itaque communicandi licentiam recepit, cujus antea frustrata erat.

CAPUT XXI.

De Regulis quas Sancti circa sacra Communionis usum præscribunt.

Quia Confessario judicandum esse ostendimus, quoties in mense aut hebdomada Servus Dei salutis suæ studiosus, ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum accedere possit; nobis jam regulæ proponendæ sunt, quas Sancti præscribunt, ut idem intelligat, quid sequi oporteat.

Res

(g) Thomas Cantiprat. in vita ejus. (h) ibi, in juv.

Res magni momenti est, hunc nodum appositè declarare, nec palpando, sed lumen solùm à Deo nobis infusum sequendo tangere. Certissimum autem est Deum velle, ut in sacra Communionis frequentatione mediocritas observetur, nec pro cujusque voluntate ad eam accedatur. Hanc voluntatem manifestavit, cùm S. Matri Ecclesiæ suggessit, ut sub mortalis peccati pœna præciperet ne vel Sacerdos vel Prælatus aliquis, quantumvis sanctus plus quàm semel in die celebraret. Causa verò, cur hoc ordinaverit est, (ut Alexander Papa ait, Doctoresque confirmant) singularis & maxima reverentia sanctissimo Sacramento debita, postulans, ne homo quotiescunque voluerit accedat: si ergo in sacro faciendo & sub illo communicando, quod ad utilitatem totius Ecclesiæ spectat, Deus hanc normam regulamque præscribi voluit; ut hac ratione significaret, ad gloriam & obsequium suum, Ecclesiæ verò sanctæ progressum utilius esse, debitam erga hoc sanctissimum Sacramentum reverentiam, unicum Sacrum communiter celebrando servare, quàm si quilibet Sacerdos plura in die sacrificia offerret; sequitur æquum & conveniens esse, ut multò magis in particulari S. Communionis perceptione, (qua non ita totius

tius Ecclesiæ communi bono detrimentum, ac sacro Missæ sacrificio affertur) ordo & modus fervetur, ad reverentiam sanctissimo Sacramento convenientem observandam.

Regula porro quam sancti constituunt, hæc est: (i) Quando Confessarius animadvertit, aliquem valde puram conscientiam & sinceram ad sanctissimum Sacramentum percipiendum devotionem habere, & quò sæpius accedit, eò puriorem evadere, suorum peccatorum venialium numerum diminueret; in pietate similiter, fervore, patientia, charitate, aliisque omnibus virtutibus majorem progressum facere, ejusmodi homini securè sæpius communicandi licentiam facere potest: sed cum alicui frequenter communicanti, veram devotionem ad hoc necessariam deesse videt, parumque hujusmodi proficere animadvertit, eò quòd iracundiæ, impatientiæ, & superbiæ motus adhuc in ipso hæreant, linguam non contineat, & peccata venialia, quæ tepiditatis interioris causa sunt, facile committat: huic frequens Communio interdicenda esset. Hanc generalem SS. doctrinam S. Bonaventura his verbis de-

(i) D. Tb. in Paul. 1. Cor. 12. lect. 7.
Gerson de cogn. peccat. veni. 2.

declarat : (k) Quia ergò tempore Ecclesia primitiva erant mundi per Baptismi innocentiam & charitatem; ardentes per donationem Spiritus sancti, idè congruebat eis quotidie communicare. Quia verò postmodum charitas refriguit, & per peccata munditia baptismalis, ut in pluribus perdita fuit, relictum fuit iudicio & conscientia uniuscuiusque, ut reciperet, quando se dispositum videret. Quis si videat, se esse in statu Ecclesia primitiva, laudandum est quotidie communicare. Si autem in statu Ecclesia finalis, utpote frigidum & tardum; laudandum est quòd rard. Si autem medio modo, medio modo debet se habere; & aliquando debet cessare, ut addiscat revereri; aliquando accedere, ut inflammetur amore: quia tali hospiti debetur honor, debetur & amor, &c. Hæc D. Bonaventura.

Idem S. Thomas hoc modo refert: (l) Si aliquis ad hoc se quotidie paratum inveniat, laudabile est, quod quotidie sumat. (m) Nam in primitiva Ecclesia, quando magna vigeat devotio fidei Christianæ, statutum fuit, ut quotidie fideles communicarent. Postmodum verò diminuto fidei fervore, consultum est omnibus diebus Dominicis esse communicandum. Hæc D. Thomæ verba sunt, quæ ex author

(k) In 4, sent. d. 12. ar. ult. q. 2. (l) Par. 3. q. 80. a. 10. (m) D. Aug. de Eccl. dogm. 6. 53. & ca. quotid. d. 2.

thoritate S. Augustini & Ecclesiæ Catho-
licæ doctrina confirmat.

CAPUT XXII.

*De prudentia, quam Confessarii in hac re
juxta Sanctorum doctrinam adhibere
debent.*

EX superiori Sanctorum Doctorum in-
structione colligi potest, qua nunc
prudentia Confessarius uti debeat, ut
quempiam ad sacram Domini mensam
admittat, vel ab ea repellat, Qui Deo
revera servire statuerunt, iis licentia con-
cedi potest, ut decimo quinto aut octavo
quoque die SS. Sacramentum percipiant.
Quidam tamen existimant, hæc octavo
quovis die communicandi licentiam, non
nisi hominibus singulari virtutum decore
ornatis concedendam esse: at ex S. Augu-
stini sententia, cum Sacramenta frequen-
ter visitantur; omnibus hæc consuetudo
permitti potest, qui seriò vitam revocare
coeperunt, studiosè mortalia peccata fu-
giunt. Qui collectos sensus & non distra-
ctos habent, & ex sanctissimorum Sacra-
mentorum usu notabilem (uti experientia
docuit) in virtute progressum fecerunt,
atque in pietate ac vitæ integritate pro-
1 fi-

ficiunt; iis concedi potest, ut his qualibet septimana communicent: imò cum particularis aliqua necessitas, vel singularis devotio, & vivifici panis desiderium, in iis qui singularem in virtutibus progressum fecerunt, occurreret, non videtur nimium futurum; illis in una septimana vel longiore temporis spatio semel adhuc eundem licentiam facere. Nihilominus valde expediens est, Confessarium hac in re diligenter attendere, nec tam poenitentis consolationem, quam æquitatem causæ considerare, quam ad hoc permittendum invenit, prout sequenti capite manifestè videbimus.

Qui frequenter communicare cœperunt, & tamen parvum in virtute progressum faciunt, nec (uti experienciâ videmus) seipsos vincunt, neque prout ratio postulat mortificant, nec denique ad altiorem virtutis gradum, vitamque meliorem aspirant, sed negligentia sua otiosi, tepidi, & parum devoti sunt: iis aliquando sacramentum interdicere oporteret, ut hac ratione timere, humilitatem sectari, S. Communionem plurius facere & majori conscientie puritate sese parare incipiant. Hac probatione & mortificatione maximè cum talibus utendum erit, qui S. Communionem pro arbitrio suo, quasi jure hoc eis

des

deberetur, accedunt; si eis non conceditur, contristantur & conqueruntur: nam arrogantia magna est, & signum evidens, hujusmodi animas à vera humilitate, suæ indignitatis cognitione & reverentia procul distare, qua ad hoc SS. Sacramentum accedere deberent.

Quapropter nequaquam Confessarius formidare debet, se cùm his omnibus S. Communionem aliquando inhihet, & utilitate quam referebant ob causas supradictas privat, aliquod damnum inferre. Nam sicut Dominus noster Ecclesiam suam Missæ sacrificii meritis privare desiderat, cùm non permittit, ut quidam ordinariè, plus quàm semel quotidie celebrent, (n) ad decentem reverentiam quæ huic sanctissimo mysterio debetur conservandam: ita etiam vult, ut hujusmodi hominibus, frequens Sacramenti usus prohibeatur, ut in ipsis vel aliis illius reverentia conserve-
tur. Quòd si hanc probationem æquò animò ferre, se humiliare, & libenter obedire voluerint; nullum ipsis detrimentum; sed emolumentum adfertur: Nam sicuti Doctores demonstrant, (o) atque experientia docet, incrementum gratiæ, quod divinum hoc Sacramentum in animis operatur

1 2

ratur

(n) *Sup. c. 26.* (o) *Bonav. in 4. d. 12. q. 1. Soto in 4. d. 11. q. 2. ar. 8.*

ratur & producit, in illis exiguum valde est, qui cum culpabili tepore, etiamsi in gratia Dei sint, mensam cœlestem accedunt, cùm tamen in eis, qui debito modo dispositi adeunt, maximum & admirabile sit. Itaque ex hoc timore & humilitate, quam ob ejusmodi reprehensionem & mortificationem conciperent, ipsis unica communio pluribus, utilior esset. Satis ergò est, hanc Sanctorum doctrinam & opinionem esse, ut religiosus, & devotus Confessarius illam credat, & in praxin convertat.

S. Bonaventura mentionem faciens hujus rei sic loquitur: (p) *Et ideo consilium est qui se sentiunt minus mundos mente, vel carne, vel etiam indevotos, ut differant quousque parati ad esum veri agni, mundi, devoti & circumspecti accedant.* De iis autem S. hic Doctor loquitur, qui licet bene confessi & in bono sint statu; nihilominus propter negligentiam suam tepidi & aridi, nec à peccatis venialibus puri & immunes, nec uti convenit, devoti sunt: his melius atque utilius esse ait S. Communionem in diem alterum, aut plures differre, donec melius se præparaverint. Quantum ad objectionem, quam contra hoc aliqui facere possent, dicendo bonum esse à S. Com-

(p) *In Brevil. p. 6. l. 9.*

Communionem abstinere, propter eos, qui ob timorem & hujus sanctissimi mysterii reverentiam deterrentur; sed melius tamen ex amore, tamque immensi boni desiderio accedere: ad eam S. Doctor respondet dicens: (q) *Ad hoc sancti responderunt utrumque affectum commendantes, &c. Festinavit siquidem Zachæus, (r) ut Dominum gaudens domum suam susciperet. Centurio propria infirmitatis conscius, repulit eum dicens: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum. Unum tamen est quod omnibus generaliter tutum videtur, ut scilicet ex reverentia timentes spem & desiderium non relinquamus: ut ex spe & fiducia non amittamus timorem & reverentiam. Sed semper inter hac utraque confidentes & timidi fluctuamus. Simpliciter tamen loquendo dubium non est, quin melior sit affectus amoris, quam timoris, sed quod est simpliciter melius, in casu est sæpe pejus, & pluribus periculosius. Hæc S. Bonaventura, volens significare, ei qui debita cum puritate & devotione ad sanctissimum Sacramentum suscipiendum paratus est, melius esse id facere, cum ab amore impellitur, quam ob timorem relinquere: qui verò tali dispositione caret, suæque negligentia som-*

I 3

no-

(q) *In Fasc. 6. 7.* (r) *Luc. 19. Matth.*

nolentus & parum devotus est, illum consultius ex sancta reverentia S. Communionem in alterum diem vel diutius differre posse, donec melius sit dispositus: nec tamen proprio suo cerebro, sed ex Confessarii sui arbitrio hoc faciet.

Quia verò obijcere quis posset, se hac ratione utilitatis illius jacturam facturum, quam ex frequenti Communionem perciperet; his verbis occurrit: quibusdam utilius esse S. Communionem diutius differre, ut postea majori cum reverentia & pietate accedant: quia existimo in una sanctissimi Sacramenti Communionem cum bona dispositione facta, plures quàm ex crebra, fructus colligi, cum quis negligenter ad hoc faciendum se disponit.

CAPUT XXIII.

Num hodie quibusdam quotidianus sacrae Eucharistiae usus concedi debeat.

EX hac generali SS. doctrina proposita, intelligi potest illum virtutibus ornatum esse debere, cui quotidiana Communio permitti possit, & Confessarios valde errare, qui in hoc nimis facile consentiunt. Præter supradictas rationes, quibus nimirum dicitur, eos, qui hoc privilegio

legio gaudere debent, magnam animæ puritatem & admirabilem charitatis fervorem adferre debere, cujusmodi inter Ecclesiæ primitivæ fideles vigeat, quando credentium anima & cor, propter arctissimum charitatis vinculum unum erat, & amor ac misericordia facultates omnibus communes faciebat; præter has inquam plures aliæ sunt consideratione dignæ, quas hic adducemus. Cum quis quotidie ad S. Communionem accedit, certum est Confessarium testificari, illum singulariter virrutibus ornatum esse, & populus etiam hujus opinionis est, non decere quemquam singulis diebus ad sacram Domini mensam ire, nisi vitæ sanctimoniâ excellat. Quapropter imbecillium hominum & temptationibus subjectorum, quantumvis virtutibus ornati sint, diligens habenda est ratio: quia magnum arrogantiae & inanis complacentiæ periculum inest, cum intelligunt talem de se Confessarium opinionem concepisse, populûmque in se oculos conjicere & sanctos judicare.

Constat nobis valde difficile esse, mundanæ laudis & honoris tentationes, quæ homini offeruntur, vincere, uti S. Augustinus optimè his verbis perpendit: (s) *Nomen enim hujus hostis vires sentit, nisi qui ei bellum*

lum indixerit: (t) quia & si cuiquam facile est laude carere dum denegatur, difficile est eam non delectari cum offertur. (u) Non latet præterea plures (uti S. Joann. Chrysostr. testatur) Sanctos, & singularis vitæ homines fuisse, qui magno labore, & diuturna Dei servitute, multas virtutes, divitiâsque spirituales acquisiverant, & exiguo temporis spatio amisisse: quia huic tentationi causam dederant, honores & laudes humanas susceperant. Nam cum à vana gloria probati fuissent, victas manus dederunt, & in miseram hujus vitii servitutem pervenerunt, ita ut Creatorem relinquentes, ultimum suum finem in creatura collocarent.

Quia ergo tam arduum est honoris laudisque humanæ insidias, cum struuntur, effugere, tam multæ animæ singulari virtutum splendore insignes, naufragium patiuntur & in his tempestatibus pereunt; nequaquam rationi consonum est, prudentes Confessarios, imbecilles & teneras animas, quantumvis pias, in tantum periculum conjicere; sed oportet, ut illas in vera humilitate contineant, donec profundas radices egerint, in eâque diligenter conseryent. Ut autem hoc fiat, cavendum

(t) *Ans. in Pat. 1. Thess. 2.* (u) *Hom. 3^a in 1. Joann. & hom. 17. in c. 10, ad Rom.*

dum est Confessario ne ulla ratione intelligant se magnam de illis opinionem concepisse, & studendum, ut meliori modo quo potest, omnes superbiæ occasiones tollat, uti quædam singularia essent, quæ illos hominibus venerabiles efficerent; vel alia quæ causam honoris & humanæ laudis præbere possint; Deinde eò adducat, ut, quantum fieri potest, omnem sanctitatis speciem occultent.

Insuper manifestum est, multos Confessarios hanc prudentiam negligentes, suos laudantes, bona eorum opera extollentes, & occasionem ostentationis præbentes, in causa fuisse, quòd multæ teneræ plantæ torrido superbiæ vento exaruerint; & quæ jam magnum incrementum susceperant, quia eas ob ingratitudinem, suamque vanitatem Deus labi permiserit, justo iudicio eradicatæ fuerint. Ad hæc ejusmodi licentia aliis etiam tepidioribus & minùs idoneis ansam tribunt, ut desiderio alios imitandi moti, eandem cupiant, & postulent; quamvis etiam absque Confessorum suorum iudicio & consensu facere audeant: credentes bonum esse, siquidem & aliis ipsos leviter in dispositione superantibus conceditur. Cùm verò horum aliqui abstinent, causa sunt cur sanctissimorum Sacramentorum usus à Secularibus

valde despiciatur atque contemnatur, neque solum ad detrahendum iis qui frequenter illis utuntur, sed etiam Confessario linguas eorundem acuant. Æquum igitur est, ut quantum sine virtutis detrimento fieri potest, hominibus tepidis hujusmodi occasiones subtrahantur.

Ex his rationibus colligi potest, quomodo eos quibus hoc tempore quotidie communicandi licentia dabitur, in profunda humilitate bene fundatos & consolidatos, ac injuriis, detractationibus variisque adversitatibus probatos esse oporteat, ita ut eas postea ament, appetant, atque virtutum adminiculo (ut in S. Catharina Senensi) confirmentur, ne illos tentationum pondus opprimat; sed alios ita notabiliter antecellant, ut minus perfecti eos imitari desiderent, omnesque ante commemoratos abusus, cum reliquis qui recenserentur possent, è medio tollantur.

Præterea evidentissimum est, si in principio nascentis Ecclesiæ tam sancti erant, uti diximus, qui ad Communionem quotidie ibant; in vulgaribus hominibus, quibus ejusmodi licentia tribuenda erit, majorem dispositionem requiri, quam illa quæ tunc temporis inter Christianos generalis & ordinaria erat. Nam tunc temporis usus & consuetudo communicandi

erat

erat promiscuus; quia tentationes & occasiones, quas modò recensuimus, nullum habebant locum, siquidem nemini ansa dabatur cogitandi se alio sanctiorem esse, eò quòd idem ei liceret, quod omnibus aliis permittebatur, nec ullus causam odii, invidiæ vel ambitionis ad hoc agendum quod alius faciebat, sumere poterat, cùm aliis omnibus idem quod ipsi concederetur. Nonne ergò vobis videtur optimè sequi paucos esse quibus quotidianæ Communionis potestas fieri debeat, quoniam tam parvus eorum numerus est, qui in virtute excellant ac hujusmodi occasionibus aut defectibus careant, de quibus antea sermonem fecimus? Omnino nec ullum detrimentum, sed maximus Dei honor, & animarum profectus inde sequitur: Quod enim reverentiæ & honori sanctissimi hujus Sacramenti convenientius est, hoc præstatur: occasiones multorum peccatorum è medio tolluntur, homines magis sanctissimam Communionem venerantur, ad illámque majori cum reverentia, puritate & devotione præparandum excitantur: atque ita fit, ut ex unica mensæ Dominicæ participatione, uberiores fructum quàm frequenti, ut suprà diximus, referant.

Adhæc fideliter hoc modo Evangelii & Sanctorum doctrinam executioni mandamus : nam id quod amoris lex in sanctissimi hujus Sacramenti susceptione requirit , pleno voluntatis consensu facimus , quo sæpius frequentare statuimus , nec tamen propterea sanctum timorem , reverentiâque necessariam amanti conjungendam , oblivioni tradimus ; ita ut Servus Dei sibi persuadere debeat , se quidem ad mensam Dominicam cum decenti honestate frequenter visitandam cupidum ac sollicitum posse ; sed in eo plus sibi laborandum & majori cum diligentia incumbendum , ut sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum piè & dignè suscipiat quotiescumque altare accedit : magna cum demissione animi se præparet , eo se indignum reputet , & per sui contemptum profundè humiliet : magna cum puritate illuc se conferat , de peccatis omnibus magnis & levioribus , occultis , vel imminentibus poeniteat , conteratur , & bona vitæ emendandæ proposita faciat , sanctissimo Poenitentiae Sacramento , ad hanc mentis integritatem consequendam , utatur ; etiam si conscientiam tantum peccatis levioribus & venialibus oneratam habeat , ad hunc cibum cœlestem magna cum aviditate & ardenti desiderio properet , ut se Deo per
intendat

intensissimum amorem, perfectamque sui ipsius resignationem, ad illius voluntatem penitus exequendam, uniat. O quàm divinam pharmacorum spiritualium officinam inveniet, ad omnes animæ plagas & infirmitates sanandas! O qualem mensam cœlestibus epulis & consolationibus referatam offendet, ad famem exinguendam, infirmitatem corroborandam, & animum oblectandum!

Quàm opulentum thesaurum omni virtutum genere monilium & donorum spiritualium plenum, ad animam suam exorandam reperiet! Quàm pretiosæ Indiæ occurrent, ut se divitiis & cœlestibus donis ditet! Benedictus Dominus qui tanta cum liberalitate, infinitæ suæ misericordiæ viscera patefecit, ut per sacram hostiam, quam puræ mentes, cum tanta dulcedine percipiunt, nobis omnia bona, quæ triginta trium annorum decursu acquisivit, patiundo ac tandem pro nobis in hac miseriarum valle moriendo comparavit.

F I N I S.

CAPITA LIBELLI

DE PRÆSENTIA DEI

CAPUT I.

*Quàm nobile & salutare exercitium sit,
Deum in actionibus suis omnibus præ-
sentem sistere.* pag. 5.

CAPUT II.

*Quantopere idem in divinis litteris, Patrium
que Sanctorum scriptis commendatum
sit, quàmque singulari studio usitan-
dum* 7

CAPUT III.

*Quemadmodum hac exercitatione animus
ad orationem comparetur, & Deus
duplici ratione nobis coram proponatur.* 15

CAPUT IV.

*De eximiis hujus divini exercitii fructibus,
atque imprimis de fructu puritatis men-
tis.* 25

INDEX.

CAPUT V.

*Hac divina presentia contemplatione vincit-
tentationes, & perseverantia virtutem ob-
tineri.* 30

CAPUT VI.

*Eadem acquiri stabilitatem cordis, omnium
virtutum perfectionem, & exteriorem
munditiam.* 33

CAPUT VII.

*Quod exercitio presentia divina, letitia &
consolatio spiritalis obtineatur.* 39

CAPUT VIII.

*In hoc sancto exercitio voluntatis affectum
jungendum esse cum consideratione intel-
lectus.* 44

CAPUT IX.

*De aspirationibus, orationibusque jaculatoriis
attinentibus ad viam purgativam.* 47

CAPUT X.

*De aspirationibus pertinentibus ad viam il-
luminativam pro iis qui in cultu divine
proficiunt.* 49

CAPUT XI.

*De aspirationibus pertinentibus ad viam uni-
tativam.* 55

CAPUT XII.

*Quibus mediis possit comparari hoc donum,
Deum presentem in actionibus habendi.* 58

INDEX.

CAPUT XIII.

*De aliis mediis, ut de examine particulari
& solitudine & amore cordis.* 61

CAPITA LIBELLI

DE

SS. Confessionis & Eucharistiæ Sacramentis.

A uctoris Proœmium.	pag. 70
Confessionis fructus.	72
S. Eucharistiæ fructus.	ibid.

CAPUT I.

*Quàm expediat omnibus sæpè confiteri &
communicare.* 73

CAPUT II.

*De quorundam defectu, qui sua peccata in
confessione excusant, & quomodo in hoc
seipsos mortificare debeant.* 81

CAPUT III.

*De culpa quæ incurritur, cùm aliquod pec-
catum in confessione verbis dubiis, & nihil
tale quid significantibus manifestatur.* 90

CAPUT IV.

*De abusu qui committitur, cùm peccata
venialia absque dolore vel corrigendi pro-
posito in confessione deteguntur.* 95

CA.

INDEX.

CAPUT V.

De negligentia qua conscientia ante confessionem discutitur, & incommodis inde provenientibus. 100

CAPUT VI.

De quibusdam peccatis, quæ ex ignorantia committuntur & multi ignorant, nec confitentur; quia id discere negligunt, quod scire tenentur; & de socordia in charitatis & justitia operibus. 103

CAPUT VII.

De quibusdam diversarum superstitionum peccatis, quæ sæpè non cognoscuntur, & ex ignorantia culpabili non manifestantur. 108

CAPUT VIII.

De peccatis quæ lusu committuntur, & de levibus ac noxiis rebus, in quas plurimi ex ignorantia culpabili incidunt. 111

CAPUT IX.

De aliis peccatis occultioribus, superbia nimirum, obstinatione & propria voluntate, quæ multi ignorant, atque ex ignorantia culpabili Confessario non manifestant. 118

CAPUT X.

De remedio valde utili contra occultorum peccatorum vulnus, quod est quotidie conscientiam examinare, & de modo examinis. 125

INDEX.

CAPUT XI.

De alio singulari remedio ad occulta peccata eliminanda, & confessiones majori cum fructu instituendas, quod est certum habere confessorium, cui ordinariè confiteamur. 132

CAPUT XII.

De alio notabili medio, ad occultorum peccatorum detrimentum evitandum, & praeteritarum confessionum defectus emendandos, id est generali confessione diligenter facienda. 140

CAPUT XIII.

De peccatis, quae frequenter communicantes impediunt, quo minus superabundantem illius fructum percipiant. 148

CAPUT XIV.

Quomodo anima peccatis venialibus expurganda sit, ad maiorem ex sanctissimi Sacramenti perceptione fructum percipiendum. 152

CAPUT XV.

Quomodo ad multos fructus ex S. Communionem percipiendos, recollectione & matura deliberatione preparatio facienda, & qua meditatione ad hoc utendum sit. 155

INDEX.

CAPUT XVI.

De exteriori reverentia, humilitate & modestia, qua S. Communio sumenda est.
162

CAPUT XVII.

De modestia & quiete, cum qua ad S. Communionem eundum est: & de gratiarum actione, quam Deo post Sacramenti perceptionem persolvere debemus.
165

CAPUT XVIII.

Quomodo illegitima sacra Communionis omissio, profectum spiritualem impediat: nec illam propter Spiritus tepiditatem, aut devotionis sensualis defectum intermittere oporteat.
174

CAPUT XIX.

*Quod sacra Communio propter scrupulos, & inanem timorem nequaquam omit-
tenda sit.*
181

CAPUT XX.

De mediocritate qua in communione tenenda est, ne quis excedat, vel contra necessariam reverentiam peccet, & quomodo iudicium docto Confessario relinquendum sit.
186

CAPUT XXI.

De regulis quas Sancti circa sacra Communionis usum præscribunt.
189

INDEX.

CAPUT XXII.

De prudentia quam Confessarii in hac re iuxta Sanctorum doctrinam adhibere debent.

193

CAPUT XXIII.

Num hodie quibusdam quotidianus sacra Eucharistia usus concedi debeat.

198

